

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 220

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2016

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма

Београд, 2017

БУДУЋНОСТ ЈЕ У ОГЛАСИМА

Седим тако и гледам, на сваком кабловском каналу у титлу путују неки огласи „Млад и згодан мушкарац тражи девојку за дружење“, искрено никад ми није било јасно зашто једноставно не напишу за секс. Па онда „Ситуирана старија дама тражи млађег мушкараца за могућ брак“, не знам како, али ми прво упадне у очи ово, ситуирана, како их није срам да купују младе момке као неке ствари.

Пролази тако време, ја седим и читам огласе, смејем се и згражавам.

СТИЖУ нови „Мушкарац са села тражи девојку или жену за брак, може и са женским дететом“ – прво плачем од смеха, а после се и сам стидим људских небулоза... или „Добро држећој буцки потребан мушкарац да доведе линију у ред“ – ммм врло креативна девојка и надасве духовита, помислих и још једном се пренеразих.

Пролази време, ја и даље читам огласе и све више се изненађујем.

„Фин дечко тражи истог таквог из околине.“ Молим? „Жена 30 година за жену приближних година, да остаримо заједно“ Шта? Сад већ остајем без текста, нема никаквих излива емоција, не знам шта и да мислим.

Пролазе тако године, ја и даље у слободно време расположење поправљам читајући огласе.

Али сада се у емисијама појављују парови, који своју срећу приписују огласима, без којих се никад не би срели. Увек сам се питао ко се још пријављује за такво нешто или још горе, ко то себе даје у оглас као неку животињу, но живим ја у заблуди, видећете. Сад ја почнем гледати и ту емисију, али упоредо читам огласе, а оно,

први парови тако формирани, већ гурају децу. Полако почињем да се бринем. Мене године стижу, а брак ни на помолу. Баба ми каже да нам се удала комшиница, не зна баш да ми објасни, ал', нашла мужа преко неких порука... Мени све јасно. Упознајем сестру своје другарице код које љубав цвета. Таман да изустим где су се упознали, кад она рече ЖИВЕЛИ ОГЛАСИ! Ја већ у дубокој депресији, стидим се што сам се смејао људима. Сад видим у чему је проблем, нисам савремен, на погрешан начин тражим будућност. Као излазим, лутам, тражим савршену девојку на културним местима, а тек сада схватам, да се све крију иза огласа у титлу на дну екрана. И док пишем ово, полако осмишљавам оглас за себе. Време је да погледам будућности у очи!

ЉУБАВ

Сузним очима пратила је линију плавог камена на прстену. Стаклићи се просуше низ образе. Док ју је грлио, говорио је да му је жао, гледајући, преко њеног рамена на сат. Журио је на други састанак, и искрено, није га било брига. Али, глумио је само за њу. Била је то још једна његова изванредна премијера, достојна Магистра импровизације, „само вечерас у вашем граду”. А сутра, већ, ко зна где, грлиће неку другу плачљивицу, са плавим стакленцем, и гледати на сат преко њеног рамена.

СВАДБЕНИ ОБРЕД ИСПИЈАЊА СУНЦА ИЗ ЈЕЗЕРА ЗАВЕТА СВЕТЛОЗАРНИХ

Чујте ме младенци чисти, овако вам збори Драг-брат, син Храбренов и потомак Сверода, праоца нашег, седам пута седми у низу жупана дежевских у земљи рашкој, посвећен за службу жупанску на горском вису Светлан зрацима Сварога – Слњнњца жизни, што држи све у животу!

Жениче, ако хоћеш срећан да будеш на овој земљи и да, радостан, гледаш синове својих синова како, кликћући, лове овим шумама и долинама, радујући се сунцу и ветру, киши и снегу, ожени се невестом која те воли свим својим срцем, дахом и утробом! И ти, невесто, ако хоћеш срећна да будеш на овој земљи и да се веселиш, слушајући песму и смех кћери својих кћери, док не испуните сав шар земаљски, удај се за женика који те воли свим својим срцем, дахом и утробом!

Жениче, твоје тело је свето, душа твоја је света – подари их својој невести! Невесто, твоје тело је свето, душа твоја је света – подари их своме женику! Грлите се и сапреплићите се, саупијајте се и сапрожимајте се, не само телима но и душама нагим, док не продишете једним љубавним дахом у коме је таинство Жизне самовријуће и неумируће!

Венчање ваше запечатите испијањем сунца из Језера завета светлозарних, по прадревном обичају живота, како чињаху преци наши од памтивека. У сунчано подне, на источној обали светог Језера, кад умине ветар и када језерска вода, умиравши се, постане бистра као роса, код Стене истине, клекните наги у воду до паса једно на-

спрам другог и, клечећи, захватите одсјаје сунца с глатке површи мирне воде.

Ти, жениче, дај својој невести да испије сунце из твојих шака, да будеш сунце живота њеног до смираја њених дана земаљских. И ти, невесто, дај свом женику да испије сунце из твојих шака, да будеш сунце живота његовог до смираја његових дана земаљских. Да вам загрљај буде сунчан изнутра у данима ведрим и часима сумрачним, у ноћима звезданим и часима тмине бездане. А кад се испуни време, да, сити дисања, сунчане душе пређете из доњег у горњи свет.

Чујте ме младенци свети: у вама је жубор живота, и послушајте ме, јер вам не зборим ја, Драгбрат, син Храбренов и потомак Сверода, праоца нашег, седам пута седми у низу жупана дежевских у земљи рашкој, већ сунцезрачни Сварог – СлњНњце жизни, што светлошћу држи све у животу!

ВРЕМЕ СУЗА или ЕУФОРИЧНО ВРЕМЕ
(Како коме)

Истиснуше ме у овај свет у време суза. Једино, што се тада још истискивало, била је паста за зубе Хигија. Касније се почело свашта истискивати. За мене је то било време суза из личних, породичних и ширих разлога. Читајте поезију и прозу тога времена, удавићете се у сузама. Људи о њему говоре у еуфорији. То су послушници еуфорични по директиви. Они, који нису били послушни и нису умели да жмуре, барем на једно око, нису могли да опстану. Тако смо, у то еуфорично време остали без два Бранка – Миљковића и Ћопића. О њима се говорило. Остали смо и без великог броја оних, о којима се није говорило. По директиви. (Једино су птице доследне. Оне не признају директиву. Сведочим да исте песме певају до данас.) Најважнија директива била је укидање Истине, која је само једна и неукидива. Све остале директиве су извирале из ове основне. Последица тога је данак, који смо почели плаћати одмах по завршетку (еуфоричног) времена суза. Данак у крви, у парама, у одрицањима, и ко зна у којим све облицима.

Најгоре је што не знамо коме, колико и чега дугујемо; ни колико ће враћање дуга трајати.

ВРЕМЕПЛОВ

Бљесак муње и крик у ноћи. Крик који срце ми пара. Да ли је то носталгија?

Град у предсмртном грчу... једва примећујем сенке које нестају брзином ветра. Како их препознати?

Градски парк, фонтана, камени астал, детињство – то не постоји више. Куће су само гомила армираног бетона.

Све се то десило јуче.

Микросекунда пролази споро. Дижем поглед у звездано небо. Град нестаје у магли, а с њим и све оно што ме везивало... То се десило јуче – у мом животу не постоји данас.

Звезде се осмехују. Као да ме позивају. Мама на игру: тако је најлакше заборавити бесконачност простора и вечност времена.

ОДНЕКУД

Волим кад је месец пун. Волим кад је ведро ноћ, а небо чисто са бљештавим црнилом и месецом као јединим украсом. Месец, који виси на небу окачен о невидљиве конце, виси мирно, округло, са сјајем који испарава из њега – то волим. Када се свечано појави на ноћном платну и када га угледам, не могу поглед да одлепим од њега, очи неконтролисано зуре у њега, а срце прескаче као да вози раздрндани трицикл. Где год да се нађем, укопам се у месту као бандера и не мрдам се. Не знам да ли прође пар минута, пар сати или само пар секунди. Волим пун месец, волим да га мажем на душу, да га грлим погледом... Да могу, мазнуо бих га. Не волим када се он не појави, када пропусти да се нађе на небу и заигра за моје очи. Не волим то. Волим кад је месец пун, јер знам да и она воли то. Знам да га онда гледа, као и ја. Однекуд.

Куда? Куда? Куда да идем?

Тамо? Онамо? А шта је тамо, тј. онамо? Овде? Овде сам сада, не могу ту да останем. Морам да идем, негде, да пролазим. Јер ја сам ипак само Пролазник. Пролазник, полазник, прогласник? Ипак само пролазник, пардон, Пролазник. Процес са почетком и завршетком. Пролазна фаза. Хоџајућа (ауто)биографија. Скуп догађаја. Догађам се мало тамо, мало 'намо, мало овде... Али само мало, неко време. Ипак, и пролазник је пролазан.

Куда да идем?

ПРОРЕЧЕНА СУДБИНА

Сасвим случајно, на неком сеоском вашару, наба-сах на убогу чергу неке остареле гатаре. И мада сам чита-вог живота био енергични противник бабетина које дру-гима читају судбину са длана, овог пута прогутах кнедлу и крочих у пророчке одаје. Не рекох ни добар дан, него одмах истресох новац и испружих руку маторој Циганки под нос. Она зацакли очима, па поче:

„Е, лепи мој, видим ти пуно среће и задовољства у животу! Пун си снаге и здравља, доживећеш и лепу старост! Бићеш богат, имаћеш пуно пара, нећеш оскудевати! А највише од свега имаћеш љубави, жену и децу ћеш много волети, а они тебе још више! Још кол’ко сутра за тебе ће почети нов и бољи живот!“

„Е, лепа моја, немаш ти појма! Лупеташ нешто безвезе и узимаш лаковернима новац! Ја сам дошао код тебе јер ми је свега доста! Ништа ми ниси погодила! Жи-вот ми се распада! Доктор ми је пре седам дана саопштио да сам неизлечиво болестан, кад је то чула, моја супруга је отишла од мене код свог љубавника (срећа па деце немамо у свом несносном браку), неправедно сам добио от-каз на послу, а што се тиче љубави – никад је у животу нисам имао, а сад понајмање!“

Истрчао сам из оне чатрље, церећи се свему. Те вечери сам одмах легао у кревет, пожелевши да тренутно умрем, али као за инат – нисам склопио ока читаве ноћи. Следећег јутра десило се нешто незамисливо.

Назвао ме је доктор и рекао ми да је дошло до кар-диналне грешке приликом саопштења о лекарским нала-зима. Наиме, нисам неизлечиво болестан, већ ме је ухва-тила озбиљна прехлада, која, на срећу, пролази.

Осетивши огромно растерећење, изађох да проше-там и купим новине. У јутарњој штампи прочитах да су у недавној саобраћајној несрећи настрадали моја жена и њен љубавник. Усмртио их је, нико други до – мој посло-давац који ми је дао отказ, а који је возио пијан и завр-шио иза решетака.

Од свеопштег задовољства и радости свратих до оближњег киоска са лутријом и купих срећку. Излишно је говорити да сам извукао главну премију и одржао обе-ћање које сам одавно дао цури која ради у киоску. Наиме, истог момента сам запресио ту прелепу младу девојку са села (дугогодишњу познаницу), која је радила за државну лутрију.

Наравно, пристала је истог часа и оповргла све оне који сумњају да лутрија икоме може срећу донети. Осим среће, букнула је и силна обострана љубав. Обећа-ла ми је да ће ми родити петоро деце. Истог дана смо ин-тензивно почели да радимо на томе.

На главу ми се убрзо покакио голуб. Уместо да га опсујем, послао сам му пољубац. Помолио сам се Богу за дуг живот и добро здравље оне Циганке гатаре. Нека и многим другим очајницима прориче судбину исто као и мени.

Жељка Башановић

НАДИМАК

Зове се Александра.

Али, углавном се помиње као Бамби и то због једног пада на клизању.

Она не зна да је тако зову.

Или зна, али игнорише, увек сам у дилеми.

Такви се надимци залепе к'о гуза за лед, док још нисмо ни свесни ни пада а камоли надимка.

ХАЉИНА

Купила је ту хаљину, у иностранству, негде осамдесетих прошлог века. Допала јој се, била је индијска, црна са црвеним цветићима, фина памучна. Недуго након тога, са сестром и две другарице договорила је излазак у најбољу пицерију у граду. Тада их још није било на сваком кораку, постојале су само три и увек је било тешко наћи слободан сто. Те вечери су имале среће, чекао их је један управо упражњен, велики рустични, за шест особа. Она је, наравно, била у својој новој хаљини, привлачила је пажњу и то јој је јако пријало. Пице су брзо стигле и док је са тупим ножем покушавала да одсече прво парче, зачуо се мушки глас:

— Јел слободно, можемо ли да седнемо?

Крај стола је стајао младић са девојком која је била у хаљини, потпуно истој као њена. Збуњено су сели и видело се да им је непријатно. Обоје су ћутали и избегавали да гледају у правцу ње. Како је време пролазило, и њој самој је постало нелагодно. Сестра ју је гуркала испод стола и једва се суздржавала да не прасне у смех. Тада се коначно недалеко од њих ослободио један сто, и младић и девојка су са приметним олакшањем прешли тамо. Она је остатак вечери провела размишљајући о феномену случајности. Била је убеђена да су у том великом граду само њих две имале такву хаљину и обе су дошле, исте вечери, у исто време, у исту пицерију, за исти сто.

Након тридесет година, једног преподнева се сетила тог догађаја и запитала се зашто се то десило. После толико времена више заиста није веровала у случајности. Док је разгледала већ поприлично избледелу хаљину, намеравајући да је исече на траке и од ње истка крпару,

схватила је, да је управо тада, неко ко брине о њој, непознат а ипак добро знан, на овако духовит начин, откинуо прву латицу њене расцветале сујете.

МЕТАФИЗИЧКА МИСТЕРИЈА

То је једна соба, ван времена и простора. Ипак у њу су смештени човек и стварност. У једном углу собе седи човек, у другом углу стварност.

Стварност поче дијалог са човеком да би показала надмоћ. Човек одговори – а зашто бих са тобом причао, шта има ту да се прича.

Знаш, ја сам метафизичарка, волим да постављам питања – одговори стварност. Ако си метафизичарка, онда знаш да је питање важније од одговора, па због тога ти питај а ја ћу да ћутим – рече човек.

У трећем углу собе одједном се створи мудрац који осмотри и стварност и човека и закључи да говор стварности исувише дуго траје.

У четвртом углу собе заједно су седели живот и смрт и чудили се како их нико од присутних у соби није приметио.

АДАМ

Призвук трубе, по степама се вуку губавци, онај највисочији, онај што стално гледа ка небу и осврће се за собом, као да жели да утврди да га нико не прати, а име му је Адам, често у себи пјевуши мелодију неке старе грчке пјесме, чији почетни стихови у преводу гласе „у таму града, у камену, сунце прича пријатељу”.

Он заправо и не зна значење тих стихова и никада не размишља о томе, то је ваљда постао његов ритуал или боље речено навика, тако да се сада и не може сјетити када је све почело.

Његови кораци су дуги и за разлику од других већи и бржи, али ипак стално хода у средини колоне како би надгледао да се неко не загуби или да они у првим редовима случајно не промаше пут, што би за читаву групу представљало потпуну катастрофу.

Његов поглед је јасан, и његова висина му то омогућава, још ако се узме у обзир да је већина губаваца повијена и да им грба не омогућава јасан преглед кретања, ставља Адама у позицију цијењеног члана ове не тако мале групе, која о њему има само ријечи хвале.

Мада Адам и не размишља о томе, заправо, он готово никад и не размишља, само пјевуши и то ради тихо, тако да га нико и не може чути.

НИЈЕСУ МЕ ХТЈЕЛИ

Зачета сам у освету зоре са надом да ћу неком испунити жељу, да ћу живјети, дисати и својим осмијехом испунити нечије срце, да ћу бити вољена и мажена, да ћу неком бити нада и радост. Но, почеше да глуме Бога.

Некакав туп ударац ме одгурну ка горњем дијелу утробе, која је била крвава и мрачна, али мекана попут зрака одбјеглог сунца, које још милује благу земљу. Капљице плодове водице силазиле су низ моје тијело, ударајући о зид материце, која се грчевито борила да ме задржи стежући своје вене попут рањеника, који брани посљедњи педаљ своје свете земље. Несносно шкргутање охолих и сурових клијешта, ширило је своје отровне пипке ка свијету, који је девет мјесеци требао да буде моја оаза, гдје сам сама себи била све, заклоњена зидовима, које нико није могао да разбије и који су трпјели ударце оних, којима је моје зачеће било зла коб, оних, чије су стопе причвршћене за Содому и Гомору. У један мах осјетих нешто хладно на нози. Схватих да су то клијешта. Неко ко их је држао, био је снажан и јак, јер ми је грабио толико сурово ногу, да је успио до кољена да је ишчупа. Убрзо клијешта опет показаше своју злокобност и халапљиво ми одсјекоше и другу ногу, а ону претходну су сецкали све до трупа, глођући ми кости, мељући их и правећи од њих прах. Исјецкали су ме, одузели душу и бацили у мрак гдје тишина вришти бешчујно и болно.

Завршила сам у неком контејнеру, као неко ко није имао душу, ко није осјећао, ко није био човјек.

Убили су ме зато што је моја плодова водица показала да њоме плутају х хромозоми. Једна утроба је штитила женско дијете, штитила је људско биће, штитила је човјека. Неко је хтио сина, насљедника, онога који ће продужити лозу, презиме... Нијесу ме хтјели.

Ксенија Блајковић Керши

ОД

Уморан сам. Уморан сам од радовања и од туговања. Од посла и од незапослености. Од различитих, двосмислених ствари. Синонима и парадокса. Од идеала сам уморан. Од разговора. Уморан сам од дилема, јер и даље наивно мислим како о ичему одлучујем.

Тих сам због понизности и страховања, туђе глади и своје савести. Због правде и правдања, због изговора. Тих сам због њиховог хвалисања и своје скромности.

Поспан сам од тока мисли, од успомена. Од савета сам поспан. Од „Dogville“-а у ком живим. Од издатака и од бројања. Од позајмљивања и изнајмљивања.

Највише сам уплашен од времена, покушавања, од овог круга... Да... У кругу сам тих, уморан и уплашен.

ДВОУГАО

Седиш на тераси. Безбрижно. Опуштено. Срећно. Испред Тебе, на столу, кафа. Вода у чаши, до пола. Орошено стакло. Уживаш у укусу, амбијенту, погледу. У руци Ти је телефон. Куцаш поруку. Мислиш да си сам на свету. Занемарујеш прозор иза својих леђа. Стакло, завеса и два сјајна ука, са ужареним погледом. Поглед фокусиран на твој прст и дисплеј телефона. Порука је скенирана, и може да оде било кад било где.

Следећи пут, за било какву ситуацију у животу, не заборави да станеш иза завесе и прозора, и погледаш себе из другог угла.

Увек чувај леђа.

Не заборави бити на опрезу.

У ЦИК ЗОРЕ

На обали нестрпљиво скидам одјећу. Дио по дио, бацам далеко од себе. Кидам јутарњу росу кап по кап, остављам то свјетлуцаво благо у углу ниског шибља, дивљег шипка са презрелим плодовима ко бисерима.

Лагани јутарњи вјетар успорава моју намјеру, да се го-голцат отиснем по води и пливам... пливам што даље од свега. Хлади моју нагомилану врућину тоpline страха који чека дубоко у мени.

Лагани јутарњи вјетар.

Обруши се један злокобни зрак иза високих борова на пропланку на мене, пробио ме кроз тјело испод рамена, сасвим случајно, ненадано, остао сам прободен свевишњом стрелом.

Прободен, ипак мрдам... Добро је. Вода је очекивано хладна. Ноге се тешко привикавају на ову хладноћу, још један зрак, где чуда одбио се од глатко стакло воде и право мени у очи.

Слијеп, плачем... Изненадном страхотом, шумом која из тмине гура се, надире. Још мало, па да потпуно зароним у воду спаса.

У цик зоре, плачем а драго ми је.

КУКАЦ

Ноћу би елегантно испузали испод прастарог, гломазног ормара; право према самом средишту изнајмљеног стана. Ана је још увијек потпуно непомично лежала, скоро парализирана од повеће количине жестоког алкохола; коју је похлепно синоћ уносила у своје привлачно младо тијело. Покушавала их је већ и прије заувјек уништити, но говорили су јој како је то ионако беспотребан „Сизифов посао“. Прије или касније, кукаци ће ипак пронаћи неки нови пут.

Грандиозно су допузали до њених осебујних, студентских препона; у потпуности опијени и привучени том савршеном топлином те неутралним, благим женственим мирисом. Залуђени таквим величанственим подражајима својих осјетила, почели су агресивно пробијати њену секси пиџаму; у потпуности јој ометајући приватност. Ану пробуди властити, ужасавајући врисак; након чега само започне грчити своје, лијепо изграђене мишиће, по знојем натопљеним ружичастим плахтама. Највећи, најдоминантнији кукац, вјеројатно вођа скупине, протрчи према великој канти смећа, која се стиснула у сами кут малене кухињице. Ана енергично зграби повећу боцу спреја против кукаца и осталих штеточина; те се изненађено разочара, осјетивши како је иста до самог дна у потпуности празна. Затим је узела лонац прокључале воде с кухињског штедњака и пошкропила с њом, тог смртоносно досадног наметљивца. Побјегао је што је брже могао, док се врућа пара наставила ширити цијелим унајмљеним простором.

Кукац се експресно ухвати собног зида те похита према његовом стропу. Очајна Ана се немоћно насмије-

ши, пратећи га и даље без прекида, док су јој нестабилна стопала незгодно склизнула у зрак. Ударила је снажно потиљком у руб мраморног шанка. Ноге од кукца су напакон попустиле, па је пао директно на њено избезумљено лице. Обострано је завршио живот.

ПЕРА КОЊ

Сићушна, спечена старица у црнини, жустрог ко-рака, бритког језика. По цео дан прича, а живи сама. Ре-као би неко: полудела у тој самоћи. Или је можда полуде-ла кад јој је кућа била пуна чељади.

Кад погледаш преко зида, све ти је јасно. Старица разговара са кокама, а свађа се са петлом.

— Шта се дереш, коњу један?!

— Коњу један, чујеш шта ти кажем?

— Црк'о, дабогда, коњу један!

Док је петао био пиле, звао се Пера, а сада је Пера Коњ.

Почео и мене да нервира. И све више ми се чини да то намерно ради. Гледам преко зида, једе са кокошка-ма. Кад ме спази, прекине да кљуца и почне да кружи око кока, гиздав, самоуверен и само виче: кококо, кококо! Као да се мени обраћа. Као да хоће нешто да ми каже. Ако не обраћам пажњу на њега, скочи на зид и тако сна-жно кукурикне да ме пресече по стомаку. А гледа ме пра-во у очи. Опрости ми, Боже, некад ми се учини да ми се смеје. Просто тера неки инат.

У последње време, откад живим сам, често се про-будим ноћу, па ми се чини зове ме неко. Ослушкујем ти-шину, а затим потпуно будан чујем: Пера Коњ кукуриче и као да изговара моје име! После, наравно, не могу да заспим. Буљим у плафон. Чекам да сване и свашта ми-слим. Не мислим никад шта ћу сутра да радим, где ћу да идем, ко ће да ми дође. У ствари, почео сам да мислим уназад. Видим децу, унуке, шталу пуну коња. Видим по-којну жену како испраћа децу у школу и како ручамо сви заједно када се деца врате. Не само да је видим, него је и

чујем. И све тако уназад, низбрдо, до прашњавог сокака, босих дечјих ногу, до болног сећања на детињство. Свитање ме прене. Онако занесен изађем у двориште да мокрим. И таман почнем а онда ме пресече крик. Звезде се ускомешају, месец најежи, поцепана тишина затресе прљава прозорска окна. Пера Коњ на зиду. Као да ме је ту чекао целе ноћи, а можда и јесте. Кукурикне само једном, тек толико да се зна ко кукуриче а кога мучи простата.

Временом све мање ми је сметало Перино задиркивање. Чак сам, лежећи у кревету, чекао да ми се јави. На крају, нећу да кажем да сам му се дивио, али пошто-вао сам га, а он је престао да обраћа пажњу на мене.

Бар да је Пера мој па да ја имам са ким да се свађам.

ЋАВО II

... Све је било тако једноставно... Соња је само требала да уђе у радњу, развуче свој савршено извежбани осмех, упути трговцу свој тужни плави поглед и већ у следећем тренутку, исти тај трговац би је позвао на вечеру и уз најскупљи шампањац и најсласније ђаконије праћене најнижим и најнечистијим поривима и речима добила би све потребне информације које би искористила за пустошење рачуна наивног средовечног човечуљка жељног пажње.

... Овога пута ништа није било једноставно... Док је Соња по хиљадити пут изводила своју позоришну представу, њен наивни плави поглед је пресечен његовим суморним, избораним лицем, препуним ожиљака... Соња је знала да је то Он... Све ово време Он је чекао њу... Он који јој је, делује као пре хиљаду година, дао слаткиш и обљубио је и узео њену душу, Он чије је име, делује као пре хиљаду година, изговарала шапатом желећи да га заувек заборави и да име утихне заједно са њом...

... Соња је желела да истрчи из радње, да побегне, да нестане у мору бетона и људских лица... Соња је желела да заборави, да буде неко други, да буде негде другде... Али...

... Соња није истрчала из радње, Соња није успела да побегне и нестане у мору бетона и људских лица...

... Соња је само чула Његово име изговорено шапатом и вриштање, ужасно вриштање за које је добро знала одакле долази.

... Соња је сањала смрт... Соња је опет сањала смрт... Соња сања смрт већ дуго.

СИН

Жену пред собом је гледао испод ока и није мрзео. Није сматрао умесним да такву врсту осећања према њој усмери. Био је незаинтересован – ситуација га је мучила само из њему знаних разлога.

Али, сигурно не због тога што је пред њим седела његова мајка... односно, не мајка него жена која га је родила и са којом први пут после скоро четрдесет година треба да проговори неку реч.

А речи није имао. Јер, шта би причао са женом, која га је некада родила, оставила и незнано куда отишла... више се никад није појавила. Све до овог момента. Момента, када је и поред вишегодишњег пребирања по свести она била нешто нејасно, недоречено, у контурама.

Она није чекала да он било шта каже. Једноставно је рекла: „Он са тим нема никакве везе”. И ништа више.

И пред њом се налазио странац. Човек четрдесетих година кога до сада никада није видела... а можда и јесте. То овог момента није знала себи да представи. Потребу да га погледа, проговори, није имала. Чему све то? Име је знала, као кроз измаглицу присећала се ситуације када је од свега дигле руке, како су бранили да га воли... али, да ли је било баш све тако? Непостављена питања давала су недоречене одговоре.

Лебдела су у ваздуху питања: да ли епизода рађања и после толико година рационално у људима може бити незабележена? Да ли може бити толико слаба да је свест после толико година више не региструје? Или, како све може бити заборављено, како брисање догађаја, људи, ствари, може бити толико јако?

Разишли су се онако како су се и нашли. Као странци, као људи који се никада нису осећали својима, које никада ништа није везивало и које никада ништа неће везивати.

Рекли су скоро у глас: „Нема потребе да се виђамо и састављамо, нас то не интересује”.

ГВОЗДЕНЕ ЦИПЕЛЕ

Искорачила из таме у сумрак. Још увек жмирка на оба ока, погнуте главе и ситних корака. Несигурна, уплашена, са безброј питања и нити једним јасним одговором. Своје решетке, своји зидови, натписи и вапаји урезани на њима, хладан под избљуван лажима, страховима, исцепканим обећањима, и самоћа. Има неке туге у њој иако је стално насмејана. Види то онај ко жели, осети то свако ко са њом поприча. Тако је досадно срећна, али дубоко сакривена туга интригира, схвата да је иста као и они, да су њени кораци, кораци остатка света. Она и њена туга су као утеха. Уме да воли она, и та љубав даје импулс и живот, светлост међу тим решеткама, и ваздух у ситним прорезима око тамничарских врата. Не осврће се, али и не хода путем којим је кренула. Шта чека? Можда да је неко воли као што је она друге, да јој да снаге и ћутање, или топлину тела и речи, загрљај и данас, овај тренутак, пружене руке. Лакше је. У том тренутку је и са лажима лакше. Понекад у живом човеку нешто умре, па се учини да га нема, да не постоји, да не дише. У ономе што за њим остане, буде толико боли, да човек постане звер. И тада ништа не остане. Траг да је постојао нејасан је или смрдљив.

Она се није помирила са судбином звери, а још је слаба да би била човек, још је дете, опростила је другима, али не и себи, и тај изгубљени опроштај су гвоздене ципеле на њеним ногама.

Удахни мала, ваздух и светлост. Погледај у себе, бар неко време, задржи тај поглед док не схватиш да ниси камен.

ЈА ЉУБИМ...

Волим пјевати. Често наштимавам глас. Изађем на балкон, косе распустим па к'о Матовилка позовем драгог свог да ми дође, да му на ухо пјевам. Долази он, долази, није заборавио да ћу му, не дође ли пјевати под прозором као пуно пута до сада. Сусједи се окупе по двориштима, гледају иза завјеса и диве се. Чак се ни полиција не може помакнути од дивоте. Само се укипе, а ја се и њима наклоним и пружам им руке.

Мој драги по фасади се пење до другог ката, до мог балкона да му к'о Јулија пјесмом зборим о љубави. Осмјех ми широк, а пољубац жесток. Мој Ромео чак носи и бодеж о пасу. Нисам га питала што ће му чокањчић у цепу. Можда за храброст.

Свуда га прати мој глас. На мобителу му пјевам арију из Самсона и Далиле.

Није јак у бонтону. Заборавља цвијеће донијети. Црвене руже знак су љубави. Букет не бје црвен, црвен постаде кад га зграбих онако трновитог. „Љубав је бол, драгане мој...“

Мој драги каже да не зна пјевати. Наговарам га да научи бар једну, само ону „Одвест ћу те на вјенчање љубави моја...“. Има кроничну упалу грла. Глас му је гласић.

Јадничак, често одлази на службена путовања. И по два тједна га нема. На тајном је задатку. Све сазна у задњи час, ни мобител не смије користити.

Видим га како често погледава на сат. Знам драги, код сваког га сусрета гледаш, можда пратиш, ма сигурно је то, пратиш откуцаје срца мога. Толико ме волиш. Знај да оно куца само за те и за пјесму.

Чујем да је огласио продају куће. Желиш ме изненадити, дворац је за мене! У џепу сам му нашла и визитку од Глумичића. Немој, „волим твоје драге боре“, и такав си ми лијеп, баш смо лијеп пар, сви нам завиде.

Мало прије сам га назвала, не јавља се, сад му СМС шаљем: Дођи, дођи што прије.

Пред мојом зградом је некаква халабука, а прије тога чула сам оно тууу, тууу, тууу као сирену од полиције или хитне. Нетко ми на врата звони, сигурно се људи распитују коме треба помоћ јер ја све знам.

КРОКИ ЗА ЈЕДНУ АЛЕГОРИЈУ
(видик у сахрањеном парку)

Ко ходањем опцрта круг око бакарне чесме под гукавим стаблом, тај даље шестари лагодније и чини му се како је излаз из парка све мањи. Да ли ће моћи да се провуче кроз њега, при повратку, када исцури време предвиђено за шетњу, пошто изгледа да му стомак већ бубри од звезда што су се, као мутећи се кроз какву небеску чорбу, преселиле унутра? Биће то отужан и гротескан покушај да се надувани балон некако прогура кроз сужено, полукружно око парка. (Онда, како ли изгледа порођај звезде? Можда се на њеној површини услед трења са људским ткивом настањују румени епители. Уколико је тако, уз допуштење да је крхка конституција људских слабина способна за то да на свет донесе звезду, природа неће знати за лепшу симбиозу. Ослобођен од звезданог плода, шетач се може надати повратку, ако, враћен на своју уобичајену корпулентност, буде у стању да се ишчупа на излазу из парка.)

... Све рањивији за бодљу руже (и вршак небодера). Шум воде – та верна илустрација клопарања вагона – успављује. Тада се оном који шестари чини како му кроз аквамаринску спиралу у груди улазе издисаји крошњи, прљава плавет земље, покрет гусеничастог увијања листа, његов петелјкасти костур и ројеви светлећих тачкица, врло тешко видљивих, а које налице флуоресцентним остацима дневног (и древног) градског смога.

Ко тако безболно, загрљајем опседне парк, и кога у исти мах звезда позове на прељубу, њему неће бити потребно да, уопште, зна за излаз.

Данијела Вучевић

БОРБА ПРОТИВ НЕВИЋЕЛИЦЕ (ВАЖНО ЈЕ ЗВАТИ СЕ НИКОЛА*)

Никола I Петровић, краљ Црне Горе: — Што ће бити, нека буде, а народи уморни да почину, да одахну, и нек' им рада и науке благодатни дани освану! Док смо млади, ми сањамо, а кад остаримо, онда волимо да тумачимо. Тако је то на овим врховима око којих фијучу политички вјетрови. Борим се са невиђелицом, а то ти је најтежа борба. Лако ти се борити кад знаш против кога и против чега се бориш. Али кад не знаш и осјећаш да је против тебе свашта, па ипак не знаш шта је, онда смо слични Дон Кихоту и његовим вјетрењачама. То је борба с невиђелицом. Иде човјек по мраку, а не види ни шта га прати, ни шта га срета. Таква ми понекад изгледа наша садашњица. Али, ја ипак вјечито вјерујем у своју звијезду.

Свети Николај II Романов, цар Русије: Сви ми трпимо. Треба да имате исто стрпљење.

Никола I Петровић, краљ Црне Горе и свети Николај II Романов, цар Русије: — Бљесак круне често крије трње које под њом ниче, савршено срећног владара не познасмо ни из приче.

Свети Николај Велимировић: Све драгоцене ствари леже заривене дубоко у осами и ћутању. Буди слободан као кап воде која се у пари слободно пење у незнане висине, и у леду поново пада у незнане дубине. Њен је дом, као и дом атмосфере, све докле Земљин магнетизам допире.

---

* Значење имена Никола је „народ побеђује”.

Никола Тесла, ненадмашни геније: — Ако желите да разумете Универзум, размишљајте о енергији, фреквенцији и вибрацији, и увек радите све преко везе, али бежичним путем.

Никола Пашић, српски политичар: — Спаса нам нема, али пропасти нећемо!

ИСПРЕПЛЕТАНЕ АРОМЕ

Ових дана осетила сам арому свежег и хладног децембарског ваздуха. Скоро ће зима. Обожавам тај осећај када осетим свежину ваздуха док ми хладан ветар штита образе. А у топлом дому чека ме моја омиљена арома – арома топле чоколаде и прстохват цимета. Целом просторијом шири се мирис. Мирис који ме враћа у детињство, када бих попила шољу топлог млека са мало какаа и потом заспала. Волим те дуге зимске ноћи када мој град утихне и „спава”. Али не и ја. Уз ноћну лампу и шољу топлог чаја у ситним сатима отварам тек купљену књигу. Осећам арому нове књиге. Обожавам мирис нових књига. Моје виртуелно путовање почиње. Путовање без кофера и пасоша. Без авиона и воза. Ту сам у удобној фотели, али мислима на другом крају света. Више ништа не постоји. Само књига и мноштво речи испред мене. Време пролази. Скоро ће сванути. Вредан народ већ увелико се спрема за посао. А ја, враћам се са виртуелног путовања и одлазим у свет снова. Када многим дан почиње, мој дан се тада завршава. Спојиле су се ароме ноћи и јутра. Арома зоре је сада ту. Арома чаја је испарила и кроз пар сати замениће је арома кафе баш као што ће и зима заменити јесен. А зима ће донети неке нове ароме. Оне које памтим и данас. Ароме празника. Нове године. Ароме нежне као пахуље. Ароме које ме врате у утабане стазе детињства када са нестпљењем отварам поклоне. И дан данас сам дете у души понекад. Поготово када се град забели а Нова година је близу. На прагу. Мада већ одавно знам да Деда Мраз не постоји, али још увек верујем у магију новогодишње ноћи. У време празника сету у очима замени осмех. Ароме детињства, ванилица, новогоди-

шњих поклона још увек живе у мени. И живеће. Јер ја тако желим, да ароме давних дана сачувам. Арому успомена. Јер без успомена не могу даље. Не желим. Оне боје сваки мој дан. И дају ми снагу да идем напред...

ТРАГ

У једној дивној кући затворене су капије, врата и прозори. Та кућа се налази у граду који је еволуирао а и сам је тако затворен. Саграђена је пре Другог светског рата. Ту је живела стара градска породица која је припадала високој класи. У њој је живела госпођа Ружа, удата за предратног лекара Михајла, који је био син попа Јована Коцића, по којем је породица добила презиме Поп-Коцић. Имали су двоје деце, сина Јована и кћи Љубицу. Са њима је живела Ружина мајка Јулијана. Док гледам оронулу фасаду некада најлепше куће у граду, у мислима се присећам старих прича и доживљаја – времена када се кућа налазила у главној улици у граду, где су током ноћи шетали свечано обучени породични људи са децом, парови и боеми, док су их суграђани посматрали са својих дивно декорисаних балкона. Испред кућа су се налазиле баште попут оних у тадашњим филмовима са прегршти разног, стручно декорисаног цвећа: јоргована, ружа, ђурђевака, зумбула, нарциса, кадифа... Кућа се састојала од три нивоа: доњег, који је био магацин и повремено се издавао. Од њега се на спрат пењало бетонским стилизованим степеницама до улаза у којем се налазила луксузна лекарска ординација опште праксе. Из ње се улазило у дечије собе и узани ходник који је водио у интимни део куће. Кроз ходник се улазило у собу за дневни боравак где су кафенисали чланови породице са гостима, а деца свирала клавир и виолину. Поред те собе се налазила спаваћа соба са великим брачним креветом, раскошним лустером и троделним огледалом са ормарићем. У ствари, све просторије су биле опремљене раскошним предметима. Поред спаваће собе налазила се кухиња у којој су се

зимом хранили а преко пута кухиње је било купатило и ходник који је водио на таван. Наспрам главног улаза налазила се летња кухиња, у коју се могло ући и са друге стране куће. Са те стране се налазио мали воћњак, где су чланови одмарали кад нису хтели да буду изложени туђим погледима. Таван је био место за маштање. Ружа је носила фризуру, гардеробу и шминку по угледу на америчку глумицу Џуди Гарланд. Увек елегантна, тиха, уредна, дискретно нашминкана и дискретно напарфимисана водила је домаћинство и била је права предратна дама. Кућа је издржала оба бомбардовања и све неприлике током Другог светског рата, Смрт Михајла после рата, затварање видика изградњом блока зграда испред куће, вршење нужде сред улице, све је то прошло а онда се опет једнолично живело. Све док старице нису умрле а потомци спаковали кофере и отишли. Кућа и даље постоји.

УСПОМЕНЕ, СТАРЕ И НОВЕ

Све на овоме свету има век трајања, свој почетак и свој крај. Имају га и сећања. И она, временом, као да се потроше. Сразмерно њиховој јачини и мери у којој се њима користимо, у неком тренутку, сасвим случајно, схватимо да су нека од њих почела да бледе. Некад се бунимо, трудимо се да их повратимо. Некада смо само тужни. На крају се, углавном, предамо и све мање размишљамо о њима. Тад заборав прави простор за нека нова сећања, за неке нове тренутке, нека нова времена, нове људе и догађаје. Подсвесно и ми учествујемо у томе. И тако, изнова и изнова, вртимо се у круг са новим и старим успоменама док живот иде даље. И ми укорак с њим.

Ипак, постоје неке ствари за које, можда наивно, верујемо да се никада и никако не дају избрисати.

БУДИ ДОБАР И НЕ ИГРАЈ ЛОШЕ... УЧО

Буди само још тренутак са мном, а онда пређи на другога... моје самопоуздање, рушиоче моје вјере у про-кажене и недоказане ствари, моја бриго која се никог другог не тиче... изазивачу панике, урнебесу без којег ништа више није слично себи већ неслично, покажи се, моја тишино у вјечном ћутању за све остале и све остало... што нам такође значи, мој учитељ првенац и саборац који на себе не прима ни једну једину посљедицу чији је узрок сам измислио... и систем сам функционише и комуницира са мном и са тобом, до краја, када већ умире за нас и прелази у нешто друго, сврсисходније: сазнање о теби и њему, испомоћ и врхунац без врхунца, али с вјером у себе... Ти ми враћаш самосвијест, у огледалу моћи коју сам ти дозволила јер знаш све, а ја о теби врло мало, али ништа за ту слабост према теби који учиш да би други дознали и одузели ти снагу незнања у себи, која се не одаје тако лако као (не)моћ знања о бескорисности неискористених и јалових ресурса – а то си ти који чекаш да оцијениш моје брзине спуштања и дизања, пролом... па, смирај – учиш ме оном што нисам ником другом пренијела, сипала кроз главу као лијевак... или одлетјела у непознатом и непризнатом правцу за одгонетање: да ли оном коме одузмеш тајну и владаш или немаш моћи да је узвратиш... чувај је за себе, ту незнанку од које си све научио... и да вараш и карту пружаш извучену испод исте такве некадашње куле... у ваздуху или пијеску, гдје си све био, непојмљиво је од сад па до вијека, ником се ниси вратио, још мање дао да те потопи сопствени брод без катарке; смјернице моја, за беспућа по којима ходим не би ли те стигла и надмашила у лагању за добробит оног што не

опстаје лако а да се само не изда... упс! ода. Држачу пешкира који чисти не падају на под, учитељу без смјерница, у мојим мислима.

„Изненади ме опет”.

БИЈЕЛА ФИЛИПИНКА

Упознао сам је након многих прохујалих љубави. Све су биле по нечему посебне, својевремено сам их волио, борио се за њих и чезнуо за њима.

Међутим, ова нова љубав разликовала се од свих осталих прије ње. Имала је лијепу и њежну вањштину, а по унутарњим осјећајима и емоцијама била ми је веома блиска те није патила за материјалним свијетом.

У њеним очима видео сам слику моје идеалне жене. Била ми је веома предана и јединствена, моја свјетлост у тами, моја инспирација, мој живот, моја срећа, моје све. Веома сам се њоме поносио, а понекад сам мислио да није стварна и да је анђео.

Вољела ме је несебичном и безувјетном љубављу. У њеноме животу, срцу и души био сам једнако вриједан. Иако се нисмо никада уживо упознали, увијек је била близу мене и бринула се о мени. Блиски у срцу, а удаљени сатима, данима, државама, континентима, миљама и океанима. Као да се радило у удаљеностима свјетлосних година.

Људи су били љубоморни и зависни, а као баријера између нас стајао је материјални свијет са замкама и сплеткама преко својих калкулација, закона, правила и процедура.

Одједном је ишчезнула из мога живота без икаквога објашњења, ненадано, необјашњиво и загонетно. Био сам веома разочаран, љут, тужан и шокиран мислећи да ме она више не воли те сам се након неког времена и оженио мислећи да више никада нећемо бити заједно.

Међутим, како је тајанствено нестала, након неког времена се још тајанственије вратила у мој живот. Рекла

ми је да ме није никада престала вољети јер је њена љубав вјечна, али ствари више нису биле као некада.

Такви су путови судбине, живот пише приче.

Иако смо миљама далеко, одвојени океанима и материјалним свијетом, она ми је још увијек негдје у мислима гдје ме чека пуна наде.

Моја бијела Филипинка.

***

– Што си замишљен, брате? О чему размишљаш?
– упита лист свога брата.

– Размишљам о томе како смо несретни ми који живимо у доњем дијелу крошње. Ох, како бих волио да сам рођен горе на врху!

– Мислиш да они горе само уживају у изобиљу, да их бриге не море?

– Они живот проводе у богатству, прва кап кише је њихова, ноћи проводе у друштву звијезда, свака сунчева зрака прво њих обасја. А, тек онај најгорњи! Издашно га даривају и мјесец и звијезде сребром и златом. А, недодирљив. Не може ко год прође и коме год наум падне да га отргне.

– Пази, брате, онај на врху је удворица, а удворица бити није нимало лако. Удвара се вјетровима, час једном, час другом, окреће се и повија на ону страну како му они заповиједају. И, брине коју пјесму да запјева како би им се више додворио. Онога испод њега муче двојаке мисли: како да се одупре вјетру, и када ће онај изнад њега да спадне, па да он буде највиши.

– Вјетар повија и нас на дну крошње.

– Да, повија нас, али више нас је, ослањамо се једни на друге, опиремо се и бранимо заједно. И вјетру је теже да уђе код нас, да загосподари нама... Онај горе не чује како трава расте, како путује маслачкова пјена, како мрав љуби своју мравицу. А заврши увео, жут и промрзао у истом благу као и ми.

МИЛИЦА

Иако има жену коју воли, поштује и vara само на картама, самозвани писац Перо Хартија никако да избије Милицу из главе. Иако не зна нити једну Милицу, његов му мозак већ мјесецима подмеће Милицу у снове, мисли, пописе за куповину, па чак је тако дрзак да је уплиће и у приче. Већ је написао десетак новела које је све редом назвао Милица, иако се нити у једној никаква Милица не спомиње (изузев оне која почиње реченицом „У кући Гордане Гомилице никада није било другог чаја осим камилице.”).

Перо Хартија пише већ више од два десетљећа. Иако од писања нема ништа. Пошто му није пошло за руком писање, пар се пута покушао убити питањем „Што ја то радим?”, али ништа. Питање је било на мјесту, али је Перо био промашен. Жена која га воли, поштује и vara га само на картицама, прихваћала га је онаквог какав јест – никада га ништа није питала.

Можда је зато сањао Милицу, желио је, жудио за њом. Требала му је јер Милица би га сигурно, прије или касније, приупитала:

— Перо, радиш ли ти ишта?

А Перо би напoкoн могао дати одговор, напoкoн, јер се Перо ништа не усуђује учинити без питања, одговор двoсмислен колико и бесмислен, шкрт колико и дарeжљив, пророчки колико и петпарачки:

— Немилице пишем.

Односно:

— Не, Милице, пишем.

Тoчнo тaкo. Једна лаcтa не чини прољеће, али двије... Двије могу имати птиће, много њих. Перин би дух

излетио из боце на њиховим крилима и испунио му жељу да се, барем на трен, осјећа као побједник. Јер оба су одговора тако проклето и неумољиво тачна.

ЗАЧИЊЕНА ВЕЧЕРА*

На пословном састанку у Чикагу, Лука срете Ратка, друга са студија кога није видео годинама. Из разговора дознаде да је ожењен, деце још нема иако је у сложном браку већ шест година. Позва Луку на вечеру у петак да се сити напричају. Зато никог другог неће звати. Са флашом одабраног француског шампањца и великим букетом црвених ружиних пупољака, Лука се довезе таксијем пред кућу свог друга у заказано време. Врата му отвори Ратко, уведе га у салон у коме га дочека другова лепа супруга Ружица. Руковање с њом Лука осети као струјни удар од кога се одмах свали у понуђену фотељу. Срце му се толико разлупало да је мислио искочиће из груди. Никад до тада није осетио такву телесну страст из сусрета са женом. И Ружица је била у магновењу како на пречац да освоји тог лепог, на изглед збуњеног принца. Мазним гласићем замоли мужа да скокне до самопослуге и купи свежу љуту црвену паприку и један ђумбир, јер је-ло без тих зачина неће ваљати. Чим Ратко залупи врата, Ружица позва Луку у кухињу, навали на њега и рече му да јој је данас плодан дан и – без питања. После девет месеци Ружица је родила сина о чему је пресрећан Ратко обавестио Луку телефоном. Блажени отац се и похвалио да је син од главе до пете исти он. Има и младеж на левој бутини као он. Док је испоручивао честитке, Лука се држао за леву бутину. Помислио је да улази у савремену бајку. Толико је желео сина, али није био те среће да га са својом супругом и добије. Мораће за годину дана поново у Чикаго и у посету Ратку и његовој породици. Купиће сину леп поклон.

---

* Истинита прича.

НАДА

Младић који је замонашен, стоји поред старијег опата. Његово срце бије јачином која као да ће разнети целу просторију. Опат му је спустио руку на раме, дечак ћутке зури у мајку. Док је био сам, палио је свећу и њен титрајући пламен спалио би бол, страхове и сузе. На трен убеђује сам себе да је све пренакићено, и бесмислено.

Мајка га гледа усхићена, у њему види будућег кардинала.

Не жели да јој одузме све наде које је чине срећном, сувише је стара да би то могла поднети.

Сузе покушавају наново избити, прекрива их мирис тамјана.

Лом у њему, да проговори? Стигли су нови искушеници.

Њих ће опат сад ноћу посећивати.

У руци стиска лојаницу коју је наменио коме, ни сам не зна.

Мајка је сад ту, и она га је била напустила, био је препуштен одрастању уз баку.

Ипак осетио је чудно олакшање, свих протеклих година потајно се надао да ће се појавити.

Његова се нада остварила, али је донела много нових питања и немира шта и камо сад. И најзад све покрива шутња и искра у оку...

ГОРЕ-ДОЛЕ

Нема ту правила ко ће горе а ко доле. Деси се спонтано, некада плански, али је битно да нам је увек лепо и обоје уживамо...

После тридесет година брака, после пуно животних обавеза и активности, после година прећутних несимпатија и развода у најави, моја супруга и ја смо најзад задовољни и срећни. Једва чекамо вече, ноћ, јутро...

Тада започињемо наше играрије, улазимо у наш новооткривени свет страсти и уживања, осећамо се срећно скоро као и на почетку брака. А можда смо и срећнији. Свеједно нам је ко је ГОРЕ а ко ДОЛЕ. Испуњени смо обоје. И то траје годину дана и скоро свако вече. Заборавимо на време и у тим лепотама не приметимо када прође један сат, два, три... буде три ујутро, петлови буде а ми тек тада задовољни тонемо у сан. Једино смо спречени да дуго уживамо у нашим лудостима када су деца код куће. Тада заједно гледамо телевизију, читамо и ништа не причамо о нашим ноћним авантурама. Али и тада искористимо, макар мало, с ногу, да нас жеља мине, када деца негде мало „шмугну”. Бар ја не могу да не уђем...

У почетку је то трајало кратко, брзо, невешто... док нисмо овладали разним вештинама. Брзо смо напредовали, читали о томе као никада да „занат” што боље научимо кад већ имамо „алат”.

И увек нам је било свеједно ко ће ГОРЕ а ко ДОЛЕ. Кућа топла, раскомотимо се па удри по уживању, док не малаксамо или нам се иде у ВЦ...

До недавно. Посвађали смо се као никада за тридесет година а свађали смо се скоро сваки дан па и недељом и празником.

Посвађали смо се када се компјутер ГОРЕ на спрату поквари па смо обоје хтели на овај ДОЛЕ у приземљу. Деца нису била код куће. И боље. Такву свађу, расправу и сочности у опхођењу нису чули поодавно, бар од када имамо ФБ профиле.

Ма можда је и најбоље да се ми ипак разведемо... Сада је у најави само!

ОНИ НЕКАД И САД

Некада су они били на врху. После тога су они постали нови они и ови, чекали да се време разведри. Сада су они углавном ови. У прошлости они нису имали главобољу нити сумњу шта ће бити. Кад су били они, ови су били у дилеми. Да ли ће код оних наших или оних њихових питање је које и ове и оне и сада мучи. И за ове и за оне наше који су сада сви ови важно је да их они њихови, тамо, добро награде за оно што су им и ови и они поклонили. А дали су им на тацни све оно што им је било при руци а било је благо оних што нису били ни ови ни они. Ови и они не чекаше да их прогласе свецима. Дуго је то време. Свечи су сиромашни и поштени, за пример. Ови-ма поштење лежи у препуним џеповима. А ови сада могу да купе и ореол поштења и светости. Ови и бивши они сада ови нови су у куповној грозници. Убедили себе да и то може и да буде брже.

ПАСИЈИ ЖИВОТ

„Ви сте болесни. Већ одавно“. Рекао је доктор. „Али ја не осећам ништа“. Одговорио је. „Још горе“. Када осетите, биће касно. Биће крај“. „Зар је дотле дошло?“ – скрушено је упитао и не схватајући шта му се збило.

Већ је био напољу. Све му се вртело. Живети. Како? Сад? Касно! Колико још има? Заборавио је да пита. Зашто баш ја? И то је заборавио да пита. Али ни доктор не би знао да одговори. Шта сада? Куда? Ко ме? Да ли неке ме рећи? Или ћутати? Као и болест. Која га је јела тихо. Грицкала.

’Баш сам слadak’. Насмејао се. Насмејао се сам себи. Људи су пролазили. Аутомобили брујали. Деца пи-скала јурећи се. Он се смејао себи. Шта је друго умео. Шта је друго могао. Шта је смео? Куда? Опет се питао. Где отићи? Требало би попричати са собом. Требало би... семафор. Црвено светло. Пас крај његових ногу чека да и он пређе. Погледао га је. Маше му репом. Сажалева га. Прелази на црвено. Смрт! Крај. Готово. Глупаво псето.

Зоран Додеровић

ТЕТКА

Тетка је једном приликом гледајући телевизор рекла: „Пих, та лажљива жена. Има размак између зуба”. Од тада је прошло доста времена, а ја се више не сећам ни ко је била та жена, ни зашто је то тетка рекла.

ЈА ЋУ ЊЕГА МОЛИТВОМ

Те вечери нисам имала апетита. Устала сам од великог дрвеног стола, у кухињи која се налазила у склопу Доњег манастира Острог, за којим су још вечерали монах и неколико радника. Ноћ је била тамна, без звезда; хладноћа се увлачила испод крагне и жарила врат што је само појачавало моју тугу. Прошетала сам уоколо, али ме би страх да кренем даље према планини. У цркви угледам светло. Улазим и седам на једну столицу у близини грејалице уз коју седе два монаха. Климнем главом у знак поздрава и окренем се према олтару.

— Е, тако он теби — каже млађи монах, светле ко-се везане у реп.

— Тако ти он мене увреди. Да смо тамо, у свету, погодио бих га криглом пива. А овде ћу да га погодим једном молитвом, одговори други и засмеја се.

Овај смех промени моје расположење. Целог дана се једим због увреде коју ми је нанела девојка која са мном дели собу у радничком конаку. Њене речи изгубише на значају, жаока увређене сујете попусти.

Поглед у иконе испред мене и тих разговор монаха тик иза мојих леђа умирише ме у потпуности. С лакоћом тоном у молитву заборављајући на увреду и јад протеклог дана. А заборав доноси спокој.

ОПИС

Школски час је у току. Школа је мирна и тиха кроз сва три ходника. На другом спрату, у зборници великој и топлој, седимо колега и ја, очекујући да се сваког часа огласи звоно. У једном тренутку врата се мало помакоше и један родитељ кроз полуотворена врата убади главу, те упита:

— Где могу пронаћи професора Смаила?

Устадох и пронађох професорово име на распореду часова и са жаљењем одговорих:

— Нажалост, професор је већ отишао, имао је само први час.

Тада се огласи и колега из доњег угла зборнице с којим сам до пре неколико тренутака делила тишину:

— Потражите га, ипак, у кафетерији, можда је још увек у школи.

Родитељ се захвали и затвори врата, а онда се поврати и поново протнувши ситну главу рече:

— Молим вас, да ли ми можете описати професора, да бих га лакше препознао?

— Свакако — одговорих — колега Смаил носи велике наочаре... иии...

— Да, да... има наочаре — додаде колега, а онда застале и одједном се погледасмо као два саучесника која су се одлучила за ћутњу.

— Па... да... слободно идите да га потражите, одмах ћете га препознати по великим наочарама, ионако за време часа у кафетерији нема много људи — прекинух ћутање.

Родитељ оде, а врата осташе на пола отворена, као нешто начето и недовршено, остављено да се доврши. Прићох и скоро уплашено затворих врата.

После неколико тренутака врата се поново отворише и сада се на њима појави професор Смаил. Преко његових наочара падале су у страну шишке које су откривале један зализак који је почињао негде од пола главе, а сакривале други такав. Низ његов низак стас високо је сако који је досезао скоро до колена, а ногавице подвијене два пута дотицале су ципеле с великим кљуном. Погледа нас и поздрави подигавши једну страну усне која откри ситне и ретке зубе. Затим узе дневник и изађе у ходник кратким корацима, упутивши се ка родитељу који га је чекао испред. Још једном погледах колегу, али сада у његовом погледу још јасније видех питање: „Како описати човека, а не увредити га?”

ЈУТРО

Било је већ позно јутро када је велики пијетао ку-
куручући, док је јурио дебеле кокошке по буцаку, пробуд-
дио уснулу госпођу Љепосаву. Она, сва подбула од спа-
вања, махала је тромо својом позамашном руком негоду-
јући. На њеном лицу још се сачувала љепота, упркос сво-
јих шест и по деценија, усне су јој биле пуне, очи су има-
ле онај враголасти сјај, само њено тијело је постало пу-
начко са изразито великом задњицом, због које је и хода-
ла исправног, али помало накривљеног трупа, те бисте
имали осјећај, када корача, да прво иде она, а затим за
њом њена велика позадина.

Устала је и склонила засторе, сунце се просуло по
соби, толико да ју је заслијепило. Тај дивни питоми бре-
говити крај, пун вриске сеоске дјеце и клепета звона сто-
ке на испаши, то негдање село са око тристотињак кућа,
сада је постало монденско мјесто за одмор, а од сталних
становника остало је свега неколико породица, и то све
већ старци. Неки скоројевић се досјетио да баш ту напра-
ви велелепну вилу и тако је све почело, једна по једна по-
челе су ницати виле за одмор нових богаташа, све љепша
од љепше.

Трљајући очи и склањајући тамне праменове косе,
који су јој пали по носу, дивила се сама себи како је са
ванредним осјећајем за естетику уредила своје двориште,
које је красио лијеп базен од сивог гранита, јапанске јабу-
ке и друге биљне врсте распоређене по фенг шуију, те са-
свим мало језерце са златним рибицама. Ипак, нешто је
нарушавало тај савршени склад. У сусједном дворишту,
уз саму међу њиховог имања, налазио се прави старински
свињац, око ког је био ограђен простор тарабом, која је

била црна и оронула што од старости што од наталоже-
ног блата, и ту, у каљузи, грокћући ваљале су се три до-
бро утовљене свиње.

Ужасно. Изговори, мрштећи се.

Ово је већ трећи пут како је гђа Љепосава наручи-
ла да се посаде високи чемпреси уз међу, али, некако
увијек ту, поред тог свињца, чемпреси би се осушили. За-
што је то било тако, нико није знао, чак ни стручњаци из
фирме коју је ангажовала да се брину о одржавању биља-
ка у њеном врту. Зато она увријеђена погледом који је на-
рушавао њен префињени унутрашњи осјећај за љепоту,
навуче засторе и врати се у кревет.

Донаџа Думичић

НЕДОРЕЧЕНО

... има минута у којима ми се чини да је већ све исписано, описано и написано, па онда опет слиједе сати у којима као да ништа још није доречено и у том кругу од свега до ничег који се затвара за нови почетак пролазе године...

ГОЛА ЖЕНА СА ОРАСИМА

Поручник Злоћа Коњаков, главни психолог Вриштарника, појавио се, одмах након тродневних баханалија на прослави свог рођендана, у маскирној војној униформи на седници Већа за политичку проституцију, а потом и на свечаној подели мрежастих хулахопки у једној основној школи. Његово маскирање у поручника изазвало је страхопоштовање, посебно, међу страначким становништвом Вриштарника.

Младо вођство његових партија на власти сматрало је да психологово облачење није никакво навлачење нити некакав модни хит, већ да је на то утицала ванредна и сложена друштвено-политичка ситуација на југу Сурдуктуклије.

Било како било, психолог-поручник, након прославе рођендана и еротских халуцинација, цео дан ока није склопио, али је схватио какве све опасности вребају југ Сурдуктуклије и њега самог. Са малим закашњењем обукао је маскирну војну униформу, јер се ситуација додатно усложнила изјавом непријатељског команданта из локалне надпартије „Напред марш на лево круг” да ће га карати на тенане да запамти ко је шеик, а ко камила...

Злоћа Коњаков је обукао маскирну војну униформу да као командант Вриштарника покаже народу да се никог не боји, па ни првог натпредседника Сурдуктуклије.

Његовој униформи и свеопштој појави највише су се обрадовале његове обожаватељке, средовечне климакс женке поклонивши му, пре свлачења, рођенданску тарту, „Гола жена са орасима“. Дирнут пажњом, психолог-поручник Злоћа Коњаков је обећао да ће, у случају напада и одбране непријатеља из надпартије „Напред марш, на ле-

во круг”, посебну заштиту затражити од климакс женки, свих оних које су у његовој униформи препознале симбол плодности и обожења.

КАД КОРОВ ЗАВЛАДА

„Баштован, шта би са оним финим сјеменом што га посијасмо у посебно лијепом дијелу Баште?“

„Газда, да будем искрен, нешто се већ дуже вријеме дешава. Завладао коров и неке друге чудне биљке се некако изродише из оног финог сјемена.“

„Па како, баштован, кад им редовно слах кишу и свјетлост и сву милост? Јеси ли купио редовно угинуле биљке, окопавао, пазио да свака има довољно мјеста а опет да није усамљена.“

„Јесам, Газда, али кажем Ти, нешто се стално дешава мимо нас. Коров се залегао и гуши оне fine а по врх њега још неке чудне биљке које се и корову наметнуше. Коријење уплеле и све чврсто држе. А да ја то покушам почупати?“

„Ма јок, пусти још мало па ако се саме оне fine не изборе да тло поново постане постеља мог сјемена – преорат ћемо.“

ЗАКЉУЧЦИ

Први закључак: Господин НН је мртав.

Други закључак: После темељне и свеобухватне претраге утврђено је да је господин НН извршио самоубиство.

Трећи закључак: Зашто је господин НН извршио самоубиство остаје тајна.

О господину НН и данас се прича. И они који су га знали, и они који нису познавали господина НН, нешто знају.

БРКОВИ У ХАЉИНИ

Откључавам стари црвени сандук. Подижем поклопац. Из њега вадим мамине панталоне. Навлачим их не закопчавајући дугме. Да ме не би стезале око струка. Удишем дубоку прошлост. Осмехом заводим свет. Прстима шеретски шиљим врхове бркова и узимам палету и четкицу. Сликам људе који мрежама хватају будућност...

Свлачим мамине панталоне. Враћам их у сандук, а из њега извлачим татину хаљину. Облачим је. Намештам своје црне локне и певам песму о љубави коју не познајем...

Сагињем се и подижем згажену муву. Љубим је. Прстом бушим малену рупу у влажној земљи. Спуштам муву у тај пупак света. Да прође на његову другу страну. Осећам да ми се боја косе променила. Поново је златна...

Скидам татину хаљину. И њу враћам у сандук. Спуштам поклопац и закључавам га.

Стојим пред огледалом садашњости у неком љубичастом мантилу. На зиду, слика коју је мама сликала, потписана мушким именом. На радију, татина песма, певана женским гласом...

ИСПРАЋАЈ

Новембарска хладна ноћ клизи над још увек топлим земљом. Јутро се промаља кроз влажну маглу под тмастим, сурим облацима. Велике црне птице пролећу и неповратно нестају у набујалом небеском тесту, као неизговорене речи.

Очи је имао велике и увек влажне, и када говори, и док ћути...

У даљини цвиле гладни пси. Одзвањају тешка црквена звона.

Неко црно јато кружи, кружи, па нестаје... као што неизречено губи смисао...

Када се испраћа пријатељ, све речи су закаснеле.

Под стопалима се угиба труло лишће и лепи иловача.

Поворка стоји као стиснуте смрзнуте птице.

— Ја сам његова мајка — каже.

Сагиње се и љуби ми руке. Тргнух се.

Да устукнем? Да загрлим?

Грлим ћутке.

Ветар је цичао око отворених црквених врата.

Колона се помиче кроз маглу са облацима на раменима.

БЛЕСОМЕТАР

Размишљала је, како је све само тако нагло ескалирало, то упорно рођакање и јефтино натурање, како није била оштрија? Како то није зауставила? Вероватно је, опет, била болећива, жао јој било скуваног, дегутантног старца бугараша из удаљеног предграђа. Помагао јој око ситних кварова у кући, осетио је да она има душу. Тамјан лечи болове у зглобовима. Понекад би му платила, понекад га частила ситницом, његова знатно млађа жена га одавно заменила успешном каријером. Сок од трешње пегла боре. Наше друштво је увек такмичарски настројено.

Када се тачно десио тај прелазак од немуштог удварања до индиректних претњи и солидарисања са несношљивим комшилуком? Да, да, да, кад је почела и приватно да зарађује. Опет, био је њен БЛЕСОМЕТАР – тај паћеник говорио је све оно што су разно разни мислили и коментарисали о њој. Не, неће ићи ђоном, пустиће га, нек се сам скрши. Деведесет пропуштених позива у априлу. Несношљиво. Зашто се хроно исхрана препоручује увек само у пет корака?

Позвала га, онако успут, крајем августа, јуче је оперисао срце, спас у задњем трену, јака веза, наравно, бајпас. Ето...

Љиљана Рим Живковић

ИСКРЕНА ЗАБРИНУТОСТ НЕУОБИЧАЈЕНОГ
РОДИТЕЉА ПРИМАТА

Гледам свог потомка. Нешто није у реду са њим. Стално ми понавља да му је драго што све више, из дана у дан, личи на мене. Плаши ме да није озбиљно болестан. Брине ме да било шта поверим психијатру. Ко ће мог потомка извести на прави пут ако мене у лудару затворе!?

БУЂЕЊЕ

Буђење је трајало дуго. Требало се вратити с оне стране стварности, пробити кроз густиш сања, откључати све те закрачунате локоте и поотварати сва та тешка врата, која су га дијелила од збиље. Сан се чино још дуљим, дубљим, ширим и далеко пространијим него што је стварно био, као да је испунио цијелу ноћ, као да је и сам био једна ноћ, без почетка и краја, она у којој нема ничега, па ни сјена у згуснутом мраку. Простирао се изван времена и простора, прекривајући све оно што је човјек створио и упознао од свог постанка, од тренутка кад се честица прометнула у живот. Не само да је нестало дјелића материје, него и сваког облика свијести о њој и о властитом постојању. Нестало је свијести о свијести, а с њоме и питања је ли овај бездан био прије него ли је све настало или је он посљедица свега што је нестало. На сљедећем одморишту сна, паника га је позивала на урлање, али његово га је непостојање остављало нијемим и непокретним у испражњеној тами. Спознаја да око њега нема ничега, па ни њега самог, парализирала га је. И кад се већ помирио с нестанком себе као примитивног бића без икаквог трага свијести, схватио је да је управо страх доказ како још није све изгубљено. Из најудаљенијих spremника извукао је посљедњу снагу и отворио очи. Изгледало је као почетак нечег доброг.

ДВАДЕСЕТА ЦРКВА

Младић и Дјевојка на брежуљку стоје загрљени, заљубљени пар се огледа у мору. — А, што ако ме једног дана изгубиш? — упита она.

— Не причај лудости молим те. — одговори младић. У том тренутку дјевојка се оклизну, удари главом у врх брежуљка и падне у море.

Младић скочи за њом, али било је узалуд.

Њено тијело прогутао је плави амбис.

Сломљен болом младић иде од куће. — Молим те, остани, гдје ћеш? — упита га мајка.

Он се није ни осврнуо већ изашао из куће.

Послије много година вратио се у свој крај, обучен у црну мантију са дугом брадом, постао је монах.

Народ га је сажаљиво гледао. — Ех, јадник, претрпио је велики бол... — говорио је народ.

Он је само ћутао и почео да гради нову цркву у селу.

Кад је већ постао старац, и даље је упорно градио цркве.

— Чуо сам да је његова несуђена љубав имала двадесет година, а он хоће да сагради онолико цркви колико је она имала година — говорили су радници на градилишту цркве.

Близу је циља, има само још једну цркву да сагради...

Ујутру је стари монах изашао из куће, скинуо сву своју одјећу и скочио у море.

Више није израњао.

Народ је био у недоумици, гдје ли је нестао стари монах, можда је био исувише уморан. Уморан од несреће.

Након пар дана, појавила се велика осека, скоро да и није било мора.

Међутим, народ је могао да види најчудеснији приказ.

На дну мора је била двадесета црква, а у њој млади пар се љубио.

НЕУОБИЧАЈНА БОЛЕСТ

Лежао је у кревету, размишљајући, по ко зна који пут, да му је психолог неопходан. Имао је, наиме, у свом животу мало позитивних ствари. Али много више лоших. И поред свих негативних ствари које су кружиле око њега, попут оса које круже око осињака, и збиља је било толико негативног, он се осећао срећним. Замислите, бар на тренутак, човека који је окружен зградама. Сад замислите да тај човек уистину не подноси градски живот, већ широка пространства слободе. Тако се осећао протагониста, који је и поред тога што му је живот подарио само бајато парче великог колача среће, о коме је одувек сањао, осећао енормну дозу среће, толику да се забринуо да његов резервоар исте не буде био ту када се догоди нешто што изискује такву реакцију. Ако се икад догоди, одговорио је својим мислима у глави, док је ходао ка психологу који би требао да излечи његову болест. Манична срећа, тако је, у шали, именовано оно од чега болује, јер је знао да нико пре њега није то сврстао у категорију болести коју, као и све друге, треба лечити. Када је неко утучен ситуацијом у којој се нашао, у логору, на пример, размишљао је тако. Његова чежња да себи оконча живот није последица болести, односно депресије, закључио је, док се приближавао човеку који ће га излечити. Исти случај је и са мном, само у супротном смеру улице која води ка болести депресије, односно неоправдане среће, причао је, настављајући да аргументује своју болест, желећи да се припреми за разговор. Његов нагон је оправдан ситуацијом, наставио је свој замишљени разговор са психологом. За разлику од човека који је психички бољестан, обузет мислима о смрти, без оправданог разлога, уз

победнички израз лица држао је монолог који је, смишљајући га уз кораке, памтио за будућу сеансу. Исто тако сам и ја обузет срећом, без правог разлога, поентирао је своју беседу пред замишљеним саговорником. Немам повода за констатно задовољство, наставио је да размишља, мислећи да није довољно објаснио симптоме. Напротив, требало би да будем несрећна особа, и управо зато сам дошао код Вас, зато што желим да ме излечите како бих научио да се радујем догађајима који то заслужују, јер не желим да их пропустим, ако се десе, док се весилим нечему што није вредно, тачније не полаже рачун на име Среће, изговарао је уз радост у очима, јер је запечатио недоумице око оног што га мучи, разлога због кога је одлучио да покуца на врата човека који никада, до сада, није решавао већ решену једначину. Када је човек који пати од болести маничне среће, како је сам назвао своју болест, ушао код свог спаситеља, како га је назвао док је замишљао дискусију са њим, и почео да прича о свом проблему особи којој је већ испричао све у својој глави, с тим да није предвидео да ће саговорник, у потпуној зачућености затечене исповсти, одговорити немо.

ПЕПЕЉАВИ

Звали су га Пепељави.

Али не због његове косе прошаране бијелим чуперцима. Нити сиве береткице намјештене на лијевој страни главе. Па ни због дугог црног мантила на чијим се нараменицама сакупљао ситни пепео који је падао са неба. Надимак није добио чак ни због сиједе браде, кратко подшишане која је пратила линију његових упалих образа. Пепељави је био висок, кошчат мушкарац. Неки су мислили да је у четрдесетим, неки у педесетим а неки да је у шедесетим, а било је и оних који су се клели да сигурно знају да он има преко сто година. Био је тамног тена, повијеног орловског носа, четвртасте вилице са истакнутом рупицом на средини браде. Подсјећао је на Медаураса, илирског бога рата, само што је умјесто копља у лијевој руци за собом вукао дуги грабов штап. Некада би му се леђа благо погурила од тежине платнене вреће коју је носео на њима. Прстима десне шаке стезао је и држао њен ужи крај, завезан тамним конопом, на средини својих груди. Испод танких, свијетлих обрва чучала су два ока. Сива. Сјајна. Боје пепела. Стапала су се са огромним камењем које је прекрило некадашњи олимпијски град, Сарајево.

Прва кугла пала је на Жуту табију, ломећи је својом тежином и гурајући је дубоко у земљу. Разјапљена ватрена чељуст гутала ју је као и брдо на којем је стотинама година стражарила. Жвакала је халапљиво сокак по сокак, спуштајући се великом брзином ка котлини. Миљацка се није пуно опирала, патетична као и увијек, равнодушно је предала камене мостове ватри у загрљај. Људи су умирали брзо. Удисали су врели зрак који би им је

у пар секунди пржио плућа, исушивао тијела и остављао их за собом попут испијених чахура које је снажан вјетар разбацивао на све стране.

Затим је дошао он.

Пепељави.

Иблис Азазилај, сакупљач душа.

ПОНОВО ЗАЈЕДНО

Дуго смо договарали виђење и више пута га одлагали углавном због мојих изненадних обавеза. А оне, мислим на обавезе, делују тако бледо, прозаично, просто речено небитно у односу на значај догађаја које смо у току дугогодишњег друговања заједно прошли. Чак и кад је термин састанка био дефинитивно утврђен, имао сам у последњем тренутку додатни захтев да се сатница помери индиректно наговештавајући и по могућству скрати. Из нутрине није било никаквог сигнала. Да ме је истински била срамота, до површине би морао да се пробије неки блесак.

Кад је сусрет коначно реализован, прошао је у очекиваном подсећању на прошла времена. Враћали смо се сликом и причом на доживљаје који су нам својевремено били „оличење важности” трудећи се са напором да им неприродном ведрином одржимо некадашњу енергију. Пили смо мало и бојажљиво. Нас тројица нисмо били у стању попити литар вина, а да би прикрили дискрепанцу у односу на заједничке авантуре некритичног пијанства наздрављали смо превише често. И одмах након натегнуте здравице и неколико испијених гутљаја одлагали чашу. Растали смо се са ставом да је ово било једно узбудљиво дружење које је успело да поврати дух „херојских времена” и да га у што скоријем року треба поновити. И притом се свако понудио да буде домаћин тог новог састанка.

Предосећајући да ће ме након разилажења обхрвати неподношљиви, немилосрдни, ненадокнадиви бол сурово освешћене пролазности, покушао сам да мисли и осећања посматрам као пролазне слике на филмском

екрану, као таласе који се неуморно нижу. Узалуд! Лако се зауставило лепршање слика, лако је утихнуо плес таласа. Заживео је само тренутак у коме је клатно стало.

ТОЧАК ЖИВОТА

„Како је то бити тужан?“

„То је када се не осећаш баш најбоље, али то брзо прође.“

„А бити срећан?“

„То је супротно осећање. Лепо ти је, али и то брзо прође.“

„Како то?“

„Па видиш, то је као на точку који се окреће и иде напред. Она тачка која је горе, спусти се доле па опет горе, па доле и тако наизменично. Тако је у животу: мало горе, мало доле, мало срећан, мало тужан.“

Димитрије Јаничић

ГОТОВА ПРИЧА...

Сећате се завршетка многих бајки... Знате, „и живели су срећно до краја живота”.

Приметили сте да се то дешава после свих перипетија, пустоловина, борби за љубав, лутања...

Он (или она) стигну до своје љубави, а онда...

Онда више нема бајке. Све је готово. Онда почиње брачни живот.

OTHER SIDE

Наслоњен на јак дренов штап Милоје је посматрао село под собом. По обичају истерао је стоку на пашу чим сунце беше одскочило два прста изнад највишег врха планине. Смотавши чврсту, дебелу цигару, уживао је отпухујући густе колутове љутог дуванског дима. Чекао је Стевана, исписника, са којим је често овог лета напасао стоку по околним брдима. Сваког јутра је са овог места пажљиво осматрао село и околину откривајући само његовом оку видљиве промене. Пажњу му привуче гола, попут флеке, чистина спечене земље где се до пре неколико дана налазила кућа покојног Станка рабације. Он дубоко уздахну. Ето, ваљда је готово, помисли. Није се он плашио нити веровао у којекакве приче, али ипак... можда је то стварно... то. Има матора Митра нос за те ствари. Сети се да је још као дете, за време дугих зимских вечери, слушао приче о томе како је баш прабаба ове Митре у турско време целе ноћи по околним брдима и гудурама јахала неког турског аскера који се беше намерачио на њену лепоту. Нашли су га тек сутрадан, доле у јарузи, измрцвареног и здробљене јабучице. Кажу да се отада ниједан Турчин више није усуђивао да заноћи у њиховом селу...

Милоје ману руком као човек коме је свега доста, баци опушак и поправи качкет.

Нема Стевана, помисли, мора да је отишао да попласти оно сено више забела.

Стајао је још неко време уживајући у пријатној топлини јутарњег сунца. Онда се окрену и полако пође за стоком која беше замакла према потоку док његова сенка настави да посматра тек пробуђено село.

МАЛО СА ОНЕ, МАЛО СА ОВЕ СТРАНЕ

Покушавао сам да отворим очи, али нисам могао. Упорно су ме заслепљивала јата брзих летећих звездица дубоко у мозак заривали оштри усијани мачеви. У даљини вребао је црни бездан покушавајући да ме прогута разјапљеним чељустима. По потиљку и слепоочницама ударали су чекићи бола. Хтео сам да се покренем, али удове нисам могао дозвати. Упорно су ме посећивали осећаји беспомоћности и страха, а лагано напуштала нада. Постајао сам летеће обезглављено тело без тежине и осећаја...

У једном тренутку предах, кад је попустило упорно привлачење бездана, а звезде зауставиле котрљање, као кроз маглени вео промаче лик жене. Учини ми се познатим, блиским. Уплаших се, нестаће. Напрегох оно мало снаге да је бауљајући пратим, да ми се не изгуби. Онда из магле изрони лик младе жене и насмеши ми се. Да ли је познајем!? Не, далеко је! Израњала је из магле и опет тонула, а ја сам бауљао за њом, плашећи се да је не изгубим. Одмичући, застајала је као да се двоуми између нечега. Кад је сустигох, она начини неколико кругова око мене и унесе ми се у лице. Обасја ме њена лепота која се никад до тад не указа мом оку. Додирну ме топлим меким рукама и показа на страну. Окренух се и угледах мајку. Смешила ми се. Тада се Непозната одмаче, ухвати мајку за руку и отрчаше у маглу. Покушавао сам да их пратим ногама проходалог дечака, али оне су одмицале све даље и даље да сам их све теже распознавао...

Отада тупи бол и празнину почеше смењивати слике. У почетку мутне и брзе, муњевито се смењиваше, растрзане, раскомадане и разбуцане да се од њих ништа

није дало ни повезати ни саставити. И тако у круг. До изнемоглости. Онда се почеше смиривати и бистрити. Сад сам јасно изнад себе видео непознато лице жене чији ме дах миловао и враћао ми изгубљену снагу. Изненада ми се јави потреба да се привијем уз њу и склопим јој руке око врата. Чинило ми се одмах би ми узвратила миловањима. Онда ми она смешећи се пружи своју млечно белу дојку. Ја пожудно усисах врелу брадавицу...

Пробудивши се, најпре осетих ужасну главобољу, а затим ме расани оштар мирис болничких лекова. Погледах око себе и спазивши белину, сетих се да сам за длаку измакао оној магли и недођији, месту без времена и простора. Наслутих неки прекид, животну празнину, али и обрадовах се што се враћам себи и обичном животу. Спазивши прилику у белом (сличну оним у магли) посејах речи.

— Где се налазим?

— У болници — чух страни нагласак.

— Шта је било са мном?

— Добро сте се угрували. У главу.

— Баксуз!

— Не разумем.

— Није важно...

Тако сам се поново вратио међу живе.

ЗАГЛЕДАНИ У ЗВЕЗДЕ

„Време је да се вратиш у кревет“, позвао ме је сањиво Владимир.

Била је тиха летња ноћ без иједног дашка ветра, неподношљиво тешка и спарна. Стајала сам наслоњена о отворен прозор загледана у величанство звезданог неба, које се те ноћи приказивало у свом сјају и удисала ноћни ваздух. Дубоки удисаји су ми доносили потребан спокој, а лепота звезда мир оку какав је једино тада могућ. Одувек сам гајила љубав према звездама, и сећам се како сам као девојчица могла дуго да издржим загледана у њихов сјај. Вероватно је око досад требало да се навикне на лепоту те пречесто виђене појаве и да је се временом засити, али у мом случају верујем да никада неће. Свако вече, колико год да наликује претходном, доноси нешто ново и очаравајуће са собом, као што небо с времена на време мења распоред звезда. Док сам била дете, мислила сам да свако има своју срећну звезду и да је наш задатак да је откријемо међу мноштвом других, али сам некако одувек волела да верујем како она најсјајнија припада мени. Никада се нисам разумела у сазвежђа нити сам успевала да уочим нека од већ познатих, али сам зато уз помоћ своје бујне маште измислила безброј нових, неименованих и, вероватно, само мени видљивих.

Трен пре него што сам се придружила Владимиру, а било је и време јер је поноћ одавно поодмакла, нисам могла а да се не запитам, као много пута до сада, колико је нас ноћас било загледано у исту звезду. Врло је могуће да се ради о великом броју људи који живе на различитим странама света, и који воле, сањају, мрзе или пате и погрешно верују да нас бескрај неба само раздваја и да су увек и у свему усамљени.

СМС АУТО ПАРКИНГ

Одушевио ме је паркинг на СМС. Укуцаш зону, пошаљеш поруку на број и само ти скину 40 центи. Нико ништа не провјерава. Ни гдје се налазиш, ни да ли си се, стварно, паркирао.

Одмах сам почео то да злоупотребљавам. На путу из Подгорице за Беране, одакле год сам могао, слао сам поруке. Зона и онај број. И увијек упали јер добијем упозорење да ми је истекао сат.

Чак и док сам из аутобуса пјешачио према стану имао сам времена да их зезам.

Ала ће да се изненаде кад једном открију да немам ауто.

НОВОГОДИШЊА

Трчао је колико су га ноге носиле. Није осећао ни умор ни хладноћу. Санке само што нису кренуле. Овај пут је морао да га подсети.

— Станите, чекајте. – викао је.

— Изволи. — брижно је рекао старац.

— Молим те, немој и ове године да заборавиш разумевање, стрпљење и да све поспеш прахом љубави, знаш, онако, као кад сам ја био мали. Не знам зашто већ годинама заборављаш? Молим те, немој заборавити сада. Без тога је све постало неподношљиво.

— Нисам заборављао. Једноставно, прах нико не примећује а стрпљење и разумевање заврше у отпаду пре краја празника. — одговорио је мирно.

— Али, молим те, стави више ове године, можда ће бар неко приметити. — речи су нестале у траговима санки. Бојим се да није заборавио наду да спакује. — прошло му је кроз главу.

РУСКА ПРИЧА

Он је угледа. Одмах плану љубав в њега. Дубока, снажна, искрена љубав, са свом снагом и жестином истинског осјећаја.

Она примети да је он гледа, препозна шта је в том погледу, устрепта, и дубоко из ње, диже се пламен искрене љубави.

Полетише једно другом в загрљај, и дуго су их потресали јецаји среће.

Обећаше једно другом вечну љубав. Она му стаде миловати косу, он јој поче љубити руке.

Утом паде мрак. Неволњо, растадоше се. Она раскошном кочијом оде до свог дворца, а он лебдећи од среће, лагано се упути ка свом мемљивом станчићу, в сутерену, гацајући по дубоком блату, први пут не примећујући га.

Током ноћи, њу заболи, као стомак – можда и од престарелих бомбона које јој је давао – и ујутро, без обзира на труд три доктора, она умре.

В задњем сату свог живота, она издиктира опоручу, потписа, и остави своме вољеноме све своје богатство: шест хиљада дуката в злату, десет хиљада в сребру, две куће од три спрата в Петрограду и једну в Москви, као и десет мањих кућа в оба града. Уз то и спахилук в Г-ској области, са пет хиљада душа, на вољу му, а све на три дана вожње дужине и ширине спахилука.

Он ју је волио, знала је, и све је ово било ништавно спрам тога. Уосталом, била је ово и кушња и воља Божја. Не, није поклекла, љубави се приклонила.

В зору, растаде се с душом.

Кад сазнаде шта се десило, он се ошамути, као да му се свет изокрену, с главе на ноге, и он не могаше доћи себи, утрнуо од боли и неког чудног осећања. Али не несреће, не утрнуо од ње, никако, с тим се носио, очајнички, али храбро.

Није могао, више, бити сам в својој малој, мемљивој собици, без прозора, и он као луд, дограби подерани капут, обу пробушене ципеле, и ношен неком надљудском снагом, одјури до сиротињске гостионице, в коју је редовно свраћао.

Чим отвори врата – сви му почеше клицати!

Марко Ковачевић

УХОДА ИЗ МРАКА

Сва деца су га се страшила. Имао је дугачке прсте, нејасни поглед у очима и мноштво рогова. Тако начичкан ћутао је изнад црне земље.

Покушао је више пута да покаже да он није тако лош или зао, али би се сваки завршио уз врисак.

Сва деца су га се страшила, а био је само једна грана на огољеном дрвету.

БИТАНГА И ПРИНЦЕЗА

— Хоћемо ли *Криво је море* или *Црног лептира*?
— упитао ме одсвиравши први акорд с иронијом у гласу којој сам само ја знала прави разлог.

— Више би нам одговарала *Битанга и принцеза*,
— рекла сам тоном професорске катедре којег сам се тешко и споро ослобађала.

Одмах је пронашао прави акорд, и као да смо нас двоје сами у препуном стану, сугестивно ме упитао:

— Можеш ли ме пратити?

— Мислим да ти могу држати терцу — рекла сам као и увијек несигурна у себе.

— Видиш како се ми зачас уштимамо, тко би рекао — био је безобразно двосмислен.

Изгледао је као анђеол, али сам знала да је opak. Приче о њему стигле су у наш град прије њега. И ниједна није била лијепа. У двије ријечи гласиле су: Апаге, сатанас! Од првог часка разум је понављао: „Бјежи!”, али срце се није хтјело предати без борбе.

— Одушевљава ме ваша способност да се, кад год се сретнете, искључите из остатка свемира — понављала је моја најбоља пријатељица која никад није прескочила упозорити ме како је моја нова љубав, заправо, плес по жици.

Иако сам у дубини душе знала да је у праву и да је добронамјерна, нисам јој могла довољно добро објаснити ријечима како је то осјећати се као „жена међу краљицама“. Вољела сам то свакодневно препознавати у његовим очима. Искрено, помало сам је и жалила што ће остати ускраћена за снагу и љепоту његове љубави и истодобно

се прибојавала дана кад ћу цвиљети на њезину каучу сло-
мљена срца.

Помагали смо једно другоме ослобађати се болних
наслага из прошлости и уштимавали се, да се изразим
рјечником окорјелог рокера. Од ја и ти постајали смо ми
пуно брже него што ми се то свиђало и него што сам на-
викла. Од давежа и збуњозе створио је побједницу квар-
товских караока. Открила сам да није само битанга, а ни
ја одавно нисам била само принцеза.

БАЈКА О ОБЕЋАЊУ

Био једном један човек који је обећавао
Без икаквог повода и јасног циља
А онда је, исто тако, одустајао од обећаног

Била једном једна жена која се борила за обећано
И која је срела човека који обећава
И човек јој обећао, а она је обећала другима

После неког времена
Човек који обећава и жена која се бори за обећано
Стадоше се неповерљиво гледати, питајући се ко је коме
шта обећао

Онда се, након година већања и пажљивог усаглашавања
Сложише да су, заправо, други изневерили њихова обећа-
ња
И да ће свима онима – којима су обећали, пружити ново
обећање

Тако су им обећали обећање – веће од свих претходних
Под условом да обећају – да ће се жртвовати за своје нај-
веће обећање
Обећање да ће веровати у њихово обећање

НЕМА ПОГРЕШНОГ ВРЕМЕНА

Гетеборг, крајња дестинација пословног пута.

Невиђено топао почетак септембра, код нас, а онда шок третман при изласку из авиона. Требало је тело пристигло са четрдесет, прилагодити на десет степени. Хладан, чист нордијски ваздух резао је иза ушију и уопште није био од помоћи.

Погледала сам прогнозу, пре него што сам кренула, није да нисам. Увек то радим кад путујем негде. Била је спремна и јесења јакница и обула сам дубље ципеле и негде у торби крио се џемперџи. Па тек је септембар, побогу!

Бројке су виртуелне ствари и када је време у питању, овде, у Србији, нико их не узима за озбиљно (иначе их нико не узима за озбиљно, а камоли за време). Код нас се увек облачи календарски, без обзира на стварну температуру вредност: Аха, јесте мало хладно, али не треба ми капа, није још ни новембар; не треба ми јакна, није још октобар; ма шта ће ми дуге термо чарапе, још није јануар...

Човек, који ме је сачекао на аеродрому и требао да одвезе до фабрике, био је одевен у класичну зимску гардеробу: велика зимска јакна, топле цокуле, капа.

„Какав је био лет?“ питао је на енглеском.

„Ок“, изустила сам смирујући зубе. Није лепо цвотати пред пословним партнерима.

„Мало је хладно“, констатовао је као да и сама то нисам примећивала.

„Није страшно“, рекла сам неуверљиво, тресући се још увек. „Мало је ова хладноћа поранила, погрешила месец.“

Погледао ме је, насмејао се и очински посаветовао:

„Знаш, нема погрешног времена, само погрешне гардеробе.“

СУСПРЕТ

Младић шета улицом и изненада му прилази непознат човек.

— Значи, срећемо се опет — рече странац.

— Хм, овај, добар дан... — збуњено му одговори младић.

— Немој се сад правити да ме не знаш! — увреди се странац.

— Жао ми је, али... Одакле се познајемо? — упита га младић пребирајући по сећању.

— Ја сам ти био бејбиситер — узврати странац прекорно одмахујући главом.

— Стварно? О, па то је... Баш лепо... Када је то било? — изненади се момак.

— Пре тачно 25 година! — самоуверено одговори странац.

— Али, ја имам само 22! — зачуђено узвикну младић.

— Ма, је ли?! Већ смо почели да кријемо године, а? Разочарао си ме, Ђоле. — презриво га одмери странац.

— Ја нисам Ђоле! — викну момак нагло.

— Значи, већ си и име променио?! Шта си ти онда? Нека позната звезда или тако нешто? — странац је оштро испаливао питања.

— Мислим да сте погрешили. Ја сам... — започе младић видно узнемирен.

— Ти то мени претиш, је ли, Ђоле?! Шта ћеш то да ми урадиш онда?! — напрасито га прекиде странац, уносећи му се у лице.

— Нећу ништа да Вам урадим! — узмаче младић.

— Наравно да нећеш! Ја тренирам карате, да знаш. Имам сребрни појас или шта већ... — поносно изјави странац.

— Сребрни појас? — запањи се младић.

— Тачно тако! Има и златне зраке и светли у мраку. Шта мислиш сад о томе?

— У реду... Да ли само могу да продужим даље? — уплашено упита момак.

— Само ако ме победиш, Ђоле. Овај град није довољно велики за нас двојицу! — неумољиво плану странац скидајући мајицу и заузимајући боксерски гард.

У том тренутку се појави полицајац и младић га позва у помоћ.

— Позорнице, молим Вас, помозите ми! Овај човек је потпуно луд и хоће да ме нападне! — престрављено је узвикивао младић притрчавајући полицајцу.

— Тако се понашаш према свом бејбиситеру? — прекори га полицајац — Не ваља ти то, Ђоле!

ЈОВО НАНОВО

Мој деда је био човек старинског кова или ми је бар тако изгледао, с обзиром на временску дистанцу од пола века колико је било између нас. Али када данас размишљам о мом деди, који одавно „оре небеске њиве“, све ми више личи на авангарду! Деди је замерано да не прати савремене финансијске токове и да је слаб из географије. Џаба што је деда у Краљевини Југославији био на служби у Сплиту и што се из бугарског заробљеништва вратио пешке у свој Пчињски крај.

Један од адута да је деда ретро било је његово рачунање новца у јединицама које нисмо разумели: док су други говорили о хиљадама, деди су то биле банке. Кад после неког времена и ти други пређоше на банке. Па они опет на хиљаде, а деда и даље на банке. И тако више пута. Други разлог је био тај што је за деду Светозарево, где је имао блиску фамилију, која је тамо опстала дуже од више држава, све време била Јагодина. Сада ја учим моју децу да се Јагодина између Јагодине и Јагодине звала Светозарево!

Деде су напредне чак иако деца то не схватају.

ЛУДА КАО НАЈЛУЋА НОЋ

Градом лете новогодишње поруке. Сви гледамо у телефоне. Очи се не сусрећу са очима. Руке се не додирују са рукама. Излазим са прославе, јер мрежа пуца. Са неба, ликови раја пљују вечерње честице ноћи. Пада и звезда, носећи прскалице на глави. Зато филозофирам...

Свако у себи носи атом Христа и атом крви. Све остало је оличење закопаних осећања. Шта сам ја у свему томе? Миришљава коска, у љубави за само једног пса? Знајући колико су молекули и атоми мали, гордо кажем да сам велики човек! У мени је бујон живота, дете мајмуна и стваралачких капи у океану!

На станици је гужва. Док свиће, стискају се вибрације уништених, зачараних, грешних... А нико није болестан! Људи су лешеви љубави, лешеви Фројда и малих проналазака свога ја. Ја, разиграна гиљотина и несавршен систем. Ја, пољуљани осмех и разметљива дубина ега!

Тако измичу сопствени порази... Опијена честиткама, вриштим заостали крик постојања. Хиљаду пута, његов ехо ће се вратити... Хиљаду пута ћу се пробудити, са свемирском главобољом, мојих мудрих ткива.

ЈОШ ЈЕДАН ДАН У ЖИВОТУ ГОРАНА МАНИЋА

Ноћна светла нестају на хоризонту. Горан Манић се буди и устаје из ораховог кревета за снове. У шпорет ставља ситне суве гранчице и пали ватру. Скува кафу, пали једну од пет цигарета и читав сат кашљуца, ложи, пуши, пије, повремено изгледа као да размишља. Онда одлази у клозет и дуго сере.

Када дан отопи, Лина, његова замишљена жена, долази на његов гроб. Доноси букет цвећа и чучне поред Горановог узглавља. Лина носи кратку сукњу јер зна да он воли да јој гледа у сенке међуножја.

Горан уздахне напето: још увек је тако лепа, иста као када ју је створио. Пожели да попије пиво. Дан је препун топлог ветра и повремено опали листови лепршају. Када падну на земљу, то изгледа као речи неке приче.

Пије пиво и оно се међу костима и полураспаднутим месом слива на фини песак стазе која, међу травом и белим цветовима, води до његовог дома од земље.

Сунце се клони сутону и сенке постају све дуже и хладније. Негде далеко океан ваља своје таласе и Горан слуша њихову музику. Сада има довољно времена да у пени и песку полако прикупља све те звукове рајских трагова.

Лина воли да плива у сутон. Урони своје дуге ноге и слана вода јој милује усмине и дупе. Полако плови ка пучини и нестаје у тајанству ноћи.

Горан Манић дуго жваће орахе за снове, испије чашу вина и легне. Заспи и прдне.

Ноћна светла се проспу по небу као искре свитаца. Био је то још један дан у животу Горана Манића.

Растурачица растурених бракова, јахачица посусталих пастува, пљачкашица отвореног новчаника између два јецаја изнемоглог лузера, бацачица соде у очи, бестидна показивачица полног органа орошеног ко зна све чијим капима, лудача са поквареним рингишпилом у напуклој глави, коју сам препознавао јер сам и ја имао да понудим – ништа. Ништа – уместо слике, ништа – уместо песме. Лаж уместо истине. Ништа уместо емоције која никако да изађе из затвореног грла, док се плућа упорно боре за ваздух. Најтеже је имати ништа а хтети. Онда у бесу зајашиш једну такву кучку. У бесу јер дар потиче одозго а не из сасушених мошница. А после захваљујући техници балавиш док гледаш неку другу Биљу, Љиљу, Кејт, Смиљу, Снежу... кроз пукотине фејсбука, зијаш у њихове слике дотеране до непрепознатљивости. А надахнуће опет никако да изађе, уста сува, мошнице суве. Као спарушени пуж голаћ коме је ветар однео кућицу...

КО ПЕВА... – НИЈЕ МРАВ!

Цврчак се баш распевао тог лета, али и био запажен од естрадних менаџера, тако да је слава – одмах дошла! Постао је медијска звезда...

Држава Инсектија је била срећна, идилична република у којој је свако имао своје место, своју оазу среће – једино су спољашње непогоде могле да поремете мир те утопијске творевине. Постојали су и инсекатски избори за председника, но били су рутинирана формалност која није ништа ново доносила у срећеној држави. Цврлетова медијска присутност га је препоручила за ту функцију: популаран, свима драг као незлобив, скроман & уметнички делатан!

Постао је председник на општу радост свих инсеката. „Ауууух, мој тужни животе!” – чуло се зимског дана испред резиденције Цврлета Цврчковића. Цврле одјуре да... На улици је био промрзли мрав, тресао се од зиме. Увео га је у топли простор, понудио травама (разним!), чајем и упитао за проблем. Ванисекатска бића су разорила мравињак, једини преживели – „омега мен” био је промрзли мравац! Цврле прво написа песму, а потом...

„Сећам се тебе, после сваког мог концерта си вредно чистио смеће преостало од публике – твоја заједница је имала монопол, запослићу те у ЈКП Смеће!” — одахну музикални добрица, као и напаћени мравац, поплашени индивидуалац.

Јадни, мали мрав није био крив за неку патетичну басну, патетичну фикцију која да је истинита: не би било ТОЛИКО цврчака! Стварни живот је нешто друго, а не басна (цврчка?) Езопа. Цврчак је испратио мрава, почео да се спрема за шоу „Најомиљенији инсект”. Одлучио је да тамо представи хит који је управо настао...

ШТА САД?

„Мислиш ли да смо добро поступили?“

„Добро или не, само смо то и могли да урадимо. Ваљда ће једног дана схватити...“

„Да, ваљда ће...“

Тишина је зашустала попут јесењег лишћа које је неумитно падало свуда око њих. Седели су у парку, на полумокрој клупи, окружени голубовима у потрази за мрвицама. Мрвице су оно што је и њима остало, након свега. Мрвице живота, самопоуздања, слободе.

Ниједно се није усуђивало да проговори, да се помери. Били су једно другом све што је остало. А опет, нису били довољно...

КУКУ ТОДОРЕ

Тодор није волео да одлази на бувљак. Те суботе пошао је са кумом Јанком да му прави друштво. Десило се чудо, Тодору је за око запала очувана јакна. Како није имао искуства, пустио је кума да се цењка. Кум Јанко је свој део посла одрадио успешно. Тодор му се реванширао са три туре пића и мешаном салатом у најближој биртији.

***

На сахрани покојног С. Малинића било је поприлично света. Тодор у једном тренутку постаје свестан чињенице да га многе очи с пажњом посматрају. Окупљене људе око раке не познаје... ако се изузму два брачна пара. Ни самог покојника лично није познавао.

Пажња окупљених не јењава. Тодор размишља у чему је поента. Обукао је јакну јер је пролеће било колебљиво; Дан жена, а суснежица. Покушава да игнорише сву ту радозналост. Није бела врана. Ситуација постаје све гора. Људи су почели да се дошаптавају, као нешто важно једни другима да саопштавају. Тодору бива јасно, да погледи упућени њему, нису из пуке радозналости, напротив, у њима је све више и више презира. Због тога му се причињава како чује неки глас из тамне даљине: Куку Тодоре! Тодор одахну кад земља поче да добује по скупоценом сандуку покојника. Тог тренутка није слутио да се отров налази у репу, то јест, на крају свих непријатности.

Поштовани, изволите у ресторан Парастос, да испоштујемо ред – неко ће.

Тодор је пожурио да се удаљи од... Па да, то га нечија рука јако стеже за десну мишицу. Тодор је у тренут-

ку схватио, савио се не савио, непознати га лако може сломити. Ипак, побунио се.

— Господине, инспектор Јакшић. Приметили сте како вас народ посматра. Није то због модела јакне, иста је припадала покојном Малинићу. Стављена је у сандук, тамо у капели. У питању је обичај; у сандук се ставља и оно што је покојник за живота највише волео да носи.

— Човече, јакну сам купио на бувљаку. Први пут сам отишао на бувљак и, куку Тодоре!

— Морате са мном у станицу. Захваљујући вама, решићемо још неке случајеве. Ако сте исправни, ова се мрља да лако спрати са вашег имена.

— Која мрља. Море! Море је, инспекторе, у питању.

ШЕТЊА

Пошто је конач зebње руком мајстора провучен кроз средину тлоцрта, пред собом имамо целих четрнаест квадрата простора, подељених на два дела. С једне стране конца зebње он, Тили, његов кревет, креденац и електрични решо; с друге ве-це шоља, умиваоник и мусаво огледало. У таквом поретку ствари, једини логичан поступак састојао би се од извлачења конца зebње палцем и кажипрстом, чиме би се простор Тилијевог деловања проширио на пуних четрнаест квадрата. Па опет, изгледа да конач зebње и није прави конач, већ зид армираног бетона који се не може тек тако палцем и кажипрстом, тако да Тилију преостаје његових седам. Конац зebње – као и сваки иоле пристојан зид – дебео је око двадесетак центиметара, што је више него пожељно, јер ве-це шоља прима не само Тилијево, већ и тело свих његових комшија: Жоржа саксофонисте, Ангелине нутриционисткиње (чија се утроба празни епикурејски свечано), Ене чистачице и сликара Аргуса Паута, званог Дали. Њихови простори су такође ту, једнаки његовом, замагљени копреном споредног крећу се ка граници видљивог, једва доприносећи крхкој литографији призора. Довољна су само три корака и Тили је већ прешао цели стан, од спаваће собе до дневног боравка. Да има прозор, погледао би напоље у правцу продавачице укуских малина, погледао би и затим гласно изговорио реченицу коју је пре пар дана негде прочитао: „Социологија, као и свака друга схоластичка наука, нема посла са живим чињеницама већ са вештачким апстракцијама.“ С обзиром да је прозор тек пука немогућност његовог подстанарског живота, ћутке седа на шкрипави кревет.

Леже на кревету, емисија је управо завршена. Он – неодређено, ни себи ни њој: „Јебеш Париз!“

НЕОТВОРЕНО ПИСМО

Двадесет година нисам, можда намјерно, прошла кроз овај град. Сада, када сам морала, нисам могла проћи да ти се не јавим.

Твој глас има онај исти мот. Одмах сам га препознао. Када сам га чуо, морао сам те видјети. Знаш, звао сам те, онда, прије толико година. Јавио се твој отац и рекао: удала се, а тко сте Ви?

Закаснио си. Али данас нећемо постављати питања, објашњавати разлоге, тражити оправдања. Допусти да те само гледам, слушам, сјећам се. Ионако се све око нас промијенило, ни Град и Стари мост нису више исти. Иако су око нас и у нама ожиљци, дај ми разлога да вјерујем да смо се вољели.

Ипак, можда је ово онај исти конобар који нам је и прије двадесет година доносио црно вино, иако му нисмо увијек платили. Изгледа довољно старо. Написат ћемо сваки на комадић папира обећање да ћемо се поново наћи на истом мјесту у исто вријеме, као залог да смо се некада истински вољели и да је та љубав саткала трајну спону међу нама.

(Конобар је зачуђено погледао и само кимнувши главом спремио папире у џеп, не одавши је ли их препознао, је ли се сјетио колико им је пута учинио ситне услуге, ни сам не знајући разлог томе.)

Епилог: година је прошла. И нешто више. Нитко се није појављивао. Цедуљице с љубавним обећањем стајале су недирнуте, у ладици заборављеног стола, старе, од свијета напуштене гостионице. Конобар није могао допустити да и оне падну у заборав, као у смеће, непрочитане.

Писало је:

Она: Имаш красну обитељ, пронашла сам ваше слике на интернету; не знам да ли ме боли или радује ваша срећа, али знам да сам поносна на нас и да је боље да тако остане.

Он: Нисам онакав каквим си ме замишљала. Нисам имао храбрости тада, а ни сад. Најдраже ми је када све иде мирно, својим током, без потреса и напрезања. Боље је не анализирати успомене, нека остану у сјећању као црно бијеле фотографије које ће сватко од нас обојати својим бојама.

РОЂЕНДАН

Волела сам много рођендане. Као и сва деца и шарене поклоне. Гледала сам, са сестрама, друге како славе и добијају лепе поклоне. И сањала своје рођендане и своје шарене поклоне. Сањала, чекала и стално запиткивала, кад ће тај мој дан рођења. Дани и године су пролазили. Мој рођендан никако да дође. Заборавио ме. Заборавила и моја тетка, која ми обећа златну наруквицу за осамнаести... рођендан пунолетства. Трчала сам за поштаром да не погреша и однесе неком другом мој поклон.

— Трчи, трчи! Однесе га! — викала је и смејала се моја сестра.

А онда, заборавих и ја. И свој и туђе рођендане. Заборавих лепе, шарене поклоне.

Јутрос, доласком у амбуланту, промрзла и лоше воље после рада на терену, докторица са великом, лепом, шареном торбом приђе и пружи руку.

— Срећан рођендан, сестро.

Сузе... за све моје заборављене рођендане... за дете које је волело лепе, шарене поклоне... за изневерено поверење...

ИЗА ЗАТВОРЕНИХ ВРАТА

Он је иза затворених врата, али ту је. Нека, тако је боље. То је изабрао. Иза затворених врата он има свој свијет, а ја овдје свој. Не спајамо и не мијешамо свјетове. Ја осјећам његово присуство и могућност да сваког трена можемо бити заједно. Не плаши ме самоћа. Имам га, а немам. Ту је, а далеко.

Он је срећан у свом свијету. Понекад моју тишину прекида његова гласна музика, смијех или псовке, али све то траје кратко и поново – тишина. Када је вријеме ручку, отвори врата и уђе у мој свијет гдје га чека сервиран сто. Брзо једе, а послије кафу односи и натенане пије у свом свијету.

Ја никада не слушам музику, не волим је. Како? Зашто? Немојте то питати. Не могу о томе да причам, а када не можете о нечему чак ни причати, онда можете замислити дубину тих рана.

У мојој тишини, у мом свијету, све је једноставно, просто и искрено. Ту нема лажи. На прозоре сам ставила цвијеће и окружила се књигама. Понекад укључим skype и online сам само за људе које пожелим пустити да провире у мој свијет. Задивљено су гледали, а онда изненада осјетих оштрицу њихове љубоморе. Још имам ожиљак на лицу који вјешто кријем пудером и руменилом, али он се ипак не да сакрити. Провирује и доказује да људи не воле оне за које мисле да имају више среће од њих. Обиљеже их, да би их мрзили. Не разумију да је срећа релативна ствар, да свако има своју тајну коју чува.

Они не знају за собу и затворена врата у мом стану. Не знају да ја немам приступ иза затворених врата. Да бих их најрадије развалила и видјела шта се тамо дешава

и да ли се тај његов свијет може спојити са мојим. Али не могу. Он је јуче напустио своју собу и непримјетно нестао. Однио је и кључ.

Сада је у мом свијету много гушћа магла самоће. Толико ми недостају шумови иза затворених врата. Његов одлазак је промијенио структуру мог срећног свијета.

ОН (НО)

Теревенка је прошла, фарса и шарада за радознале очи и уши стајала га је труда. Али нека, тако треба, каже ОН себи у браду. Морало је тако бити, да се сачува привидни мир, не прекрше обичаји и одржи углед.

Углед? Којешта! Шта то беше? Та је реч одавно заборављена, можда је ни у речнику нема. Млађе генерације је поистовећују са количином новца који неко има и моћи коју то богатство шири као кугу око себе, па се сви зачас заразе. ОН углед схвата половично, само као начин којим се штити кућна ограда од продора уљеза и као средство којим лечи главобољу. Сасвим довољно за његове потребе, стога га мора по сваку цену сачувати.

Времешни дечко живи своју лаж. Истина је хируршки нож, а његова је рана загнојена и болна. Свакога дана ОН је превија једним слојем лажи попут завоја, али само једним, да неко не посумња. Затим преко завоја навуче лежерност, равнодушност и осмех и ето, ко би приметио да се испод тога крије тешка рана? А када се лажи нагомилају и рана почне да смрди, крикне ОН грленим гласом и проломи се његов јаук кроз ваздух! Али само један тренутак. После је већ боље.

Неће ОН нож који рану чисти, неће. Јер ако је очисти и оголи пред Богом и људима, шта ће му остати осим њега самог? А ОН је тежак, јесте, плах и слабих нерава, не би издржао тако слаб у овом суровом свету, мисли ОН. Ако изложи бол, мора се суочити прво са својим лицем и наличјем, а онда и са светом, а ОН не уме убог. Нико га није научио.

ЗИМСКО РАЧУНАЊЕ ВРЕМЕНА

Сви причају, некад се боље живело. Да ли ме сећање служи, нисам сигурна. Знам једино да сам свашта лепо заборавила у жељи да избришем ружно. Али дана своје удаје се сећам.

У селу шатор, зимско време, споља обложен сноповима кукурузовине а унутра бубњара. И топло свима, да ли од јела, пића и музике или је тако било, ко би га знао. Свекар продао јуне, купио за снаху бунду, син мајци нови капут. Венчаница сашивена од материјала купљеног на метар. А фотограф, младожењин колега. Фотографије црно беле, да су бар нешто. Да је човек данас жив, видео би и сам.

А шта имамо и да гледамо. Многи се преселили на онај свет, неке само ми препознајемо. Од дарованог новца смо после платили музику и остало што је зафалило. Печења, вина и ракије је било и претекло. Можда би и мање остало да се уобичајено није нашао рођак кавгаџија, бог да му душу прости, да у ситне сате разјури госте.

ЛЕПТИР И КОРЊАЧА

Излазим на доклат. Скоро је девет. Све је још у измаглици од јучерашње спарине и ноћашње кише. Не смета ми, нити за сунцем баш много жудим. Данас бих да сам мирна, спора и заштићена, баш као ова времешна корњача што управо трапаво излази из жбуна хортензије. Погледом је погуркујем (читам јој намеру!) да што пре стигне до барице при дну степеништа. Мој јој поглед претежао, осећам то, али не могу а да је не гледам. И баш у трену кад огледало барице намрешка њена њушкица, скоро ниоткуда, трепераво-лагодно-лелујаво-весело-смело-невино... слете лептир на руб њеног оклопа.

Колико ли година моја корњача има? Мерено нашом димензијом времена, можда осам, можда је моја вршњакиња, а можда је превалила и стоту? А лептир? Можда петнаест, двадесет минута, сат, три, пет?

Колико је сати? Обузе ме лака језа од јутарње свежине, али још више од присуства мојих двадест девет година у пресечној тачки које сам само ја свесна, или бар таква сазнања поседујемо ми, свесни?

Доле, изнад барице, мој лептир лелујаво трепће крилцима, затим прави заокрет према разбокореној розикасто-плавичастој хортензији. Сада већ, осећа то, може да слети, јер се тамо доле више ништа не таласа. Ја се благо смешкам том јединственом и непоновљивом животу, упијајући погледом сваку трунчицу сунчевог одсјаја са свиленкастог пелуда лептирових крила. Корњачи, олакшаној за једног лептира, али и за специфичну тежину мог погледа, допуштам да испуже из жбуна, из једнолично трапавог хода по дневном распореду морања и хтења. Штета што нисам стигла да их, онако заједно, фотографишем. Од тога би касније могла да се направи добра прича. Можда баш из перспективе једног лептира.

МЕЛАНХОЛИЈА

Живела је на селу, а своје књиге је крила у поткровљу, где романи добијају свој прашњави кутак и где остају као тешко породично наслеђе. За Анику не читати романи и приповетке било је исто као и бежати од Сунца усред зиме, дисати дубоко само када сте на планини, осећати само у присуству вољене особе, плакати само на сахрани, гадљив бити само на јелу и оно најбитније за њу — живети само на селу. А било је потребно прећи само неколико степеника на мердевинама и наслонити се на зид поред прозора и прећи у друге, хладније или топлије крајеве, где се мушкарци лепше чешљају и где живе људи са манирима који немају времена за тривијалне ствари, као што су Аникини кућни послови, који су се, услед њене чудне природе и магличастог погледа, необичном брзином увећавали. И то је било све што је Мара видела у њој и знала о Аники, тај поглед није поглед ћерке која је, окружена родитељским страхом и бригом, срећно чељаде. И како је дете расло и у њој се умножавали сокови, тако је све више падала у љубавне заносе над витешким и сентименталним романима који су је као невидљива сила терали на пијани плес у поткровљу. Уздигнута изнад дасака пода, она је танким ножицама, као овчица Аска, играла своју игру и покрети су се само низали, без икаквог устаљеног реда. И као што велике љубави долазе тихо и стежу брзо, тако је и меланхолија загрлила Анику чврсто и неутешно. У почетку јој је осећај треперења тела и безразложног смеха пријао и чинило се да Аника има пријатеља и када не чита. Прво је приметила изострење слуха које је донело некакву непрестану музику помешаних стварних звукова и одбијања тих звукова о

предмете. Када би се наслушала те музике, отварала је широм уста док не чује пуцкетање виличног зглоба и музика би престала. Аникин додир је постао мекан, упијао је у тело сваку мртву ствар коју дотакне и ти трагови на длану су остајали дуго урезани у јагодице, тако да јој је рука све до спавања била храпава, али Аника ништа није осећала. Повремено се јављао бол у грудима који је убрзавао срце и умарао Аникино тело. Аника је све мање читала. Из чистог, исконског страха мајке, отпочеле су припреме за Аникину селидбу. Тело је било спремно, али Аникина душа је упила сву маглу која долази из отворених књига и остајала високо, у поткровљу и пређашњем животу. Зло које се увукло у Анику је трајно, неуништиво и нема корена. Иако провидно, јаче је од сваког меса, а једино опстаје и указује се у живој речи. Такво зло може само уметност да опише.

КОРАК ДАЉЕ

„Уздајмо се у призивање среће”, чуло се у реду за плаћање лотоа.

Време за уплату је цурило, а ред се никако није смањивао. Девојчица је чврсто држала оца за руку. Обећао јој је награду, само њима двома знану, ако успеју да добију неки динар од коцке. Од редовне плате није јој могао обећати ништа значајно. Ни саветодавац му не би ту помогао. Кад стави на кантар примања и расходе, могао би, да је мекши, и да заплаче. Ови први су се, гле чуда, смањивали, а ових других је бивало у све већем износу. Теркицу тиме није хтео да замара.

„Коракни даље!”

Послушала је. Постајало је густо. Временски теснац. Још само пар људи испред њих. Неће се више презнојавати. Стићи ће, а онда, ко зна?

ПУТОВАЊЕ У НОЋ

Кад на овом путујућем острву пожелим да полетим знајући да немам ни авион, ни крила, ја онда кренем, уместо подземном железницом, оним аутобусом на спрат, и ако још успем и да нађем слободно место на једном од четири предња седишта, већ сам прешла пола лета. Његова друга половина је различите дужине и у великој мери зависи од дестинације до које аутобус иде, ако ја, при томе, нисам „кратка са временом”. Тако ми се догоди да дуго гледам све са те, назовимо је висине, и не чујем ништа осим звука сирене, коју возач притиска да нам да до знања да не иде даље. Ту се и ја тргнем из својих мисли и окренем око се себе да бих установила да сам на спрату једина путница, а да је доле, на задњем седишту остао још само један слепи путник. Онда ја и њега изведем из аутобуса, пожелим му леп дан и кренем даље.

У ноћ која се, тек, рађа.

ОДБАЧЕНА

Загазила сам у нешто хладно и бело. Неко тог јутра није попио јогурт до краја. Око мог витког тела узмувала се одвратна зунзара.

„Опа, тројка!“, чула сам издалека делић секунде пре него што је смотуљак папира за длaku промашио моје латице, једини део мене који је вирио из последњег места на коме сам мислила да ћу завршити овог 8. марта.

Тог јутра, шушкавог од целофана, ушао је у продавницу неки витак, плавооки момак.

„Даћете ми једну ружу.“

„Црвену?“

„Може.“

И одједном сам се издигла од преосталих седам. Вештим прстима ме цвећарка Мица обавила сатенском траком, а онда запахнула оним шљокицама, готово увредљивим чином кинђурења за моје мат, јарко црвене латице.

Висила сам наглавачке, знатижељна у чијим ћу рукама завршити. Једва сам чекала да поново будем у води. По његовим длановима, који су ме стезали, рекла бих да нисам била једина изложена опасности од дехидрирања.

„Е, ћао, Данице.“

„Ћао, ћао. Баш си решио да будеш центлмен.“

„Па...“

„Жури на час. Видимо се.“

„Срећ...“

Даничини кораци су већ били с друге стране врата.

Треснула сам о метални зид канте, што је мање заболело него суочавање са чињеницом да је мислио да ни-

сам била довољна за куповину једног женског осмеха, а камо ли срца.

Хладно мартовско вече замирисало је на пилетину. Лоцирала сам студентску мензу у близини. Осетила сам последњи пожељан поглед на својим латицама.

А онда су се зачули кораци из супротног правца:

„Е, где си Данице. Журим. Води ме момак на вечеру”, и подсмешљиво је додала, алудирајући на мој положај: „Ха. Види, мора да је неко гадно забрљао. А јадан.“

„Изгледа. Леп провод“

У Даничиним очима радозналост је заменила нека комбинација сажаљења и самосажаљена. Није ме препознала.

Бојана Николеџић

ЈЕДНА ПРАЗНА ПРИЧА

Очи су им постале ситније, упале и замућене.

Као да су нечим погођени, разочарани. Шта се то могло десити?

Није сазнала: није имала прилике да пита.

НЕКАДАШЊА ИДИЛА

Шкрипи ћерам: из пробушене кофе лејком захва-
тамо ледену воду, на врелом дану лелуја се пијанац док
деца пркосе животу својом игром. Звечка зове сељане да
изаберу пољака. Снашке се кикоћу и кинђуре док се
штипкају међусобно девојчурци и гласно подврискују.
Тамо негде иза села чује се свирка Цигана, пада мрак
украшен звезданим небом, а ти ни реч не изусти док ти
гледам жељу у очима. Како да отерам и угасим сјајни ме-
сец док шапућеш неразговетне речи дрхтавим гласом.

Заклоњени од света држимо се за руке. Сетих се
свега овог сада док нам се пегаве додирују руке, а живе
очи цакле из поткапина очних дупљи. Ужарене усне, што
су се годинама некад страсно љубиле, смеше се на те не-
жне речи које до тада никада нисмо били изговорили.

ЈЕЗЕРО

Касно летње поподне. Врелина попушта. Соба ми је замрачена, слушам старе баладе и држим отворен дневник. Исписан је до задње странице, пун чудесних тајни, доживљаја, заблуда. Брзо га сакрих испод кутије за ципеле.

Потребан ми је ваздух и простор.

Навукох исечене панталонице, белу мајицу. Завезах косу у реп. На бицикли ми је ветар мрси и уноси у очи.

По ко зна који пут овог лета возим до језера удаљено осам километара. Зове ме мирна, зелено плава вода, узани путеви са савијеним тужним врбама. Милују ме гране по образима. Уживам у њеним додирима, чак затворим очи.

Имам своје место где седим, рибари су навикли на мене. Бешумно прилазим води да их не деконцентришем. Веома су сујеверни.

Седнем на суву испуцалу земљу, обавијем колена рукама и посматрам испред воду. Две роде стоје на малом острву у средини језера. Слаби таласи заплускују обалу и сав немир у мени тај једнак тон смирује. Скинула бих се да запливам, али рибари би ме ухватили у мрежу.

Очи су ми као вода, помало мутне у дубини. Устах, нађох дуг штап.

Мерим је, упаде у воду кроз, и рука до лакта. Дубину не измерих.

Умих се, патике мокре. Лето је, осушиће се до куће.

P.S. – Све дубине у нама не можемо измерити. Сваког дана је све дубље и дубље.

Динко Османчевић

ЈЕНКИ НА ДВОРУ КРАЉА АРТУРА

— Добри мој Кларенсе, зар ово није 528. година?

— Не, господару, ово је 2528. година! А сад, по-
журите, угасите сунце, целат инсистира да му вратим ши-
бице.

ЗАПАЉЕНА БАЈКА

Била једном једна девојчица које је волела да чита бајке. Толико је била занесена бајкама да је и сама почела да смишља и пише нове бајке за децу. А онда је дошао рат и страшни змај на ракетни погон је запалио њен дом и све написане бајке. Девојчица је као избеглица морала бити слушкиња па није имала времена више да пише бајке, само би понекад погледала на излогу локалне књижице изложене бајке за децу. Пожелела је да једном њена запаљена бајка буде у излогу. Одједном се појавила вила са интернет облака која се зове Алма и испунила њену жељу. Сад бајка никад више неће бити запаљена јер је записана на интернету.

ДИЈАГНОЗА

На улици испред мене две девојчице. Испред њих кратко шишана громада. Средњошколци.

Момчина разговара преко телефона. Тачније – урличе. Све се утишало. Улица одзвања.

„Мајмуне! Слушаш ли ти мене? Ретарду један! Не могу сада! Глуваћу глуви! Набијем те! Још нисам сео у такси! Кад ти дођем!“

Једна од девојака притрчава побеснелом. Теши га. Грли га. Шапуће му нешто. Он упорно глуми повређеног праведника.

Колико год пута да изнова изненади бахата неосетљивост младића који ће се насукати, кад тад, на сопствену тупост, далеко је већа мистерија безгранична потреба девојчица да разумеју мозгове због којих неће завршити школу јер ће добити децу па ће добијати батине док се не разболе од лошег живота.

Има ли томе лека?

РАШОМОН

Драга Савета!

Шеф рекао да се премере температуре јабуке, одма' се ја пријавила, било ми нешто досадно. Џорџ стоји ту близу, види о чему се ради, осећа прилику и одма' се понуди да помогне. Кажем, нека дође, шта могу да изгубим, а опет никад се не зна. У комори мрак, а Џорџ иза мене. Не смем ни да се окренем, све пипам, као тражим термометар. Одједном, њега нема, ја остала сама, мало ме страх, а мало ишчекујем. Мислим се, шта буде, биће... кад јавља се Џорџ. Нашао термометар, каже. Није ми свеједно, његов глас долази из још веће таме. Опет се он јавља, да пожурим... И онда мени нешто сине – је ли, бре, Џорџ, што не упалимо светло?

После сам мислила, могло је то и другачије. А онда мислим и даље, можда је овако најбоље. Најбоље Савета да ми ти кажеш шта да радим кад ме следећи пут шеф пошаље на задатак. Није да ми се не иде, а није згодно ни одбити. Чекам твој одговор.

Лејла.

Друже уреднице!

У нашем колективу има нека Лејла, није лоша, воли да се шали, ал' зна да буде и озбиљна.

Кренуо ја да мерим температуру у комори са јабукама, а она се понуди да ми буде од помоћи. Реко' јој да сачека пред вратима, требало ми мало да се залижем, ударим неки гланц, рачунам, може бити прилика.

Уђемо у комору, она прва, ја за њом. Иди Џорџ, тако она мени тепа, нађи ту справу... Ја ћутим и нешто се мислим, сад ћеш ти да видиш мој апарат. Мало сам се удаљио, а мрак у комори, прст пред оком да не видиш.

Зовем ја њу, и утом видим, не видим ништа заправо, али као да нешто премишља у себи. Пожурујем ја њу, она нешто проговора, али се не миче. Све сам покушао, видим, не иде. Најзад рече да ће да упали светло.

И на крају, друже уредниче, дупло голо. Да ми кажеш, где сам погрешио. И да ми кажеш, ако поново буде хтела да мери температуру, шта да радим?

Твој одани Ц.

ИЛУЗИЈА У ПЛАВОМ

Драги Боже, срећне ли су, у том затвореном кутку отетом од воденог пространства, у илузији слободe, са траговима родног места и несталог неба над њим, у прилагођавању искомског инстинкта непознатој средину за коју се неко силно бори да буде колико је могуће сличнија са ареалом плавих валова из којег су стигле, потирући заувек магличасте одбљеске: одакле су, ко су и шта су, чије су... А тамо негде, где су се из икре, сребрнaстим сјајем заискриле, постале би само уплашене јединке јата, препуштене сопственој сналажљивости, вештини избегавања опасности и откривању негостољубивих призора нестајања у туђим чељустима, оних, најближих крај себе.

Драги Боже, срећне ли су, можда, баш овде, заштићене, уз тиху музику што подсећа на шум океана из шкољке прислоњене уз ухо, у сурогату своје околине, миловане погледима нежности, кроз стакла, очима које их прате, прате и никако, никако не желе, тамо, одакле су дошле да их врате.

Драги Боже, срећне ли су?

ЦРНО БЕЛА ДУХОВНА БОРБА

Празан лист, празан живот. Треба ли да се напише? Како ћеш живети, тако ћеш и писати. Бело или црно? Одлука је твоја.

Ветрови дувају, чупају све пред собом. Да ли си људска душа или животињска? Свеједно је. Душа је душа.

Гледај, бела птица од белог листа направљена, долеће.

– Води нас – рекоше јој црне птице и падоше ничице пред њом.

Живот је круг.

И најмањи међу њима гледај, прља и брише. Позива. А они су дошли, као само да су то чекали.

Један – први од свих поново је испрљао белину. Но, није избрисао нечистоћу као најмањи што је урадио. И други похрлише. Испрљаше птицу белу. Црна постаде и она. Леже скрхана од боли и удара. Згазише је. Но, она се дигну иако испрљана.

Изнова је оборише. Искидаше је онако прљаву. Оставише је саму, напуштену...

Сузе ли или киша спраше нечистоћу са ње и поново је спојише у цело. Бели зрак је огрејао и у висине подигао, позвао је горе.

Црне главе наведнуше се ћутећи.

Предале су се белини беле птице, велике и црне. Славиле су је белу и чисту, неиспрљану. Идол направиле, слику њену су носиле са собом.

А мала, црна, осуђена сама остаде – кажњена беше од свих осталих.

Наравоученије о животу, о људскости, о нечујној борби између чистих и прљавих душа.

Чистоћа увек побеђује, не овде на земљи, невини и добри налазе своје место негде на небу. Живот на земљи је вечита борба.

А црнила, иако покајници и лажни слављеници белине, заувек остају на земљи, проклети и одбачени.

СРЕЋА

Имао сам, заправо и сада имам пријатељицу Сенију. Она је из Теочака. Годинама ми је слала фотографије на којима је у сретном загрљају с наочитим мушкарцем. Непрестано је причала о њему као да је најближи Афродитин потомак. Бескрајна љубав је пламсала. Били су сретни! Она је била неописиво задовољна.

На свакој новој фотографији загрљаји су били приснији, јачи, на лицима им се пресијавала љубав. Она је сваком новом фотографијом бивала све млађа и млађа. Љепша. То заљубљеност чини људима, знао сам.

Једном ми стигоше поздрави из Њемачке. Сенија на фотографији се стишће у загрљају с неким Швабом. Остао сам без текста. Ново презиме, нова Сенија. Никада се није удала за љубав свог живота. Ћутао сам. Прихватио поздраве као увијек до тад. Сада су се низале нове године, нове фотографије, нови живот. Сенија у обећаној земљи с обећаном срећом бивала је све старија и старија.

Никада је нисам питао за самог Афродитиног потомка. Знао да бих је увриједио. Разумио сам. Човјека у невољи морате разумјети. Ваљда ми се зато увијек и јављала, без устручавања.

Неки дан сретох једну њену пријатељицу, каже чула се са Сенијом. Слушам је и опет ћутим. Сенија би да се врати у Босну сада. Пожељела. Све јој недостаје. Тако каже њена пријатељица, а ја ћутим. Ћутим и разумијем, јер и сам у џепу носим аустријски пасош.

ПАРАЛЕЛНИ СВЕМИРИ

У аутобус сам улетео у посљедњи тренутак, прескочивши притом локву која се налазила точно испред врата која су се затворила кад сам ускочио унутра. Да нисам ухватио овог, сљедећег бих чекао барем још пола сата.

Другим ријечима, закаснио бих.

Не знам зашто – јер иначе никад не размишљам о томе – но, тијеком вожње ми је пало на памет како сигурно постоји неки паралелни свемир у којем неки паралелни ја није ухватио аутобус. Штовише, постоји чак и свемир у којем је трећи ја загазио у локву и смочио се. Четврти се, док је прескакао локву, сударио с вратима аутобуса која су се затварала и притом му је испала бомбоњера коју је он, тј. ја носио. И сад сједи у локви, с квргом на глави и разасутим чоколадицама око себе, гледајући аутобус како одлази.

Помисао на то ме орасположила.

Док сам силазио, помислио сам на оног себе у стотом свемиру чији је аутобус доживио судар или му је пукла гума. Једног од њих, тј. нас, избацио је кондуктер јер нема карту. И он сад, несретник, апсолутно немоћан, стоји и погледава неће ли у задњи трен стићи какав спас с Неба.

Ушао сам у зграду и позвао лифт. Док ме водио на пети кат, намјештао сам кравату уз помоћ свог одраза у огледалу и нијемо ликовао над верзијама себе које су запеле у поквареном лифту.

Изашао сам и откључао врата стана. Прво што сам угледао била је моја супруга како гола лежи на каучу.

На њој је, пак, лежао сусјед.

Точно сам видио како ме милијарде других ја про-
матра из паралелних свемира и умире од смијеха.

Нема везе. Жив сам.

Барем један од њих морао је умријети од инфаркта
кад је угледао ову сцену.

ЦИПЕЛЕ

Сигурна сам да ћу наићи на разумевање већине жена када кажем да су једна од мојих љубави – ципеле.

Што се те љубави тиче, тачно знам колико је било великих, а колико оних које су само за одређену сврху. За кишу или снег, за плажу, за сваки дан...

Те три велике љубави су биле без одређене намене. Просто сам их видела, и знала да су за мене. Знала сам да ћу их волети и уживати у њима.

Прве су биле наранџасте, брукс модел, у време првих увоза ципела из Италије. Чежњиво сам их гледала месецима, у радњи испод моје школе, све док нисам скупила довољно новца. Не можете да замислите какву су срећу, тада, донеле једној пубертетлијки.

Друге сам, ничим заслужено – добила. И то се некада деси у љубави. Шими ципеле, у две боје, комбинација антилопа и коже. То су биле нове, очуване ципеле маме моје пријатељице, Радице. Чуване су за ћерке, али на моју срећу нису биле њихов број. То је било време када сам зарађивала, па беспарица није била разлог што је обућар неколико пута ушивао поцепани антилоп. Просто, нисам желеле да се одвојим од њих.

Треће су биле сајамски модел у једном броју. Пробала сам их и нисам хтела ни да прошетам радњом да не бих закључила да ми не одговарају. Опет моја слабост, комбинација чипке и плиша, у две, готово три боје. Ретко их носим, али их чувам као реликвију којој се повремено дивим.

Штета што ми ово велико искуство у одабиру ципела није послужило и у друге сврхе. На пример, када су партнери у питању. Ту сам правила увек исту грешку.

Оне, који су само за одређену сезону или чији квалитет је врло сумњив, доживљавала сам као ове три наведене, незаборавне љубави.

ДИВЉА СВИЊА

У питомом крају, на бријегу од снова простирало се шумско царство. Пропланци као са разгледница, хлад стогодишњих храстова, све је личило на бајку. Господар шуме била је дивља свиња. Свима је било јасно да бољег господара нема. Страх и трепет. Владар кога су се сви плашили и покушавали добити његову наклоност. Бити близу свиње био је сан сваког становника шуме. Свиња је за свој трон одабрала једино ружно мјесто у шуми. Одвратна каљужа пуна измета и мокраће у којој се безбрижно брчкао владар. Често му је само њушка вирила из те одвратне смјесе. Каљужа је била десетак метара у пречнику. У самом центру ваљала се свиња и уживала. Долазили су поданици, доносили дарове на поклоњење.

Прилазили да искажу своју наклоност и оданост. Понеко би се задржао дуже и заједно са свињом ваљао у смрдљивом блату.

Тако се почео ширити смрад шумом. Ускоро су многа дивна мјеста претварана у мале каљуже из којих се ширио заразан смрад. Многима је свиња постала узор. И тако дивна шума временом поста најружније мјесто за живот обичне животиње.

Наравоученије:
Узалуд је бисере пред свиње.

ЖИКА ТРГОВАЦ И ЧУНКОВИ

У ОНА времена, била је чувена продавница електроматеријала и уређаја „М.“, у Карађорђевој улици, преко пута Окружног суда. Ту се све могло наћи, од игле до локомотиве, а радили су само елитни трговци у њој. Један од тих и таквих трговаца је и Жика Трговац, родом из села Кланице код Ваљева. Пошто је био чувени ловац и боем, закасни једном на посао, и добије страшну критику од шефа а на предлог Партијског Друга из предузећа.

Наравно, шерет Жика лако прежали казну, али запамти, ко га је и зашто казнио, па узврати ударац. А ево како.

Наредних дана дође другарица Партијског Друга, да пазари електрични шпорет. Препозна је Жика, и одмах се стави на услугу. Другарица Партијског Друга разгледа све лепо и темељно, Жика облеће око ње, саветује је, указује на мане и врлине електричних шпорета. Просто се топи око ње. А топи се боме и Партијска Другарица, јер је Жика леп и стамен, бркови као у Краљевића Марка... а тако љубазан.

На крају одабра Партијска Другарица један електрични шпорет и каза адресу где да јој се испоручи.

Трговац Жика то пажљиво записа и као нехајно рече: Пошто сте изабрали баш овај модел, чункове ћете добити упола цене.

— Баш лепо, — изненади се Партијска Другарица... — то ћу одмах да исплатим у готовом.

Плати и оде.

Можете мислити како се осећао Партијски Друг, кад су му кући довели електрични шпорет и то СА ДВА

ВЕЛИКА ЧУНКА... Кажу да се толико драо на Другарицу да се чуло чак у суседним становима.

Смејали су се и комшије и запослени у продавници „М...“, мада то није било пожељно у то време.

Жика Трговац је „попио“ још жешћу новчану казну... али како сам каже „Вредело је сваки динар...“

ПРОЛАЗНИК

Понекад је стајао на тротоару загледан некуд изнад солитера, сатима, непомично опуштених руку, без речи. Понекад је наочиглед упристојених смицао до испод гузова фармерице и гаће и прстима чешао длакави чмар.

Свађао се са степеништима — „Не може тако...“ — „А правац?!“ — „Ви сте неваљале!“ — и сео би на њих и тукао их длановима. Пролазећи крај људи, знао је севнути беоњачама, погледом умирућих, који знају да су сами.

Испијеног кошчатог лица, с офрље на кратко сеченом брадом, мршав и висок, увоштене седе косе, клањао се брезама у парку и јутром скидао флекаву перјану јакну и омотавао им стабла, и често је на раскрсницама и станицама, метанишући и мрнцајући, описивао рукама кругове и джужући их унапред и увис испраћао аутобусе и возила. Путници, који су јурили за сопственим приказама, веровали су да их благосиља.

ТРЕНУТАК ДУГ КАО ЖИВОТ

Последња на болесничкој клупи, ишчашена из времена, уморно сам рашчешљавала влажну косу, не очекујући ни од кога ништа. Као што се оглашава птица у напуштеној соби, у заборављеном кавезу, лепетом одрвених крила.

Одједном, на улазу у парк... Она, висока, крупна, у смеђем зимском капуту, насмејана, моја драга мајка. Њен осмех, као топла Голфска струја у леду приобаља Океана.

Никад ту слику неће покрити прашина времена.

ПАЗАРЕЊЕ

Домаћица вуче за собом кинеска колица са два точка и пробија се кроз народ на пијаци.

„Која ти је ово сорта кромпира?“

„Аризона,“ млади продавац се једва присети, затварањем и стискањем очију.

„Пошто?“

„Педесет.“

„А шаргарепа?“

„Исто.“

„Немаш јаја?“

„Имам.“

„Па не видим их.“

„Како ти да ги видиш! Неси ми ти жена!“

„Зашто својој жени да продајеш јаја?“

„Кад оће, она си ги види, кад неће, ја ги покријем.“

„И тако их гомилаш кући.“

„Не ги гомилам. Имам два и чувам ги за потребу.“

Две жене су пришле и слушају.

„И ми смо дошле за твоја јаја.“

„Кака, бре, јаја?“

„Твоја домаћа, свежа. Куповале смо код тебе.“

„Жене, бре, идите си! Немам, бре, јаја! Имам само два за моју потребу!“

Домаћица закључује: „Остао си на два, све си друго продао. Па дај ми та два да их пробам, кад их хвале ове.“

Оне две се згледаше и побегоше у народ.

„Ти ме зајебаваш! Да си моја жена, ишчукао би ти главу! Бегај, смићеш!“ Размахао се човек и раширио шаке око њене главе да она цикну и натрашке се ишчупа.

НИ РЕЧИ ВИШЕ

У одзвону мисли блиских само њему, гарнирано је испуштао страх са немим олакшавајућим изузецима да се то, ипак, њему није догодило. У часу је поново освежавао слику са телевизије, препознавајући се у лику посведочења пред животињском исказаношћу крволочних немира, пред припадношћу људске разлике која је изговарала немогућност. Па, ипак, тај број седамнаест су и Римљани мимоилазили, бришући га са жуте мрље као случајно испали светлосни зрак видљивости.

Ономад му се грчио само размишљај у жељи да преживи, а сад је поново пресвлачио садашњост у прошлост (подавијао њене рукаве, подизао крагну високо уз врат), скидајући и цепајући уздужност пруга са логорашке пижаме. Слика се ширила у раму: ушло је њих седамнаесторо у ћелију смрти, а изашао је само један. Ушли су људи од крви и меса, а изашла је животиња са продуженим очњацима, што раскида месо и пије крв. У ћелији су пронађене само оглодане људске кости. Колутао је набреклим очним јабучицама по немим јасеновачким ширинама... Ни речи више...

ПРОБУДИ СЕ

За Јо

Осећао сам промену у теби. Моја подсвест ми је предсказала то у виду сна. Био је то кратак сан, али крајње једноставан за схватити. Налазио сам се поред воде, добро познате и мени и теби. Шетао сам ка мосту, знајући да ме тамо чекаш. Могао сам да осетим твоје присуство иако сам био поприлично удаљен. Како сам се приближавао, твој одраз у води се кристалисао. Када сам био сасвим близу, присуствовао сам твом отцепљењу. Девојчицу коју сам познавао и волео, преводили су преко моста. Видео сам огромну тугу у њеним очима. Покушавао сам да се приближим, али сам стајао непомичан. Био сам пуки посматрач твоје метаморфозе. Дугачке руке су биле окомотане око тебе, и нису ти дозвољавале да им се одупреш. На самом крају моста си стала, и руке су нестале. Тада си ме последњи пут погледала очима детета. Гледала си ме дуго, док сам ја покушавао да схватим промене на твом лицу. А оне су те обузеле, и било је касно за повратак. Прешла си на другу страну моста, много озбиљнију и сасвим искварену... Жао ми је што сам томе присуствовао.

БИО САМ ЧОВЕК

Негде на Крају Света, после Велике Тишине, тамо где и време и лед готово ништа не значе, долазим у радионицу Великог Мајстора.

„Мало их је који су се одважили да пређу пут до мене“, каже ми он. „Мора да је велика жеља у твојим грудима.“

„Није жеља“, узвратим. „Мука је то.“

„Мислиш да те ја ње могу решити?“

„Сигурно можеш. Ти си један од оних што су зидали Небо, сам си исклесао стубове Подземља, а прича се и да си направио двадесет хиљада лебдећих острва.“

Велики Мајстор климне главом и махне руком да наставим.

„Желим да будем камен“, кажем.

„Заиста?“

„Доста сам био човек. Несталан и недовршен. Много бола и патње сам видео око себе, превише је било лажних осмеха и издаја. Не могу више. Довољно ми је.“

„Могу те преобразити само једном.“

„Само толико тражим.“

„Добро размисли.“

„Већ јесам. Камен да будем – то хоћу.“

„У реду, онда.“

И он учини да више не будем човек.

Али, моја је туга била превелика и претешка за обичан камен.

Морао је да ме праметне у планину.

ТРАГИКА ОПРОШТАЈНОГ СЛОВА

Покојна госпођа Јулија веома савјесно је обављала посао у Дому здравља и остала запамћена као медицинска сестра која је имала чаробну моћ. Догађало се редовно да пацијенти којима су сузе ударале на очи од болова одлуче да трпе до њене смјене да би примили инјекцију, и није мали број који су посвједочили да им је након њене интервенције бол пролазио као руком макнуто.

Јаки бол је захватио Петра у предјелу груди, затим се нагло устремио ка лијевој страни врата. Глава му је постала тешка као камен. Иако су слова на папиру испред његових очију била исписана са подебљаним Times New Roman 20, једва их је препознавао. Још ако му руке почну подрхтавати, мораће се лишити његове помоћи и покушати из главе, а и у њој му се све јаче мутило.

Покојна госпођа Јулија је у саобраћајној клиници у Платијама, врло храбро и врло зналачки, сама извукла из смрског аутомобила три путника, савршено процијенила којим редом да им укаже прву помоћ и, предухитривши стомачни колапс, спасла нашег бившег градоначелника сигурне смрти. А кад је он убрзо послје тога, не могу то да не истакнем и на овом мјесту, изабран за првог човјека града, није се сјетио да је награди Градским орденом, иако сам сигуран да нема никог међу вама ко не дијели моје мишљење да га је заслужила и ко неће подржати моју идеју да се тај пропуст према њој постхумно исправи.

Бол који је Петру провалио у стомак био је несносан. Осјећао је да се надима, а кад су га три јака пробода испод пупка прекосили један за другим, учинило му се да ће експлодирати. Сва срећа што му је преостало још само

да се захвали присутнима што покојницу до вјечног дома тако масовно испраћају.

Нека је часној госпођи Јулији вјечна памјат, а вама незаборавно хвала што...

ГОСПОЋА МАРИЦА

Госпођа Марица никада у животу није добила нешто на поклон. Зато се и зачудила када јој је стигао пакет на којем је писало: „Честитамо, освојили сте прво место у нашој наградној игри“.

Пакет је ставила на сто и дуго га посматрала. Била је то обична картонска кутија, величине 20x20 цм, увијена у поштарски папир за паковање. Није постојала адреса пошиљаоца, никакав знак који би указивао одакле је могао да стигне.

Била је узбуђена. Ко зна шта је освојила!? Можда је то неко путовање у далеке и топле пределе? Или бања? Да, баш би јој добро дошло десет дана у бањи.

Риђи мачак јој се умиљавао око ногу.

„Хоп, Цици“, позвала га је лупнувши руком по крилу.

Животиња је радознано гледала у пакет.

„Шта мислиш, Цици, да га отворимо и видимо шта смо освојили?“ Мачак је фркнуо одобравајући.

Поцепала је заштитини папир и отворила кутију. Унутра је било само парче папира.

„Мора да је аранжман за бању“, обрадовала се.

Подигла је лист и видела да је на њему исписана само једна реченица. Слова су јој деловала ситно па је извадила наочаре из футроле и ставила их.

Прочитала је једном, па онда запањено још једном.

Куцано писаћом машином на папиру је стајало:

МАРИЦЕ, ИМАШ ЛИ СА КИМЕ ДА СЕ ОПРОСТИШ ПРЕД ПУТ?

Није ни стигла да размисли а осетила је снажан ударац у груди. Пала је на под. Невидљива сила је седела на њој и није јој дозвољавала да дише.

Брзо је све било готово.

Остала је тишина.

Само је Цици прескочио тело, и отишао у кухињу да једе.

УСАМЉЕНА РАДОСТ

Тог дана отац је у кућу ушао видно расположен. Примјетили смо сви промјену расположења у односу на претходне дане. Нисмо одреаговали.

— Е, од сутра радим! Пријавиће ме! Обећао је. Поштен неки човјек! — рече.

Ћутасмо и даље. Мајка прочисти грло.

— Тако да знате! — настави отац у истом расположењу.

Знали смо. Сви. Мајка поготову, а и ми дјеца смо знали да неће дуго трајати његова радост, зато ваљда наша није могла ни да почне, јер мајка је знала да ће тај посао потрајати највише три мјесеца, да је отац погодна лутка са бироа (намјерно малим словима) и да је један у низу одабраних од стране тог „поштеног“ човјека, чије поштење једино станује у очима мог оца, да ће га отпустити чим добију новац од државних органа, који би требао да буде подстицај запошљавању, али су га „поштени људи“ попут будућег послодавца мог оца превели на језик своје користи и тако доказали још једном тачност народне изреке „Пара на пару, бува на буву!“

Народ одувијек зна. Мајка је то знање учила од оца годинама, зато је и ћутала. Ми дјеца, смо током година научили читати из погледа, зато смо ћутали и ми.

Отац је био усамљен у својој радости.

ЗАГОНЕТНИ МЛАДИЋ

У ресторану сам. Како то бива на таквим местима, врло сам близу стола за којим седе два седа старца ниског раста и један младић, који је због свог врло упадљивог изгледа одмах привукао мој поглед, нарочито поред њих, као наглашен контраст. Они врло ситни, а он висок, штрчи за главу изнад њих. Лице му дугуљасто и бледо, коса црна, наглашено дугачка, виси му позади завијена у перчин. А као угаљ црни бркови и брада још више истичу бледило његовог лица. Ипак, ни ти бркови, ни брада, ни коса нису га чинили старијим, испод њих се уочавало дечачки нежно лице. Због тога је изгледао некако стармало. Али, и као неки светац са икона. Можда је томе доприносила и његова одећа: дугачки црни мантил који није скинуо, црна ролка, и све друго такође црно.

Старци су наметљиво и непрекидно причали. Нисам баш детаљно чуо, али мислим да су углавном филозофирали о политичкој и друштвеној ситуацији у земљи. А младић је само ћутао и смешкао се! И кад би повремено подизали тонус излагања, он је опет само ћутао и смешкао се! Кад би подизали главе узимајући неку важну професорску или мудрачку позу, како говором тела тако и изразима својих лица, младић је и даље само упорно ћутао и смешкао се!

Кад би усред темпераментног разговора повремено скренули и управили упитни поглед у њега, он је и тада само ћутао, уз тај карактеристичан смешак! Приметих да и кад су му се двапут директно обратили, он није ништа одговорио него се само загонетно насмешио!

Најзад, кад је младић у једном тренутку устао да
изађе, приметио сам да их је, уз поздрав, погледао неким
строга озбиљним погледом. И први пут без смешка!

ВРТЛОГ

Морам да ти испричам причу. Вероватно, док будеш читала, помислићеш још једном да сам луд. И можда не грешиш. Можда ја заиста нисам при себи свих ових дана, да не напишем година. Али, ту сам и нешто ми не да да се поколеbam.

Волим што те познајем. Ти имаш оно што ја не умем да присвојим од других. Дрскост коју си узела од оних који су те повредили. Како ти само завидим на томе! Обећао сам једном себи да нећу више да те се сећам. Тад сам ти први пут написао песму. Хм, знаш ону коју сам ти поклониио скоро... Па да, настала је давно. Уау, колико се ми то познајемо?

Лупетам... по навици.

Елем, ти стихови су ме изнова враћали теби. Кад год их пронађем у хаосу свог компјутера, ја те се сетим опет. И онда опсујем себе. Али ја сам се већ навикао да се псујем. Онај дан, један дан када сам у твојим очима видео дугу, полако ишчезава. Пустићу га намерно. Јер сваки змај се направи да би одлетео високо и далеко. Зар не?

Када схватиш да знаш шта би, увидиш да још неко не зна. И схватиш да ниси био једини. Упаднеш у своју замку. И схватиш како је било очима које су у сузама одлазиле од тебе. Ћутиш.

Хвала ти што си била инспирација за моје риме. Не би постојале без тебе. Хвала ти за сваки осмех који си упутила другоме. Хвала ти за плес којим си побегла од својих немирних очију.

Ја ћу поново до неких других очију. И осмеха. Ко-рак ме никад не вара. Превари ме ход.

Ти остани ту где си, са њим, са другим, само не
остани сама.

Узалуд је све кад од свега одустанеш.

Нико не остане свој када време притисне мисли.

Ја ћу опет по нечије слободно.

Ти ћеш опет по нечије туђе.

То је вртлог који нас спаја.

Зоран Раонић

ОПОРИ САН

Да, Средња Европа, господо драга, то ми је ваздашњи сан. А шанса да ми се оствари, постоји још само ако се повампире стара времена, па одем код дједова својих, осталих у тамошњим логорима.

ВРАЧАРСКИ ЉУБАВНИК

Газећи лењо меким кораком, Максим скрену из Милешевске у Кнеза од Семберије осврнувши се на један од прозора првог спрата оронуле виле. Тамо угледа познату му елегантну фигуру и Евине бадемасте очи које су гледале негде преко кровова правећи се да га не примећују. Долијаће она једном, помисли самоуверено. У суседној кући живела је Милица, сушта супротност својој комшиници – ситна, вижљаста, пегава кокета истрчавала је на капију да га поздрави чим би га угледала, сасвим бесрамно се увијајући у његовом присуству све у нади да ће га намамити да понове ону ноћ од прошле зиме. Пожуривши да што пре прође поред њене капије, он зави у Пожаревачку. Ту се, неколико метара даље, налазила кућа његове некадашње велике љубави Лоле, заносне црнке зелених очију. Сада ју је најчешће виђао како мирно проводи дане уживајући у раскошној башти са својом породицом и кућним љубимцима. Додуше, прилазила је увек капији да му се јави, међу њима је и даље владало нежно пријатељство као сећање на прохујалу страст. Педесетак метара даље, у кући у дну заједничког дворишта, живела је некада Дивна – ауу, какав је та распусан живот водила! Максим се сети једне њене луде журке кад су правили толику буку да људи околу нису могли да спавају, излазили су на прозоре да им прете. Иза тог дворишта, у кући чија је башта излазила на Нишку, живела је риђокоса Цица – још једна бивша. Увек је био слаб на риђе, али, брате, Цица је имала неподношљиву нарав. Кад се само сети како га је једном у наступу беса огребала...

И баш у том тренутку, док се приближавао познатој зеленој капији своје куће, допре до њега мирис прже-

них телећих шницли. „Да не поједу све пре него што ја стигнем” уплаши се Максим убрзавши корак. Провукавши се кроз отвор на капији, скочи на прозор кухиње и увуче се унутра пазећи да не прикљешти реп.

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ИМПРЕСИОНИЗАМ

Господин Е. К. је научник, историчар и мислилац. Повезује и тумачи прошлост и садашњост. Настанак света је за њега изазов и преокупација. Све је забринутији што никако да то до краја докучи и егзактно докаже.

Данас је Е. К. још тужнији и неутешнији: требало би докучити и доказати када ће бити смак света. Како ће се то десити, како да га опише, образложи и представи јавности. Јер све што настане, мора и да нестане. Тек онда ће се оцртати као целина.

Како уважени проф. др хабил емеритус Е. К. да преживи смак света и потом опише тај свет у његовој целини? А неко мора!

ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА

На сцени која представља борбу простора и времена једна прилика тумара покушавајући да погоди шта је од чега направљено. Поред те прилике пролете птица, за коју она устврди да је од камена. Дрво о које се сапле-ла прогласи за челик; столица на сцени је проглашена за ветар. Гло на коме се игра ова чудна позоришна представа само објави да је време. Прилика онда наглас постави питање где је ту човек. Ено прави камен од кога је направљена птица, прави челик од кога је направљено дрво, и седи у столици од ветра размишљајући како да направи још већу збрку материја – огласи се простор.

ШАБАЧКА ПОРОДИЦА

Чудна породица. Стара по пореклу, и по годинама садашњих чланова. Конзервативна, чувар старих традиционалних окова. Чак и „млади“ чланови у својим најмлађим годинама су „стари“. Поседују шкртост и жељу за информацијама из профаног света, који, у ствари, мрзе, али га упорно искоришћавају. Допуштају другоме да уђе у њихов свет док од њега имају користи, било материјалне (најчешће) или информативне. Када сазнају информације, однос прекидају и настављају свој уходани породични ток. Али за мудрог посматрача и то је довољно. Не промиче му њихова сујета на порекло, тежња да им се диве (дотле су вам и верни), њихова немогућност да икога верно воле, јер је у позадини увек њихова незајажљива корист. Чудна породица, тешки људи. Они и сами кажу: „Има нешто у нама, што нам не да да се превише спуштамо према пуку, па чак и себи равнима“. Имају паре, на њих су поносни, то им даје сазнање да припадају „онима“ (пет посто) који увек безбрижно живе, али они се увек жале, критикују и тврде да су сиромашни. Од сиромашних отимају и онај њихов стид од сиромаштва, па их и то уздиже. Сви им се клањају, а они се клањају само новцу и моћи. Живот им тако и пролази.

ХИПОКРАТЕ, ЗАКУНИ СЕ

„Добар дан, изволите?“

Добар дан. Дошла сам по своје рентгенске снимке. „Дајте УСБ.“ Изнад моје главе знак питања. Какав УСБ? „Па да Вам пребацам снимке“, одговара сморена сестра са шалтера, преврћући очима. „Ако немате УСБ, нарезаћу Вам ЦД!“

А где се дедоше они стандардни снимци којима можеш демонстративно да машеш, подижући их у правцу светлости и ко човек објасниш фамилији због чега си се изгрбавио? Чиме сад да поткрепим причу да ме начела остеопороза? Или да је окоштавање узело маха? Узимам свој ЦД, још увек збуњена модернизацијом медицине која ко шта ради, вечито на сва уста кука на недостатак средстава у здравственом фонду.

Чуј, снимци на ЦД-у?! Бог те, ко да имам свој бо-ок. Манекенка и то каква! На најголишавијој слици свих времена!

Срећа па на ову пикантерију поседујем ауторска права! Церећи се себи у браду, већ замишљам себе у улози модератора како посађеној чељади око компјутера по-носно показујем најновије чудо технике!

Убацујем ЦД, кад цврц! Неће компјутер да га чита! Али није наша медицина наивна! У задњем фолдеру програм за читавање моје дијагнозе. Чудо технике! Коске из сваког угла! Можеш их увећати, смањити, обрнути, гледати један по један или све снимке попут слајда у кућној 3Д продукцији.

Нарезали ме ко компилацију!

Контам да ће у будућности један чип решавати све. Кад осетиш неку тегобу, даљинским читавањем ти

узму анамнезу и једним кликом миша пребаце ти дијагнозу у базу података. Даће Бог и роботе уместо лекара, који ће нам одмах, на лицу места, одредити терапију и виртуелно нам је давати ослобађајући нас партиципације. Какво црно чекање по цео дан на месецима унапред заказан преглед, скидање, прегледање, пипкање, онако одокативно, офрље, па како се коме заломи!

Еј, Хипократе, закуни се!

THE UNFORGIVEN

— Да ли сам ти већ рекла?

— Шта?

— Опрости...

— За шта?

— За све оно што ти нисам испричала... Што сам много тога прећутала, мало говорила... Знаш, увек сам рађе ћутала, некако верујући да се туге лакше подносе ћутањем, кад их не делиш с другима... Нарочито не с онима који су до ње довели...

— Није тако... Туге се лакше подносе кад их делиш.

— Да је бар снаге било за то. И снаге и гласа, неког слова.

— Али сада знаш. Не бежи од мене...

— Тешко... Врата су ми увек до пола притворена, не бојим се мрака, већ желим да видим светлост из друге собе...

— Не разумем.

— Опрости, та мисао је лепше звучала у мојој глави него овако написана. Као да је изгубила смисао на путу од главе до врхова прстију.

— Опрости ти мени...

— На чему?

— Што сам ти мало пружио, и што сам мислио да ћу временом успети све да надокнадим. Што си остајала сама, док сам ја... Опрости, толико тога бих ти рекао, и зашто никад нисам ни сузу пустио иако су ми очи често плакале... Нарочито кад си отишла.. Курва судбина, проклињем сваки дан. Али, сада барем знаш...

— Шта знам?

- Не прави се наивна!
- Добро нећу... Али опет не знам шта треба да знам.
- Е, девојчице моја, па ти још ниси одрасла...
- Нисам. Је л' то неки грех?
- Није... Шта више, баш ми пријаш тако. Ја сам изгубио себе у овим годинама, ко старац се крећем ни тамо ни вамо, а увек на истом месту. Ти си бар света видела...
- Е, мој дечаче, па ја још увек не знам мекоћу твоје коже, а света и света сам видела. И још увек не знам боју твојих снова, ни којом руком пишеш. Ал' осећам те у себи, за вјеки вјеков!

У СВАКОЈ ШАПИ ПОЛА ЗБИЉЕ

Мој муж је одувек волео да се шали. Можда је његов смисао за хумор „крив” што сам се заљубила у њега. Умео је да ме развесели својим шалама. Њима је прибегавао и када сам била љута на њега, да би ме одобровољио. И успевао је у томе! Смејала сам се и кад је шалећи се говорио како је време да ме замени млађом.

За две млађе! Нашалио се на прослави мог четрдесетог рођендана. И опет сам се смејала. И сви гости! Међутим, те шале ми нису баш пријале. Поготово кад сам почела да примећујем да се све чешће окреће за млађим девојкама. За мој укус, чак веома младим. Све чешће их је помињао у својим шалама. Све ређе сам им се смејала. Све чешће су такве шале изазивале немир у мени и рађале питање колико збиље има у њима.

Петнаест година брака смо прославили у „нашем“ ресторану, са кумовима. Смејали смо се, сећали се заједничких догоровштина, причали о плановима, деци... У једном тренутку, погледала сам у мужа и на моје запрепашћење приметила да мој муж флертује са девојком за суседним столом. У мом присуству!

Претварала сам се да се ништа није десило, да ништа нисам опазила... Са тешком муком сам глумила веселост до краја вечери, док сам, у ствари, само желела да побегнем и плачем, плачем... Код куће сам направила сцену. Оптужио ме је да сам болесно љубоморна, да умишљам ствари, да му загорчавам живот... Плакала сам. Дуго... И тако се наставило... Он је и даље збијао шале и говорио о млађим девојкама а ја „љубоморисала и умишљала” све до вечери када сам случајно, (да ли), прочитала љубавну поруку у његовом телефону.

Не, нисам овога пута направила сцену. Ћутећи сам му показала поруку, а сузе су саме текле... А, нисам хтела... Није ме оптужио да сам болесно љубоморна. Само болесна! Усудила сам се да читам поруке са његовог телефона!

Оставила сам га са његовим шалама о много млађим женама. Не, није ми било лако. Борила сам се са тугом, сузама, неиздрживим болом, преиспитивањима... Али, прошло је. Преболела сам и ту болест. И могла сам мирно да му погледам у очи и кажем, „Не, не бих ти се вратила!“

СОБА 9 ЦРЦ

Можда сам некад имао бриге и чежње, пројекције на будућност, краткорочне и дугорочне планове.

Али констатирана болест кристализира увијек само једну жељу, неријетко банално понављану у напорно инзистирајућим здравицама – да будеш здрав. Некад сам (дијелом стратешки, а дијелом на темељу мање сретних искустава) имао песимистична очекивања, која су се сада, додуше не у најцрњем сценарију – у приличној мјери и испунила.

У соби број девет, привремено осуђен на кревет, структурирам мисли, које ми ипак дјеломично измичу. Међутим, не у правцу лоших мисли, које бисте можда очекивали, већ више на апстрактнијој разини опћенито недовршених ствари. И некако у стилу имперсонално интонираних питања на која се и не може знати точан одговор, у стилу: зар овако изгледа КРАЈ? И увијек се сјетим ријечи из Риг Веде о бројним освитима који још нису зарудјели.

Онтолошке претпоставке о наводној неправди оставит ћемо за другу прилику. Јер би уистину смијешно себично било сматрати себе нарочито важним чимбеником у свеопћем повијесном контексту.

У ХРАМУ БОГИЊЕ ИШТАР

Дивљи демон са главом лава жив је, није мртав.

Случајно погледах у њега и учини ми се да му је око засијало када су нам се зенице среле. Учинило ми се да ми се осмехнуо својим тамним очима. У том тренутку сећање ми је пролетело кроз таму векова и копрена заборава је пала. Клонула је сенка кипа мермерног на под. Голубови су по крову почели свој гук и ход.

— Сјајан и величанствен беше Вавилон град над градовима, мало је шта остало од њега до наших дана — говорио нам је водич Али. Хтедох да одем из те хладне одаје у којој је некада живела богиња Иштар, јер чинило ми се да ме прати погледом дивљи демон са главом лава. Рекох себи да је то све само опсена, чудесна игра светлости и сенке и да ако сад побегнем од нечега што не постоји, бежаћу до краја живота. Стадох пред Његов кип и погледах га. Заиста беше жив тај демон са главом лава. Његове очи су ме гледале и ветар као да је шапнуо речи које он није могао да изговори:

— То си ти, Тамара... Препознао сам те...

Нешто је капнуло из његове руке у којој је држао мач, нешто сјајно и мало ударило је у под од црвеног камена и докотрљало се до мојих стопала. Беше то зрно бисера, чувано вековима... Пожелех да га узмем. Дивно се сијало малено бисерче на јулском сунцу. Но хладни талас страха је преплавио моје срце. Окренух се и оловним корацима одох из тог храма и не осврнувши се иза себе. У каменом кипу демона са главом лава, осетих, била је заробљена човечија душа, нечија душа коју сам некад у неком давном животу знала.

Зоран Сїасојевић

ЗАНИМЉИВА ГЕОГРАФИЈА

- Где се налази та Србија?
- На Балкану.
- Па то је на крају света.
- Није, али крај се одатле добро види.

ШИПУРЦИ ЋЕ СЕ ОСУШИТИ У МАЈУ

Сваке јесени беремо шипурке у нашем завичају. Има их на пропланцима запуштеног воћњака наше бабе и деде. Корисни су за припрему чаја. Препоручују их као лек против многих обољења. Садрже витамин Це. Помажу и за лечење бубрега, крви, имунитета. Користе се осушени. Али ми када се вратимо у наш град у стан, који не загревамо, они се не могу осушити. Распемо их по тепсијама и другим посудама где целе зиме сакупљају праšину. Чистимо их струјањем фена за косу, али они опет сакупе праšину. Остају мекани чак до сунчаног маја. Парно грејање смо искључили, струја је скупа. Штедимо тако лежећи током целе зиме у својим постељама, покривени са три ћебета. Не укључујемо ни климу. Штедимо и смрзавамо се. Смрзавамо се и штедимо. А рачуни за потрошену струју ненормално високи, и поред тога што штедимо и смрзавамо се. Оперемо праšњаве шипурке за јутарњи чај, а они – мекани, мекани, неосушени. Осушиће се тек у мају, када мајка природа, загреје земљу и они се осуше природно од сунчеве топлоте. И тако сваке године.

Питам се: Да ли су шипурци били срећни током зиме, или је и њима било хладно и тужно, као нама у незагрејаном стану?

Мирослав Сџаменковић

ИМУН НА ШОПЕНХАУЕРА

Након што сам одгледао рекламу у којој девојка хистерично грли кесу са прашком за веш, одлучио сам да постанем срећан.

МРТВИ НЕМАЈУ СУТРА

Преко недалеких солитера на источној страни сливали су се први пропламсаји зоре на северно градско гробље. Могли су да осветле и помогну разазнавање чудне прилике, која је, реметећи поспану тишину над помрлима, махнито откопавала једну хумку. Ашов је звецкао весело као да је пожуривао да што пре ископа плодове своје опседности. Опседнут је заправо био копач, већ ознојен и напола мокар. Тихо, као са самим собом, разговарао је, тврдећи да то ископава рођенога оца и да би желео да га премести на једно мало западније место, како би био ближе гробљанској капији и тиме ближи и до своје куће, где је некада становао.

Потом је земља постала и тврђа и каменитија, а како се све више видело, било је јасно да се најтеже ископавају прекори и сећања. Наиме, човек-син ископавао је оца из његовога гроба и молио Бога да тај посао заврши пре јутра, колико да га први долазници у посете својим отишлима не би затекли на послу, који можда не би одобрили. Кад се све мало боље сагледало, копач је приметио да му се звук лопате двоструко увеличава, сваки пут кад ова потхвата суву земљу, па бацивши поглед мало даље у правцу из којег је и сам дошао, виде како неко такође ископава хумку, и жури, поклапајући потезе својих руку и удар лопате у исти звук са првим копачем. Отишао је тамо.

Био је то, испоставило се, отац који је ископавао сина и желео, и он такође, да пресели овога нешто источније, а све на истом гробљу. Брзо су ступили у безгласну размену речи и добро се разумели. Не само по именима и презименима, већ и зато што су се добро познавали, на-

једном се сетише да су отац и син. Сваки је хтео оног другог да премести у други му гроб. И, отац се пожалио, али не да је земља почела да постаје тврђа и каменитија, него, баш напротив, мекша и празњијавија, мада је унеколико сада већ, кад сина није било унутра, него напољу, могао и да разуме зашто је до тога дошло. Ту је син оцу признао да је „изишао да прошета“ и да се увери да ли су где, на неком свету, могући приоритети над оним другим, па да их примени и на том другом, тамо. Пошто је увек ценио очево мишљење, сматрао је да би му отац морао лежати ближе, а можда и заједно, и о тим предностима се са њим консултовати.

Како су жагор и врева постајали све чујнији они одлучише да се повуку и, на синовљев предлог, дођу сутра на исто место ради настављања започетих радова. Отац, наравно искуснији, и касније сишао у таму, саопшти сину да би сад, да су на сеоском гробљу, кукурикали петлови, што би их подсетило да „мртви немају сутра“, и да се стога више никада неће видети, те да се занавек још једном поздраве.

ИНТЕР-ФОН

Поезија. Цигарете. Музика. Она. Љубљана. Београд. Москва. Она.

Поетско вече о Прешерну у Трубаревој кући литературе уз послуживање искричавог пића. Непознате речи ритмично се нижу. Пљескање дланова. Присећање. Пријатна једноставност.

Електрични импулси модификују се путем електронског процесовања у шкрипаве и тешке звучне линије. Интензивно додиривање у београдском ноћном клубу. Питам се какав је укус цигарета и да ли свакодневно инхалирање заиста поспешује здравље корисника.

Она стоји у вуненим чарапама и црним чизмама, оивичена вештачким крзном, на Црвеном тргу посутом беличастим резултатом сублимације и кристализације. Сувим и хомогеним издалека. Влажним и неправилним изблиза. Пиротехничка звезда распршује се у боје алуминијума, хлорида натријума, баријума, бакра и стронцијум карбоната. Мирно је иако има гужве. Биће да је каква свечаност, а не рат. Данас се зна да нема граница у космосу и да једна тачка у времену не мења ништа. Постоје само Безвремени. Људи то никада неће разумети.

Хвалоспев држави као највишем ентитету људског постојања. И она пева, иако није Рускиња. Познаје речи. Заруменела се. Прија јој свежина. Можда јој је хладно. Да ли има име или број? Да ли би се уплашила мене? Небо им је испуњено бојама. Шта то уопште значи: наше небо? Узвикнуо сам.

„Не разумем, господине. Али имамо у понуди најновије уређаје за симулирање чистог земаљског плаветнила, оног древног без озонских рупа, и то у вашој лич-

ној ћелији! Добијате попуст и вредне поклоне, уколико позовете...”

Зазвонило је. Уздахнуо сам. „Централа Млечни пут, изволите.“

Пожелио сам да будем човек на један дан. Мораћу да престанем да се заносим. Овде је тако досадно...

ОЧИГЛЕДНО

Благо ју је придржавао за лакат док су се пели уз три степеника, покривена црвеним тепихом, на улазу у ресторан „Кинески зид”. Врата су се аутоматски отворила и уђоше у кратак ходник, који је са обе стране имао мале базене у којима су пливале беле и златне рибе. На крају ходника их дочека насмејана хостеса. Узе им капуте, а затим их одведе до њиховог стола.

Сто који је био резервисан за њих се налазио у средини сале, која је била попуњена скоро до последњег места. Није им сметало. Изнад њих се ројило мноштво лустера у облику лотосовог цвета, исијавајући умилну наранџасту светлост, а недалеко се налазио клавир, по чијим диркама је пребирао средовечни, углађени пијаниста. Наклонио им се а они му узвратише осмехом. Недуго потом, приђе им конобар и они наручише по чашу црног вина. Наздравили су без речи, само гледајући једно друго у очи, уз неми и нежни смешак.

Ресторан је био на бази самопослужења, са великим бројем јела кинеске, јапанске, индијске и тајландске кухиње. Било је ту резанаца са крабама у чингтао сосу, фо јонг таи са различитим врстама парадајза на кантонски начин, пилетина са бадемима на сечуански начин, телетина на пекиншки начин, донг јам каи спремљен на тајландски начин, пили каи на индијски, бејби панганг, бами горенг, свињетина у меду, суши, који су кувари спремали пред очима гостију, брда различитих салата са безбројним преливима, укишељена јаја, и остале ђаконије киселе, слатке, кисело-слатке, љуте...

Ишли су до бифеа, бирали деликатесе, подгуркивали се, смејали се спектру боја који се налазио на њихо-

вим тањирима, правили гримасе уколико је нешто било превише кисело или превише љуто, конобар је донео вино још два пута... А онда до њих допловише звуци „Wonderful tonight”. Заћугали су. Светла као да су занемела од црвенила њихових образа. Он се окрену око себе, као да тражи некога, а затим се наже ка њој. Она спусти накратко поглед, да би затим њене очи пронашле његове. Тај трен потраја, а онда он разби тај оков тишине и рече оно што је било очигледно:

— Половина ових људи овде ће вечерас да има пролив.

ИРСКА

— Да ли је тешко писати о нечему што не постоји? — питала је.

— А зар ово не постоји? — питао је он одговоривши на њено питање.

Тишина се пролила по плафону собе. Као да је све стало. На њеном лицу израз. Као да није разумела оно што је почела разумевати. Као да је време стало и прогутало тренутак. Напросто одјек престанка и почетак свега. Корак...

Не дишући склопила је капке и додирнула своју косу. Осећала је брадавицама померање ћебета. Заузета собом питала се да ли разуме. Није желела загрљај, додир, свануће, топлоту, стих... Само је тихо лежала. Нити је обичај тих тренутака испоштовала. Није се питала зашто јој очи нису влажне. Није било ни осећаја да лежи на облаку ведрине додира музике помешане тамом ноћи и вере. Осећала је да стоји. Рустуку слике на зиду је заборавила. Није лебдела над Ирском. Није било ичега. Левитирана је... Сувишно ичега није било. Само непознато... Ново... Неочекивано... Тренутак... Није осећала ишта.

Толико пута је пожелела да заустави време. И погледа тренутак... Све до овога. Као да сада није желела... Нити жалила...

Погледавши је поново, као да јој је прочитао дубину душе. Знала је шта значи тај поглед. Разумевање жеље за умирањем. И као да није хтео да је одврати. Као да јој је дозволио...

Милко Стојковић

ГРУДА

Доле Знепоље. Изнад, Вртоп у магли. А између се прострла Груда. Нигде тако не мирише мој жал као на Груди.

САСТАНАК

Гледам шефицу, како маше оловком по ваздуху, и објашњава... нешто.

У једном тренутку је споменула своју мајку. Причала је о трошковима канцеларијског материјала, и то ју је, неким чудним системом асоцијација, подсетило на њену мајку, и неку анегдоту у вези одласка у продавницу, када је касирка откуцала... нечега... три пута више него што је њена мајка купила, и шта су једна другој рекле. Слушала сам, отприлике, јер чим је споменула своју мајку, почела сам да размишљам о својој.

Пре неки дан јој је био рођендан. Већ годинама се нисмо чуле, откако се развела од оца. Она не зове, ми не зовемо. Не видимо се. Не размишљам више о њој.

Ја сам трудна.

Још нисам споменула код мене на послу. Не знам када и како да споменем. Бојим се да ће се нећу вратити са породилског. Нисам рекла ни Горану. Прво сам рекла оцу. Обрадовао се, поставио ми уобичајена питања, да ли сам добро, колико сам трудна, да ли сам рекла Горану. Рекла сам му да се бојим, да ћу бити као моја мајка. Он се насмејао, као да сам рекла нешто невероватно смешно. Рекао је да бринем због нечега што не бих требала ни да помислим, и што није могуће. Рекао ми је да нема никакве шансе да ћу бити као она, да не треба да бринем.

Горану ћу казати данас. Једва чекам да видим израз на његовом лицу! Треба толико тога да се договоримо, да испланирамо. На послу ћу казати сутра. Не, не могу, прекосутра ћу... Можда ипак до краја недеље.

Сви се смеју, и ја почињем да смејем, иако не знам о чему се ради. Да не примете да нисам слушала. Тако се бојим, само да не будем као моја мајка.

СНЕЖНА ПУТ

Магла се размакнула, угледа прилику. Белу госпођу, чисту госпођу, безазлену госпођу.

Дете је посматрало госпођу. Плашило се и стрепило.

Госпођа је посматрала дете. Плашила се и стрепила.

Госпођа махне руком да јој дете приђе, а око руке су играле танки рукави.

Лаганим ходом се упути кроз откуцаје срца преко дубоког снега.

Спусти руку на рамена. Дете седе поред ње.

Додирну јој образ, бела драж се гранала попут пламених српова.

„Желим неком да пружим топлу реч, желим стално, стално желим, али стојим, стално стојим исто, ипак ти си ту.“

На трепавицу паде снег, склизну преко капка и потрчи према тачки додира.

Дете рече: „Гражим те дуго.“

Међутим, прећута речи оних који јој говорише о узалудности таквог подухвата. Уместо тога, рече: „Дивна је огрлица.“

Бела госпођа је загрли. Загрљај је дубоко утихну кроз заробљену зору и осети како пропада у слатку тишину и како престаје свако кретање.

„Јесте, али није тако лепа. Сада си још дивнија.“

Загрљај зиме је прекри. Снег јој узалуд клизи по слабој одећи.

Узалуд су сутрадан тражили дете на месту где је последњи пут виђено. Један од њих подиже огрлицу из снега. Огрлица се истопи. Дете је нашло мајку.

ПИСМО

Ја сам колекционар записа о заборављеним стварима које чувам у ормарима пореданим уз зидове дубоког подрума напуштене куће затвореног свих дана у години осим једног и свих сати у том дану осим једног кад улазим из врелог августа у хладну просторију и полажем запис на место које га стрпљиво чека, затим ослушкујем шапат земље и колебање слова, излазим хладан и опорављен од пута, затварам врата, окрећем четири велика кључа, њих ћу оставити код четири особе које се неће упознати, чуваће их до следећег августа и мислиће да им доносе срећу.

Овог августа срећа ме заобишла. Терах слабо тело да се помера до оног корака кад је почело дрхтати пред вратима изнад којих су слова боје устајалог злата била сложена у реч музеј. Иако не бејох спреман да глумим заинтересованост за безвредне експонате, увукох тело у хладовину из које блесну слаба светлост и осети се топлина и мирис заборављене ствари. Кутија са иницијалима овдашњег трговца сачувала је писмо цео век као да га је данас писао младић, једна од првих жртава рата, сахрањен у новом оделу „скројеном по последњој европејској моди изгужваном од дуга пута, бледе, однеговане коже, раста високог, наочит.“ Његовим родитељима послата је „хитна депеша“ (службене плеоназме морамо поштовати као и пропозиције овог конкурса, које ће нас зауставити на хиљаду осамстотом карактеру, те ће ускратити читаоца за један део писма но исти га може наћи у музеју, у оригиналу и у целости).

Трговцу, који га беше посинио и уредно плаћаше његово школовање, кратко након тужне вести служавка донесе писмо.

Благочестиви и прељубезни добротворе

Није ме тегота жизњи туђинске саломила па сам са одликом совершио величајше изображеније. Рад сам дојездит к вама ускоро да бих заблагодарио теби и да на изображенију свог посрнулог народа работам.

Зоран Тодор

МИРИСИ

Не завидим надлазећем дану који не мари што, и ове зоре, трепавицама с чаршава пребирам мирисе.

Ауром врхова прстију опипавам их као жену док ти већ журиш кући мужу.

Дан је све опаснији и гушћи.

DON'T MIX FROGS AND GRANDMOTHERS

„Пребриши слику од голубијих гована, све су засрали“, заповедала је баба која има супермоћи да изоштри вид и слух у тренуцима тријумфа зајеване нарави над телесним слабостима. „Ево ти визиткарта каменоресца. Када умрем, само га позови да ми уклеше последње две цифре, све је плаћено.“ Након тога је из торбе извадила маторе, исцепане гаће, поквасила их водом из флашице и тутнула ми их у руку. Што да не, лакше ми је да рибама птичји измет него да са њом расправљам о чињеници да смо баш у подне на 35 степени морале да посетимо њено будуће гробно место.

Вукла је своје ситне кораке ка аутомобилу као пензионисана гејша у синтетичкој црнини. Спустила сам сувозачево седиште у лежећи положај. „А, шта ако нас заустави полиција“, приупитала ме је више успут него што се искрено забринула. Ништа, алтернатива је да останемо ту где смо, уштедећемо и горива и времена.

Након, за њен укус, бљутавог ручка на викендици, прилегла је да одмори ноге и продивани са живим мртвацима са којима се повремено дружи од кад на своју руку не узима лекове против халуцинација изазваних Паркинсоном. Таман да испразним воду из базена, поступак који подразумева да метлом тераш воду ка пумпи и руком из муља вадиш труње како се пумпа не би загушила. Највећи проблем су били непозвани житељи који су сквотовали базен. „Мораш их убити“, наједном је одзвонио бабин сићушни гласић као Преображење Господње. „Мораш, иначе ће се вратити и биће жабокречина.“ „Како то мислиш“, тргнула сам се: „чиме да их убијем? Што их само

не избаћим напоље?!“ „Згази их“, одлучно је завршила расправу.

И тако сам у гуменим чизмама, баш онаквим какве девојке шетају по кишним улицама док замишљају *la vie en rose*, почела да газим једну по једну жабу крастачу понављајући: „Ја сам Смрт, рушилац светова.“ Па сам се осетила оне чувене Вукове: „Don't mix frogs and grandmothers“. Можда је само требало да их пољубим. Жабе, наравно. Бабу само треба истрпети.

ЛОПТИЦЕ БОЈЕ ЋИЛИБАРА

Имам нову свеску. Тврде корице њене подсећају на књигу. Шаре на њима, на мамину шерпу у којој је кувала слатко. Велику и црвену са белим кружићима. Речи у свесци нижу се као капи сирупа са руба варјаче.

И оловка ми је нова. Оставља своје графитно срце на папиру. Док то ради, она шушкета складно, слично шапутању лоптица прозачног ћилибара у оној маминој шерпи.

Ипак, то није обична оловка. На другом крају има још једно срце. Оно које брише све што прво срце погрешно напише. Подједнако добро наоштрено, то гумено ткиво оставља за собом траг рањене белине. И сузе сиве и зрнасте што се лепе за папир. Отежале су од магле бивших речи којом су се опиле, па морам да их уклањам надланицом. Као што је мајка зрнасте трагове са тегле брисала мокром крпом. Како ли би то било, као ова оловка, имати два срца? Једно усваја, друго поништава. Прво воли, друго заборавља. Или то и није баш тако добра идеја? Можда је боља – тек мала остава, тамо негде у сенци скривена полица. Где би се одлагало све оно тренутно непотребно. Да одлежи у миру као дуње на креденцу, док зре и миришу. Као слатко од трешања белица у полумраку шпајза. Да се сталожу и искристалише. А кад, и ако затреба, тврди ће кристали опет – као течни ћилибар да потеку. Угрејани носталгијом или чежњом распламсаном...

Зато постоје оставе, подруми, тавани и остала места на која смо заборавили. Тајни пролази и нише у свести, срцу и души. Нека их, злу не требало. Бар дотле док у нама не почне да куца неко друго срце. Од модре јесење

магле саткано. Његове потмуле откуцаје као да већ чујем.
И сиве сузе које ће потећи, наслућујем...

А дотле, с времена на време – још увек желим да
силазим до оне тајне полице и ловим лоптице боје ћили-
бара. И да после дуго, дуго лижем прсте. И сањарим...

ЛУЦИДНА ПРИЧА

Стојим поред тристаћа са братом. Мама плаћа собу а тата уноси кофере – стигли смо на море и дуго очекивано лето најзад почиње звуком хеликоптера. Зид је висок и бео, на њему у жбунићима расту мимозе а изнад њега титра вилин коњиц величине орла. Џиновске тиркизне очи са стотинама правилних површина се окрећу у лежишту а у сваком делу тог ока загрљени и испрепадани огледамо се брат и ја. Наша плава диско кугла. Крила пуштају крти суви звук, невидљива су од брзине, не скидамо поглед са те гротескне хеликоптерске копије.

Стојим боса у црвеној прашини, брат носи пластичну каду и пролази кроз капију на зиду. Ваздух је густ и топао, милује ме и шапуће неразумљиве присне речи. Трчим кроз пролаз и ту почиње кружна плажа око кружног кристалног језера. Убацујемо каду у воду, седамо у њу и она креће ка средини. Види, каже ми брат, погледај дно! Површина је тако мирна да наша када као да лебди. А тамо доле су кости. Велике, жуте, окрњене, џиновске кости – у гомилама по којима игра преломљена светлост.

Тек тада примећујем да сунца нема, небо је такође жуто, плажа је жута стена, почињемо да се гурамо у уском пластичном пловилу. Зашто нема песка, питам. Где смо?

Одједном свесни тишине, покушавамо да се домогнемо обале. Јефтина кадица крчка испод нас, дно се одваљује и језива вода куља унутра. Није хладна, али кости испод нас имају облик двоглавог змаја и не желим да се окупам у њој. Вриштимо и батргамо се нити мокри нити уплашени.

Опет стојимо поред тристаћа, вече је, тата враћа пртљаг а нас двоје посматрамо запад где, иза планина, залази тачкасти лонац са две дршке. Ово није могуће, каже брат. Какво је ово леговање, где је ово место и зашто већ крећемо кући.

Не, кажем, сад сам схватила, ово је мој сан, мора да је то! Чекај мало, сад ћу да пробам нешто – и заврнем рукав и угризем се за подлактицу. Има укус грожђа. Ујед не боли. Загризем јаче, осећам месо под зубима, али у руци нема никаквог осећаја. Видиш? Ја сањам! Окренем се према њему, али ту нема никог. Нема ни кола, околу је црвена прашина и качамак од ваздуха.

Неко ме тресе. Из прашњавог сна будим се у кревету, брат ме посматра седећи поред мене. Шта је ово било, пита, зашто ме опет водиш на такав распуст?

Не брини, временом ћу средити моју унутрашњост, кажем му, ту ћемо летовати онако како нам одговара. Вечерас ћу окачити право сунце, а ти понеси весло и алуминијумско корито из подрума. Морамо од нечега да почнемо.

ПОРЕД БОЛЕСНОГ КУМА

Гледам те док венеш на очиглед свих нас. У твојим очима гори жеља за животом који се неповратно и полагаано гаси.

Пријатељу мој и куме. Мучим се од бола и туге док сједим поред тебе и пазим на изговорене ријечи, јер знам оно што ти вјероватно и не наслућујеш. Видим оно што ти не можеш да видиш или ти изгледа као нешта сасвим нормално. Ти можеш да причаш о свему, а ја не, бојим се да ћу се одати, изговорити нешта што ће да ти каже истину, истину о твојој болести. Бојим се да се не разочараш у оно мало живота што ти је остало. Умиреш свјестан а не разумијеш. Чујеш али не схваташ, гледаш али не видиш.

И боље да не видиш и не чујеш и не разумијеш јер и ја све то не схватам и не желим да схватим овај зачарани празни круг који зовемо животом. Не схваташ и не разумијеш да је дошао крај твојој празнини обавијеној ничим, коју називамо људским животом.

Гледам те и жалим што те губим. Жалим што губиш нешта што ми је толико непознато, од нечег што знам како се зове, али не знам шта је. Једино што знам, знам да ми је тешко, болно. Не могу да ти кажем збогом а ни довиђења. Без ријечи те грлим и остављам у твојој болесничкој соби.

Стапар, 01.02.2000.

ЉЕПОТА ЦРНОГ ПОГЛЕДА

Бој се љепоте црног тек пробуђена погледа. И црнога сјаја у очима. Тако је лако пропасти у њему. Не! Не гледај га! Ако те ухвати у љепљиву паучину сненога блистања, исплести нећеш се никада. Продријет ће ти равно у срце и тамо те бољети заувјек. То што си видио страшна је љепота свјетла већ заплетеног у сјене у тренутку спознаје да смрт увијек долази точно на вријеме.

А није ни почетак. Ни крај. Није ни избављење.

ГОЛУБ

— Слажеш ли се да га оставимо на тераси да се одмори, можда ће му бити боље па ће одлетети?

— Важи. Спусти га у кутију. Имам и просо, зрнасто је, нека кљуцне мало.

По повратку из шетње, пожурили су на терасу. Њихов голуб ипак није одлетео. Нити је шта јео. Био је и даље немоћан, за собом остављао траг љигавог измета.

Ћутали су.

Он је голуба миловао, она – да се не би расплакала због немоћне птице – пошла за послом. И – онда је следећег трена угледала: пустио је он птицу да шета по кући, по тепиху. Одреаговала је:

— Немој га пуштати свуда, целу ће нам кућу испрљати... голубови су најопаснији, преносе болести!

Он је устао, зграбио голуба, изнео га на терасу, узвикнуо њој у лице:

— Јеби се! Јеби се! Јеби се!

Није могла да поверује: зашто тако, зашто, шта је лоше што му је скренула пажњу на то да не пушта болесног голуба свуд по кући. Зар тако да јој се обраћа... сада, баш данас кад је, док су се шетали обалом реке, схватила да он јесте човек њеног живота?! А зар човек њеног живота може бити такав, зар је он може тако повредити, зар такве речи да изговори?!

Прво је ћутала, збуњена. Потом му, касније, рекла да ју је његов испад заболоо.

Он је, такође, прво ћутао. Потом јој, касније, рекао да не види зашто би њу то повредило. Јер, објаснио је, желео је само да заштити јадну птицу! Забога, па и птица је живо биће!

На томе се завршило. Он је отпутовао у свој град, она остала у свом.

Чули су се после тога. Ускоро ће се поново и сре-сти. Али она птица, онај лепо голуб – којег је он, узгред буди речено, оне вечери изнео напоље, а да њој ни реч није рекао, нити јој дао могућност да птицу још једном помилује – постао је симбол њиховог разлаза. Оног који ће се данас-сутра сасвим извесно десити. Знали су то и он и она.

СТРАНЦИ

Помислиш ли икада како нисмо сами у цијелом овом комплексу звијезда и галаксија? Како постоји неки облик живота који на нас људе гледа као на примитивну популацију? Питам се проматрају ли нас сада, смију ли се нашим увјерењима, плачу ли над нашом тобожњом интелигенцијом и културом. Има ли неки свијет ту међу нама, а да га не примјећујемо? Свијет на врху игле који провлачимо кроз тканину. Замисли да се убодеш у прст. Цијели свијет буде на твом длану. Желим се увући у неку Пикасову слику и бити квадратић. Један мали, обични, неправилни, шарени квадратић. Људи би ми се дивили и долазили би ме гледати, био бих осигуран и пуно бих vriједио. А сада? Сада сам накупина пепела у људском тијелу. Пожелиш ли умријети сиромашан на улици, мокар од хладног пљуска, туберкулозан, прљав, пред публиком од стотину пролазника? Одиграти посљедњу животну улогу пред тако цијењеним аудиторijем доима се величанственим, достојним умјетника попут тебе. Станимо пред огледало. Погледајмо се. Што видиш? Два странца. Два странца без имало поимања о томе што раде и причају. Понашају се као императивни идиоти, нижу бесмислене успоредбе, дотичу се тема о којима иначе не причају. Можеш ли дотаћи мој одраз у огледалу? Чини се да те оно пријечи у томе. А дотакни сада мене. Ниси имала проблема? Мој одраз и ја наспрам твог додира стојимо у антитетичком односу. Наш однос је прије био као близина твоје руке и мога тијела. А одраз? Одроз је оно што се сада одвија међу нама. Зашто? Постали смо странци. Сјећаш се када си ме први пут видјела? Могла си ме дотаћи, али нешто те је ипак пријечило. Нажалост опет смо на почетку.

РАКИЈА ИЛИ ЕВРОПА

Наш пут у Европу у почетку је изгледао као трка 110 м са препонама. Сада нам више личи на трку 3000 м стиплчез.

Једно поглавље је за нас од националног интереса и задире у срж нашег бића, а то је печење ракије. Без слободне и неограничене производње и продаје ракије ми у ЕУ не идемо, јер тиме затиремо наш понос, нашу традицију, наш патриотизам, наше славе и манастире!

Од воћа правимо пекмез, џем, мармеладу, слатко, компот, сок – али само ако воће преостане од ракије.

Домаћа ракија је наша узданица, било да је шљивовица, кајсијевача, лозовача, траварица, крушковача, јабуковача, дуњевача, трешњевача, вишњевача, медовача, бресковача, клековача, воћна. Одлежала у храстовом или другом бурету, са шумским воћем, медом, валеријаном, хајдучком травом или линцуром.

Са њоме смо и кад славимо и кад тугујемо, њоме наздрављамо, пијемо за душу, дезинфикујемо рану, скидамо температуру.

Зар да се враћамо у црна времена прохибиције и Елиота Неса који буши казане наших тајних дестилерија, проверава да ли смо регистровани и колико нам је литара истекло?

Зар да не видимо више она руком лепо исписана обавештења „Продајем домаћу ракију“ на путу, у прозору, на тараби, зар да је на пијаци више не густирамо у малим чашицама?

Зар треба да региструјемо предузећа за производњу и промет жестоких пића, па да нам на нашим мана-

стирским светињама на улазу пише нпр.: “Д.о.о „Малиган”, “Златна чашица”, “Добар гутљај” и сл.

Запретићемо Европи враћањем на једнопартијско једноумље формирањем само једне партије – УРС (Удружени ракијаши Србије)!

За Европу смо дали Косово, али ракију не дамо! То је црвена линија која се не сме прећи! Одавно нам вође говоре да се не држимо Европе као пијан плота (после конзумирања ракије)!

Путуј, Европо, нама криви краставци не сметају!!

Илонка Филиповић

ОДБРОЈАВАЊЕ

Посвуда око мене су бројеви. Све су већи и кљуцају ме к'о црне птице, а ја сам све мања, све тиша и све тања.

Висим на танкој петељци и чекам свој број.

Фрањо Франчич

ПОСЛЕДЊА ЦИГАРЕТА

Држава се јако борила и прогонила пушаче, али успеха није било, па је за пушаче увела смртну казну. Почеле прве ексекуције, они ретки пушачи сакривали су се по шумама. За пар година остао је само још један пушач, а и њега су ухватили. Кад су га одвели на стрељање, питали су га која му је последња жеља. Па, каже он, запалио бих једну цигарету.

ЧУВАР

Чувао га је од малих ногу. Пратио у сваком неспретном кораку, летео да би спречио његов пад са неког високог дрвета или крова баштенске кућице. Својим заштитничким рукама бранио је његово нејако биће од свега што би могло да га повреди. Стајао је са стране и посматрао његову игру, будним оком пратио путању облака не би ли предвидео долазак олује од које би покисао и разболео се.

Сада је седео у дну његовог кревета. Дисање које је одзвањало просторијом било је мучно и тешко. Као да шкрипе нека зарђала врата. Гледао је како се помера завеса на премалом прозору и слушао како дисање тада постаје бучније и напорније. На јастуку је лежала измучена глава са широко отвореним устима. Повремено би се на њој нагло згрчиле очи. Од те олује није могао да га заштити.

Устао је, ухватио га за клонулу руку и испратио последњи прекинути дах. Затим је отворио прозор и положио своја раскошна бела крила.

Нестао је у танком слапу светлости.

Слободан Цекић

ТЕЛЕФОН

Звони телефон.

„Ко је то?“, питам.

„Један усамљеник.“

„Тај сам и ја“, рекох отворено.

После смо дуго причали као стари знанци.

ПРАЗНОВАЊЕ РЕДАКА

Лако је писати. Заправо ништа лакше. Сједнеш, одлучиш и куцаш. Редом. Прво иде велико слово онда комади ријечи. Крај је испис. Све се дешава наивно, редом...

Лако је писати. Сједнеш, куцаш, одломак је већ ту. Крај је сумња. Све се дешава наивно, редом...

Написано, допричано, искуцано, поредано.

Верзија је празна. Све се дешава без простора, празновањем редака.

МЕНТАЛНА ХИГИЈЕНА

Сви су изгледи да се стварно догодило, мада не могу и да се закунем у то, а тих дана, наине, Београдом је кружило као виц, или као неслана шала, како год хоћете. И то обично у вечерњим сатима, када докон свет није знао шта ће са собом:

Познати писац (један од оних баш познатијих, али из разумљивих разлога нећемо га именовати) ишао је улицом замишљен. Сретну га клинци, изгледом трећаци-четвртаци, препознаше га са телевизије па га окружише и, као лепо васпитана деца, замолише га да им нешто објасни, ако није проблем? Није – испоставиће се.

Њихово питање је гласило: Шта је то вагинална манипулација? Чули су да неко о томе надахнуто пева преко радија, а не знају шта то тачно значи.

Питали су учитељицу – рекоше, и умало да им свима залепи укор.

Питали су онда родитеље и замало свеједан да попије батине зато што говори ружне речи.

— То мора да је нешто много страшно и ружно, зар не? — загледаше се у писца, очекујући од њега разборит и недвосмислен одговор.

— Не, није то ништа страшно, а није ни ружно, напротив. Вагинална манипулација! То је, децо драга, лепше од торте, а узбудљивије од фудбала. Верујте ви мени. И благослов и утеха. И рајски врт. Ако не и последње прибежиште здравог разума! — одговори овај и намигну им.

— Вагинална манипулација! — рече онда још једном, овај пут узвишеним тоном као да изговара молитву, и намигну им опет.

Потом се загледа у неку далеку тачку у простору и оде без поздрава. Безмало као авет. Као месечар. Као дух.

Док су дечије бистре главице гледале јадна у другу, помисливши:

Мораћемо ипак да питамо неког другог. Да овај чича није овако ћакнут, не би ни био писац!

ОГЛЕДАЛО

Шаком је у бесу треснула огледало које је висило о зиду. Био је то више ударац очаја. Огледало је пало уз тресак и у парампарчад се разбило. Комадићи су летели на све стране. Сваки је носио слику догађаја из прошлости, њен одраз у њему као и сам њен живот.

Један моменат је срушио цео њен свет. Крхотине није могла саставити. Биле су то илузије које су се за трен распрхнуле... А живот од илузија и није неки живот.

ШЕТЊА

Љубисав Т је полако корачао улицом која се завршавала малим тргом са неколико дрвених клупа наслоњених на стабла старих липа. Корак му је истовремено и чврст и лаган и готово да не додирује плочник по којем хода. Ова шетња му је, у последњих неколико месеци, постала прави ритуал. У прилог тој тврдњи можемо рећи и то да се на почетку улице Љубисав Т појављује, свакога дана, тачно у 16 часова, одевен у његово омиљено плаво одело, избријан и са мало чежње, коју може приметити сваки добронамерни пролазник ако се само мало пажљивије загледа у његове очи.

Увек се низ улицу спушта оном страном на којој се налазе куће са парним бројевима. Кратку шетњу, јер улица није нарочито дугачка, завршава на једној од клупа које се налазе на тргу. Ту на тргу ће провести остатак поподнева и део вечери, све до 20:45, седећи, за непажљиве посматраче, задубљен у своје мисли. Потом ће устати, поправити одело и, поново истом страном улице, отићи и изгубити из вида пре него што сат на тргу избије 21 час.

Љубисав Т није докон човек који не зна шта да ради са својим временом, како би се могло помислити у први мах. Он је заљубљен у Марису, свакако необично лепу и заводљиву жену. Марисина кућа налази се у улици којом се Љубисав Т свакодневно шета и то на самом углу тако да део куће гледа на трг и на дрвене клупе под старим липама. Њихова љубав траје већ годинама, тачније трајала је до пре неколико месеци, а онда је Мариса напосто нестала, без иједног наговештаја, без видљивог или знаног разлога. Нестала. Од тада Љубисав Т свакога

дана долази на клупу под липом и чека да се на прозору куће на углу појави Мариса.

То се нажалост неће десити, зато што је Мариса пре неколико месеци умрла и напустила овај свет. Љубисав Т то није знао, а није било никога да му то саопшти. У ствари, можда би му то неко и рекао да су га пролазници, или деца која се играју у парку, приметили како упорно, данима, седи на клупи. Љубисав Т је преминуо пре неколико година и само га је изненадни нестанак љубави на овом свету, оног тренутка када га је Мариса напустила, призвао као духа. За сада Љубисав Т није спреман да прихвати такав свет и још ће дуго времена шетати улицом, која се завршава малим тргом, оном страном на којој се налазе куће са парним бројевима.

ТАМ-ТАМ

Опет се појавио бол. Са леве стране испод ребара. На психичкој бази, каже јој доктор. Од тога је умрла и њена нана, баба по женској линији. Значи, боли је женска страна.

Вести су се брзо шириле као звук там-тама. Испрва се њој учинило да нешто чује. Чула је тек одјек, као унутрашњи глас, да је муж вара. Са колегиницом са посла. Сви су знали, жена по правилу последња сазна. Причали су опрезно са њом, да се не чује звук там-тама, али је његов звук био немилосрдан. Кад нису заједно, он се са „колегиницом-пријатељицом“ дописивао преко фејсбука, док у колима чека децу са тренинга, у купатилу, када се осами, ноћу у својој спаваћој соби, дању у својој радној соби. Желео је да му нико не смета. Жена се пита, да ли су се састајали, послушкује звук там-тама. Бол се појачава. Там-там појачава звук, одјекује да своју жену није никада волео, да је ружна и проста, досадна и да му није стало до ње и до брака, а да је пријатељица веома фина, да су се „отворили“ једно другом, да пуно причају и да раде невероватне ствари.

Жена пати, плаче, гледа често у воду реке и размишља. Тражи смисао свога постојања без његове љубави. Да ли је емоционални зависник, како да га врати и да ли је вези стварно дошао крај, све би желела да разуме. Има наде, вратиће га, нема за њега никог бољег од своје жене, мисли она, тражи там-там да објави своју вест, да сви знају.

Бол је доводи до лудила. Полуонесвешћена од бола чује там-там. Он не жели више да буде у браку са њом или са било ким, жели своју слободу. То већ сви знају на

послу, рекао им је. Зна и његова лепа пријатељица. Жена ослушкује да чује неки звук, жели да сазна да ли га пријатељица чека, да ли је он воли.

Там-там се утишао, све се слабије чује. Бол се стишава, жена престаје да мисли о њему. Там-там се више не чује.

ПОЉЕ

Поље у свемиру. Протеже се докуд поглед сеже. Испуњено је отвореним божићним кутијама. Унутра леже тисуће малих беба које јецају и плачу у исти глас. Страшан жамор. Парају свемир својим продорним, пискутавим гласићима. Не постоји нити један тренутак мира и тишине.

Бескрајно плаветнило посуто шареним кутијама неће никада утихнути. Савршену тишину замијенио је метално тежак звук који не посједује switch off прекидач, не посједује типку mute. Желим тај даљински, желим тај прекидач више од ичега. У глави су ми, не дају ми спава-ти.

Желим их побрати као сухо грожђе које се на трсовима задржало до касно у јесен. Смрде. Осушени су. Иритирају. Они су у свемиру мог мозга, они не излазе из кутија. Они се не гасе. Они дјелују у ланчаној реакцији.

На крају поља гори неонско свјетло у бачви испуњеној мајчиним млијеком. Желим прелетјети поље и стићи до бачве, преврнути ју и расути по свој тој дојенчади у кутијама која ми се увукла у систем. Натопити све те кутије које су отвориле једну сасвим нову црвоточину.

Већ сам се толико навикнуо на њих, постала су моја свакодневница, мој црв који се не престаје мицати у трбушној шупљини. Изједа и гребе стјенке завијених улица у дубини мозга.

Угасили су се. Заспао сам по први пут у неколико мјесеци агоније. Изгладњели чедомор распршио се по пољима свемира, имигрирао у паралелну димензију, напустио сустав мисли.

Мир. Тишина. Напокон.

АУТОРИ

Адамовић Драган (1991, Шабац), пише кратке приче; заступљен у зборницима.

Алексић Снежана (Београд), пише кратке приче; објавила је књиге „Одлазак 5.“ (краћи роман) и „Поглед из другог угла“ (збирка прича); заступљена у зборницима; живи у Београду.

Арсенијевић М. Александар, пише кратке приче, поезију и прозу, хаику; објавио је: „Мишљење љубави“ (поезија, 1991), „Обојимо Васкрс Господњи“ (2009), „Јеванђеље за децу“ (проза, 2010), „Свети краљ Владислав“ (2016), „Свети краљ Драгутин“ (2016); заступљен у антологијама; заступљен у бројним зборницима поезије и прозе; преводилац четрдесетак књига (са енглеског и руског); аутор текстова у периодици, зборницима, монографским издањима; превођен на руски, француски и енглески језик; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Арсид Смиља (1958, Горњи Романовац код Сурдулице), правник; пише песме, хаику и приче; књиге песама: „Земљо“ (2010), „Боје ветра“ (2011), „Незаборав“ (2011), „Небесно ткање“ (2012) и „Прегршт сунца“ (2012); пише на српском и енглеском; песме су јој превођене на италијански, румунски и јапански; заступљена у великом броју зборника и антологија у

Србији, Италији, Румунији, Хрватској, Канади и Јапану; награђивана у земљи и иностранству; живи у Новом Саду.

Арсов Ванчо (1961, Штип, Република Македонија), пише поезију и прозу.

Ачански Никола (Нови Сад), апсолвент на филозофском факултету; пише кратке приче, поезију и есеје; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Новом Саду.

Бајц Јован (1976, Аранђеловац), пише поезију, романе, кратке приче и афоризме; објавио: „Ватрено оружје” (поетски роман, 2003), „Распеће” (роман, 2005), „Лет беле вране” (збирка афоризама, 2014); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Аранђеловцу.

Башановић Марковић Жељка (1973, Београд), пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Беловари Белинда, преводилац; пише кратке приче и песме, за децу и одрасле; заступљена у зборницима прича.

Бене Викторија (1984, Београд), завршила мастер на филозофском факултету; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича.

Бешовић Мило (1996), студент драматургије; пише кратке приче; живи у Подгорици.

Бибић Шаботић Мирсада (1966, Пећ), дипломирани филолог, професор матерњег језика и књижевности; пише кратке приче, песме, приповетке, драмске текстове и романе; објавила је књиге: „Мајко, зашто?“ (роман), „Жад“ (збирка песама), „Немири“ (збирка приповедака), „Драме“ (збирка драмских текстова); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Рожају.

Благојевић Кереси Ксенија (1984, Зрењанин), доктор ветеринарске медицине; пише кратке приче, песме у прози и романе; живи у Зрењанину.

Божичковић Радуловић-Миланова Данијела (1968, Вршац), дипломирани педагог; пише кратке приче и прозу; објавила: „Звездана приче” (у два издања, збирка кратких прича, 2009), „Имате ли чудне снове” (роман, 2010), „Сочно и Опоро

--- : --- П. С. Поверљиво” (збирка прича, 2013), „Под кожа” (на македонском језику, 2014), „У страху је велики страх” (роман за децу, 2014), „Чипка и чоколада” (коауторска књига са Антилетом Живковић и Станком Холцером, 2015), „Буди безобразно лепа” (збирка песама, коаутор са Антилетом Живковић, 2016); заступљена у преко четрдесет зборника; сарађује са часописима; награђивана; члан је удружења Књижевника Србије; живи у Петровцу на Млави.

Боснић Вељко, пише кратке приче; живи у Свилајнцу.

Брозовић Горан (1971, Загреб), дипломирани економиста; пише кратке приче, поезију и прозу; објавио збирку песама „Културна аутономија ума” (1999), „Блогезија-поезија с блога” (збирка песама неколико аутора, 2009); заступљен у зборницима; сарађивао са часописима; награђиван; живи у Великој Горици (Хрватска).

Веселинов Илија (1958, Острово), физиотерапеут; пише кратке приче и афоризме (егоцинизме); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван за приче и афоризме; живи у Смедеревској Паланци.

Видаковић Трн Бранислав (1980, Рума), дипломирани правник; пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Руми.

Влајковић Милан (1949, Појате – Ћићевац), социјални радник; пише кратке приче и монодраме; објавио књиге: „Балкански вигвам“ (сатиричне приче), „Не, зовем се Павле“ (аутобиографске приче), „Пас“ (монодрама), „Избори у балканском вигвamu“ (сатирични игроказ), „Време поздера“ (аутобиографске приче); живи у Параћину.

Влатковић Гордана, пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Батајници.

Влашић Гордана (1948, Нови Сад), пише кратке приче; објавила књигу „О љубави“; живи у Орославју (Хрватска).

Вурдеља Милан (1993), студент мастер студија књижевности; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљен у зборницима.

Вучевић Данијела (1969, Никшић), специјалиста клиничке физиологије, доктор медицинских наука; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Вучић Весна (1978), професор информатике; пише приче и песме; живи у Зрењанину.

Гавриловић Зорана (1967, Лесковац), дипломирани правник; пише кратке приче; објавила књигу „Кестенова fuga“ (2009) као и више електронских књига; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Гавриловић Сепе Драгана (1971, Београд), новинар; пише кратке приче, књижевну и позоришну критику; приредила хрестоматију „Златна књига светске књижевности“ (1999); књиге кратких прича: „Укус живота“ (1999), „Нови укус живота“ (2007), „Траговима истине“ (2007), „Сенке“ (2008, трилогија збирки кратких прича); заступљена у тридесетак зборника кратких прича; живи у Београду.

Гајић Наташа, пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Брчком (Дистрикт БиХ).

Гаћина Иван (1981, Задар), магистар инжењер рачунарства; пише песме, кратке приче, афоризме, хаику и рецензије књижевних дела; објавио две збирке песама: „Тебе тражи моја рима“ (2014) и „Творац Мисли / Пролазник у ноћи“ (2015); сарађује са часописима; заступљен у преко сто двадесет зборника поезије и прозе; поезија му је превођена на десетак језика; вишеструко награђиван; живи у Задру.

Гашић Зорана, учитељица; пише кратке приче; живи у Приједору.

Гиљевић Денис (1971, Загреб), дипломирани инжењер биологије; пише кратке приче; објавио три збирке прича: „Продане душице“ (2007), „Јајамајчански зеконик“ (2013) и „Звиждук с Фејсбуковца“ (2015); заступљен у зборницима прича; сарађује са часописима; живи у Загребу.

Голднер Бранислав (1936, Шабац), доктор медицинских наука; објавио је књиге: „Чешљеви за маглу“ (2005, ро-

ман), „Голубије село” (2007, збирка приповедака), „Висибабе” (2008, роман), „Опсидијан” (2008, роман), „Приче из докторске торбе” (збирка прича, 2009), „Добро јутро” (2010, збирка приповедака), „Приче животног тренутка” (2010, збирка приповедака), „Кад су зоре осветале црвено” (2011, роман), „Непредвидиви сусрети” (2011, приче), „Трећепозивци” (2012, роман), „Плава сова” (2012, приче), „Момчило Гаврић најмлађи каплар на свету” (2013, роман), „Фреске Живота” (2014, приче), „Дрхтаји” (2014, кратке приче), „Страдања Генерала Данона” (2015, роман), „Ни анђели у рају ни ђаволи у паклу” (2016); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; члан Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Горановић Здравко (1962, Соколац), пише песме, кратке приче и сатиру; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Сомбору.

Грујић Љубисав Груја, електроничар; пише кратке приче, афоризме, сатиру, поезију, загонетке, хаику; заступљен у зборницима и антологијама поезије, приче и афоризама; добитник више домаћих и међународних награда; живи у Пожаревцу.

Грујић Новица (1949, Дубравица), доктор техничких наука; пише кратке приче, монографије и романе; објавио књиге „Дубравица кроз време“ (монографија, 2005) и „Гумарање по Балкану“ (роман, 2015); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Пожаревцу.

Дамњановић Игор Браца Диб (1989, Београд), пише афоризме, песме, приче, драме, хаику; радове објављује у Србији и иностранству; сарађује са бројним часописима; заступљен у више зборника; превођен на енглески, руски, румунски, турски, мађарски, македонски, немачки и бугарски; вишеструко награђиван.

Додеровић Зоран (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаикуа „Заструпљена река” (2000); коаутор је књига „Раскршће ветрова” (2003) и „ПреЗЕНТ анегдоте (2006); уређивао часопис „Хаику момент”; заступљен у

бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

Драгишић Драгиња Мија (Сисак), дипломирани технолог и туризмолог; пише кратке приче и романе; објавила је роман „Хроника њене младости“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; превођена на шведски; награђивана; живи у Бањалуци и Београду.

Дрековић Ајтана (1991, Тутин), мастер филологије; пише кратке приче и поезију; објавила збирку „Фосил сумње“; заступљена у зборницима; сарађује са часописима?); награђивана; живи у Тутину.

Дробац Милка, пише кратке приче; живи у Бањалуци.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; пише кратке приче; објавила књиге: „Рејхана која то није“ (2007), „Трагови смисла“ (2016); заступљена у зборницима; живи у Рабу.

Ђорђевић Душан (1955, Врање), новинар; објављене књиге: „Газда Глигор“, „Божја уротка“, „М’гла“ (драме, 1999), „Кила до колена“ (афоризми, 2003), „Школа за патриоте“ (роман, 2004), „Поштена курва“ (афоризми, 2006), „Сточни вагон“ (роман, 2008), „Магарећи ујед“ (афоризми, 2009), „Да пукнеш“ (афоризми, 2011, у коауторству), „Жива у гроб несам могла“ (новела, 2011), „Невино уво“ (афоризми, 2012), „Сиктер“ (роман, 2013); заступљен у зборницима и антологијама; награђиван за приче и афоризме; превођен на енглески, немачки и македонски језик; живи у Врању.

Ђуг Јасна (1956, Лукавац), пише кратке приче и поезију; објавила три збирке поезије: „Ријечи иза шутње“, „Небо изнад облака“ и „Између јаве и сна“; заступљена са песмама и кратким причама у око тридесет међународних збирки; сарађује са часописима; живи у Тузли.

Ђраковић Драгиша (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама: „Задужбине“, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена“, „Азбучник православних манастира на тлу Србије“, заједничку књигу „Дружење са вековима“ (заједно са Ј. Ђурић и М. Митковић),

„Азбучник српских православних манастира ван Србије“; заступљен у више од сто педесет зборника поезије и кратке приче и неколико антологија; превођен; живи у Нишу.

Ердг Александра Сашка (1975, Суботица), васпитач; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима; живи у Суботици.

Ердељановић Цурк Славица (1954, Ниш), магистар примењених уметности; пише поезију, прозу и романе; живи у Нишу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар науке о језику (немачки језик); пише приче, песме и романе на српском и немачком језику; објавила је романе „Артемије тврди да...“ (2009) и „Ако је веровати Артемију“ (2011); заступљена у више од шездесет антологија на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

Рим Живковић Љиљана, археолог; објављује у часописима; објавила је неколико књига, под својим именом и псеудонимима; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Жигић Доленец Андреа (1966, Вараждин), новинар; пише кратке приче и поезију; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Вараждину.

Жупановић Миленко (1978, Котор), дипломирани поморски инжењер; пише кратке приче и поезију; објавио збирку прича „Онај који је ходао по води“ (2010) и књигу „Бокелски мученици“ (2015); збирка поезије му је објављена 2016. године у САД, у оквиру пројекта „Poems for all“; сарађује са часописима, блогovima и сајтовима; живи у Котору.

Здравковски Војислав (1996, Београд), пише кратке приче.

Зорнић Алма (1975, Зворник), пише кратке приче и приповетке; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Сарајеву.

Илић Слободан (1953, Ниш), доктор медицинских наука, специјалиста нуклеарне медицине и психијатрије; пише

кратке приче, хаику и танка поезију; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Нишу.

Јаковљевић Биљана (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; живи у Београду.

Јаничић Димитрије, пише кратке приче, живи у Београду.

Јањић Дејан (1972, Врање), професор српске књижевности и језика; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Моштаници.

Јањић Момчило Момос (1951, Јамена, код Шида), дипломирани филолог; пише кратке приче, поезију и прозу; објавио: „Интерактивне приче“ (кратка проза, 2002), „Кад се пчеле роје“ (роман, 2003), „Субрат“ (роман 2006); заступљен у зборницима; награђиван; живи у Инђији.

Јекић Сара (1996, Приштина), студент српске књижевности и језика; њене песме су заступљене у неколико зборника; сарађује са часописима; објављене збирке песама: „Само се очима искрено воли“ и „Плава одаја на тавану“; тренутно живи у Прокупљу.

Јокић Перица (1962, Витина), дипломирани професор књижевности; пише кратке приче, сатиричне приче, афоризме, драме, романе; објавио једанаест књига: „Паметнији попушта“ (афоризми, 1996), „Ти си мој геније“ (роман у балади, 1996), „Доручак за Ему“ (драма, 1997), „Тачно у подне“ (антологија радио афоризма, 1998), „Лифт“ (драма, 1999), „Причам ти причу“ (сатиричне приче, 2013), „Искуства Роберта Ниманија“ (сатиричне приче, 2014), „Огледи Роберта Ниманија“ (сатиричне приче, 2015), „Свемирски дневник“ (роман, 2015), „Строго за јавност : афоризми и закони“ (2016) и „Изразито добре приче“ (сатиричне приче, 2017); сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима и антологијама; награђиван; превођен на руски, енглески, словеначки и македонски језик; живи у Беранама.

Калушевић Марија (1982, Свилајнац), мастер шпанског језика и хиспанске књижевности; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Кљајић Горан (1955, Чапљина), пише афоризме и кратке приче; оснивач сатиричника „Носорог”; објавио десетак књига; приредио више зборника сатире; заступљен у зборницима; живи у Бањалуци.

Ковачевић Марко (1991), пише кратке приче, поезију и прозу; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Краљевић Бланка (1964, Мостар), дипломирани филолог (хрватски језик и књижевност); пише кратке приче, песме, осврте и рецензије; објавила књигу „Широкобрјешка књижевна читанка“ (лексикон/антологија); сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; живи у Широком Бријегу.

Лагунцин Немања (1987, Кикинда), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавио збирку поезије „Вешала сунцокрета” (поезија, 2007); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Лекић Ивана (1973), дипломирани хемичар опште хемије; пише кратке приче, песме и романе; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Параћину.

Леон-Ћитић Душан (1985, Ужице), мастер-инжењер организационих наука; бави се писањем и превођењем; заступљен у зборницима, сарађује са иностраним сајтовима; заступљен у зборницима; живи у Ужицу.

Максић Славица (1957), доктор психолошких наука; пише кратке приче, научне монографије, белетристику, путописе, песме; сарађује са часописима.

Малешевић Јасмина (1962, Београд), доктор ветеринарске медицине; пише прозу и поезију; објављене књиге: „Рођени из исте смрти” (поетски дијалог о љубави, 1990), „Скарабег” (поезија у прози, 1992), „Адаме не љути се” (проза, 2001), „Јади младог анђела” (поезија, 2010), „Дневник урбане сирене” (поетски роман, 2013), „Чарна шума” (поезија у прози, 2014), „Мачкасте приче” (књига за децу, 2015); заступљена у зборницима; члан је Удружења књижевника Србије; награђивана; живи у Београду.

Манић Горан (1961, Пирот), електричар; пише кратке приче, песме и романи; објавио две збирке прича, збирку песама и два романа; сарађује са часописима.

Манчић Жаклина (1963, Алексинац), доктор електро-техничких наука; пише кратке приче и поезију; сарађује са часописима; награђивана; живи у Житковцу.

Марин Б. Данко (1965, Сремска Митровица), пише кратке приче, поезију, сатиру, хаику, афоризме, политичке текстове и пратеће хаибуне; објавио три књиге: „Модрило неба” (хаику збирка), „Тело ми је борбена машина” (поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен” (триптих песме и приче); заступљен у зборницима; превођен (хаику); живи у Новом Саду и Мартинцима.

Марковић Катарина (1991, Шабац), дипломирани англиста; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Новом Саду.

Мијајловић Душан Адски, пише кратке приче, прозу, поезију, приче и песме за децу, хаику, сатиру, књижевне приказе и новинске текстове; објавио збирке песама „Несаницом до истине” и „Једино признајем своје распеће”, збирке прича „Калигула на кестеновом листу”, „Трошење сна”, „Трошење страха” и „Трошење (не)моћи”, збирку хаику поезије „Крчаг за росу”, неколико жанровских новела и преко хиљаду и осамсто жанровских прича; заступљен у антологијама и зборницима; награђиван преко сто пута; живи у Нишу.

Микић Никола (1988, Бањалука), доктор медицине; пише кратке приче; сарађује са часописима; живи у Бањалуци.

Микулец Мирјана (1959, Загреб), дипломирани економиста; пише кратке приче и песме; објавила је три збирке песама „Координате постојања” (2007), „Распуклине” (2011), „Стопе” (2015); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Орославју.

Миленковић Драгица (Књажевац), лекар; пише приче, песме и афоризме; заступљена у многим зборницима; сарађује са часописима; објавила књигу песама „Шапутања душе” (2002); вишеструко награђивана; живи у Минићеву.

Милетић Милица (1955, Вишеград), магистар менаџмента; пише прозу, поезију и прозу за децу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; превођена на енглески; награђивана; живи у Шведској.

Миљивојчевић Татјана (1975, Сремска Митровица), струковни васпитач, специјалиста за ликовно васпитање; пише кратке приче, поезију и прозу; живи у Сремској Митровици.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; пише кратке приче и поезију; објавила књиге љубавне поезије „Постојбина срца” (2007) и „Небо у реци” (2013); сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; превођена на енглески, француски, немачки, бугарски и пољски; живи у Смедеревској Паланци.

Митковић Смиља (1952, Јелашница, код Ниша), дипломирани филолог; пише кратке приче, песме, есеје; сарађује са часописима; живи у Нишу.

Младеновић Стефан (1992, Јагодина), апсолвент српског језика и књижевности; пише кратке приче.

Марко-Мусинов Снежана (1958, Падина), студирала енглески језик и књижевност, административни техничар – компјутерски оператер; пише кратке приче, песме за децу и одрасле, афоризме, критичке осврте; заступљена у преко шездесет зборника; превођена на енглески, арапски, словачки; вишеструко награђивана; живи у Земуну.

Ненадић Вида (1964, Ужице), дипломирани агроном; пише кратке приче, песме и романе; објавила збирке песама „Прашина од заборава“ (2007), „У измаглици сећања“ (2007), „Копча“ (2009), „Ако сам само мисао – If I am just a thought“ (2010), „Шака песка у времену“ (2012), роман „Zoo Called London“ (2008), „Апотека песника“ (књига песама, 2016), „Credit Crunch“ (роман, 2016); пише на српском и енглеском; сарађује с многим часописима; заступљена у зборницима и антологијама; награђивана; превођена на бугарски, македонски и немачки; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Лондону.

Нешић Петра (1991, Ниш), дипломирани инжењер електронике; пише кратке приче, награђивана.

Николетић Мићуновић Бојана (1956, Београд), преводилац; пише кратке приче, афоризме, цртице, есеје, приче за децу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Николић Зоран Мали (1957, Бакус код Прокупља), пише кратке приче, афоризме, поезију, поезију за децу и хаику; хаику објављивао у иностранству; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Нишу и Бакусу.

Обрадовић Биљана, објављене књиге: „И сутра ћу те волети“ и „Закључај врата“. Награђивана за приче. Живи у Ваљеву.

Османчевић Динко (1971, Бањалука), пише сатиричне, (научно) фантастичне, крими приче, афоризме, колумне; сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; вишеструко награђиван; живи у Бањалуци.

Охаши Драгица, пише приче и песме, хаику, сатиру; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Јапану.

Павловић Јован (1975, Краљево), дипломирани математичар за рачунарство и информатику; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Краљеву.

Палић Михајло, пише кратке приче; живи у Новом Саду.

Пантелић Новаковић Љиљана, пише песме, приче, путописе, есеје, књижевне критике, романе; заступљена у око сто зборника; вишеструко награђивана; живи и ради у Београду.

Папачек Светлана (1973, Скопље); пише кратке приче и поезију; објавила је „Страсти“ (збирка поезија 2014) и „Препород низ бессознание“ (роман, 2015); заступљена у зборницима; вишеструко награђивана; живи у Битољу.

Пашић Аниса (1985, Тузла), магистар хуманистичких наука; пише кратке приче, прозу и поезију; награђивана; живи у Горажду.

Пелаић Марин (1987, Сплит), професор историје и енглеског језика; пише кратке приче; објавио књигу „Сплит за вријеме талијанске окупације (1941–1943)“ (2012); заступљен у зборницима прича; награђиван; живи у Сплиту.

Перовић Љубица (1958, Београд), наставник виолине; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Петричевић Доброслав, пише кратке приче, афоризме, драме и романе; објавио књиге: „Тајна нит“, „Богати просјаци“, „Дозивање тишине“, „Додир вјетра“, „Имао је добре намјере“, „Ризница порока“, „Аборицини и пасије игралиште“, „У сјени Голог отока“; уврштен у више међународних збирки поезије, алманаха, зборника; вишеструко награђиван; живи у Босанском Броду.

Петровић М. Иван, пише поезију и прозу; објавио књиге: „Човек који је сањао на ногама“ (приповетке, 1989), „Остављам траг“ (песме, 1990), „Хроника врелих година“ (приповетке, 1997), „Грч, Ожиљци, Распеће“ (песме, 2000), „Година нулте гордости“ (песме, 2008); заступљен у више антологија и зборника; вишеструко награђиван; живи у Кланици код Ваљева.

Петронијевић Милош, пише кратке приче.

Поповић Д. Невенка, пише кратке приче; живи у Властотинцима.

Поповић Зора (1943, Гољак), дипломирани филолог; пише кратке приче, песме и романе; објавила роман „Град низ брдо“ (2015); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Поповић Љиљана (1953, Зајечар), дипломирани економиста; пише кратке приче, поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Књажевцу.

Предојевић Милош (1990), апсолвент српске књижевности; пише кратке приче, поезију, књижевну критику; сарађује са часописима; живи у Црвенки.

Радић Миле (1976, Нови Сад), трговац; пише кратке приче и фантастику; живи у Гардиновцима, у општини Тител.

Радовић Радојица (1956, Цетиње), магистар економије; објавио књиге поезије: „Буде да нема пјесме“, „И нема те више“, „Јахач на бијелом коњу“, „На коњима пси“ и роман „Сура

гора“; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи на Цетињу.

Радојичић Ивана (1980, Београд), пише кратке приче и романе; објавила је крими роман „Шифра Seremouyal“; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Радуловић Сања (1975, Тешањ), програмер; пише кратку прозу и поезију; објавила је збирке поезије „Лепет крила мајке птице“ (2015) и „Прстохват маслачка“ (2017); сарађује са часописима; заступљена у више од четрдесет зборника; песме су јој превођене на бугарски језик; награђивана; живи у Добоју.

Рајчевић Балша (Београд), завршио примењене уметности и историју уметности; објавио је тридесет и две књиге; награђиван; заступљен у антологијама и зборницима; члан Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Рањеловић Денис (1987), дипломирани новинар; пише кратке приче и песме; заступљен у зборницима; живи у Пироту.

Раонић Зоран (1956, Ђурђевића Тара), пише кратке приче, поезију, прозу и сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина; објављене књиге: „Вилино коло“ (1995), „Четири мијене“ (1996), „Диоба ватре“ (1997), „Други круг ватре“ (1998), „Мјесец у крилу“ (2000), „Иза бране“ (2001), „Око пјесме“ (2010), „Неко доба“, „Бехар у змијарнику“ (2009), „Тара и Тарани“ (монографија, у коауторству, 2014), „Низ језик се оклизујући“; заступљен је у бројним зборницима, прегледима и антологијама, нашим и страним; члан редакција више листова и часописа; поезија му је превођена на енглески, немачки и бугарски језик, а хаику и на још десетак језика; приредио је прву панораму црногорске хаику поезије, која је објављена и на словеначком; добитник више домаћих и међународних награда и признања; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи у Пљевљима.

Ристић Александра (1964), пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Ристић Ј. Драган (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из живота једног хаи-

ђина” (1995), „Бубице у глави” (2000), „Пчела у целофану” (2001), „Цврчак у саксији” (2002) и друге, две књиге афоризама „Мисли – и не мисли” (2008) и „Испод црте” (2012), књиге кратких прича „Каљаче и катедрале” (2003), „Вреди се помучити” (2004), „Инсerti” (коауторски, 2004), „ПреЗЕНт Анегдоте” (коауторски, 2006), „Ковачи своје среће” (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче”; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина” из Ниша; хаику му је превођен на 14 језика; награђен са шездесет и три награде; живи у Нишу.

Ристић-Стојановић Санда (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче, поезију, есеје и приказе; књиге поезије: „Ноћ је праштање своје” (2000), „Свитање је лет боје” (2007), „Ноћи наше, услуга” (2008), „Тишина разликује светлости” (2010), „Облачна птица” (2011), „Годишња доба речи” (2012), „Измишљотина ватре” (2013); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; преводи поезију са енглеског; члан је Удружења књижевника Србије и Српског књижевног друштва; живи у Земуну.

Рукавина Јован (1959, Шабац), економиста; пише кратке приче, афоризме, песме, кратку медитативну и сатиричну прозу, чланке и есеје; објавио је књиге: „Везови” (1989, медитативна проза и афоризми), „Победник” (1995, спортски афоризми), „Друго полувреме” (1998, спортске приче, записи, афоризми), „О томе се (не) прича” (2002, сатиричне приче), „Пољима мака” (2003, песме), „Мали Париз” (1994), „Огледало душе” (2004, песме), „Трилинг асова” (2005, спортска монографија), „Дон Кихот је укротио ветрењачу” (2007, песме), „Један живот” (2007), „Песник Ник и песникиња Иња” (2007, песме), „Решење квадратне једначине” (2011, роман), „Ово би свака жена волела” (2011, песме), „Што те они не штампају: (личан/ин – није од локалног значаја” (2013, цртице и записи), „Нова драма – драма XX века” 256 (2013, драма), „Јужњаци – (Кад ће зора? Ноћ не волим!)” (2015), „Шабачка спортска размишљања” (спортски записи, песме и афоризми, 2016), „Андрићев тајанствени свет – О Иви Андрићу се прича – Моја је љубав велика као широки свет” (студија, 2016), „Браво Миро-

славе – Асоцијације приликом читања Крлежине књиге "Заставе" (студија, 2016), „Гимназија шабачка – 170 година" (монографија, 2016); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Шапцу.

Саиловић Деана (1971, Сарајево), пише афоризме, поезију и кратке приче; објавила три књиге афоризама: „Принцеза на зрну разума" (2013), „Електронска исповедаоница" (2014) и „Који сам ја мени идиот" (2017); приређивач је књиге „Жена и афоризам" (зборник афоризама женских аутора региона, 2016); заступљена у зборницима афоризмима и поезијом; вишеструко награђивана; живи у Сремским Карловцима.

Салопек Алиса (1973, Сомбор), правни техничар; пише кратке приче, поезију и прозу; објавила збирку поезије „Збирка мојих корака" (2006) и два романа за тинејџере „Волим, не волим" (2008) и „Реци ми да знам" (2016); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Суботици.

Секулић Весна (1953, Топола), лекар; пише кратке приче и песме; објавила је три књиге песама: „Радуј се", „Љубав побеђује", „Поздрави јутро"; живи у Београду.

Синдик Јошко (1965, Дубровник), доктор кинезиологије, професор психологије; пише кратке приче, песме, есеје и драме; објавио књиге „Проза" (1986), „Над провалијом" (1991), „Преокрет" (1993), „Круховање и каменовање" (1994), „Још један пут" (2008), „Лик из другог филма" (2009); сарађује с бројним часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Загребу.

Синђелић Радован (1994, Сремска Митровица), завршио школу примењених уметности; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Богатићу.

Спасојевић Зоран (1949, Крагујевац), пише кратке приче, поезију, сатиру, драме, комедије; објавио књиге поезије: „Дар празнине" (1986) и „Глад" (1998), књиге кратких прича: „Одело за одлазак" (1997) и „Кратке приче без муке" (2003, 2006), књиге драма: трилогије „Америка има рупу" (2003), кратку драму „Резерват Србија" (2006), документарну комедију „Гаврилов Принцип" (2008), љубавну комедију „Волиш ли

ме, Јакове“ (2008) и лагану комедију „Мој човек“ (2010), књигу сатире „Ту зека пије воду“ (2008), као и књигу имејл арта „Мала ноћна пошта“ (2009); аутор је CD-ROM-а (дигиталне графике, књиге, текстови) „Циркус“ (2006); заступљен је у преко седамдесет антологија и зборника поезије, кратких прича, кратких драма и сатире; вишеструко награђиван; члан је Удружења драмских писаца Србије и Удружења књижевника Србије; живи у Крагујевцу.

Стајкова Иванова Ани (1955, Свежен, Бугарска), библиотекар; пише поезију, кратке приче и хаику; објавила збирке песама „Твој поглед је довољан мени“, „Остварени сан“, „Кафа и самоћа“, „Небески вулкан“, „Море љубави“, „Ловорике и трње“; сарађује са часописима; заступљена у више од педесет зборника; вишеструко награђивана; живи у Пловдиву (Бугарска).

Стаменковић Мирослав (1976, Босанска Дубица), виши грађевински техничар; пише кратке приче и песме; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Лесковцу.

Станисављевић Властимир Шаркаменац (1941), магистар архитектуре; објавио преко двадесет књига: „Грчаница после хиљаду година“, „Учинио си се...“, „Тамна страна камена“, „Пањ“, „Ја Чарнојевић“, „Пето, српско јеванђеље“, „Леонардова смрт у Шаркамену“, „Кршне гране бадема“, „Моја Молитва“, „Глава“, „Вода која памти“, „Ђокондин осмех“, „Сунцокрет“, „Певање уназад“, „Узвишено почивају музе“, „И Бог човек јесте“, „Мокрањчеви дани песмом пребирани“, „Терија рата“, „Жена од кованог гвожђа“, „Узидане сенке“, „100 сонета – 'шеста' страна света“ и др.; заступљен у више иностраних и наших антологија; сарађује с нашим и иностраним часописима; добитник бројних награда; живи у Београду.

Станојевић Марија (1992, Смедерево), апсолвент филологије; пише кратке приче, песме и критичке текстове; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Стевановић Александар (1978, Ужице), дипломирани правник, пише кратке приче; живи у Холандији.

Стевановић Срђан (1974, Врање), наставник енглеског језика; пише кратке приче; живи у Врању.

Стојковић Милко, (1959, Преслап, Црна Трава); пише афоризме и кратке приче; књиге афоризама: „Утеривање демократије“ (1995), „Ја о теби, јао мени“ (1997), „Мастило и цигла“ (2000), „Гурај, Сизифе, гурај“ (2002), „Завичајна узглавка“ (2013), „Љуљајући безобразлук“ (2015), „Мисли на раздџак“; заступљен у бројним антологијама српске сатире и хумора; живи у Смедеревској Паланци.

Субић Марија (1978, Зрењанин), програмер; пише кратке приче и романе; заступљена у зборницима; живи у Зрењанину.

Суботић Милан (Сремска Митровица), пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима.

Теодор Стефан (1961, Колашин), пише кратке приче, прозу, романе, приповетке и сценарија; сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Никшићу.

Тодор Зоран (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Тодоровић Катарина (1986, Нови сад), драматург; пише кратке приче и драме; сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Тозић Андрејић Валентина (1964, Ћуприја), пише поезију и кратку прозу; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Свилајнцу.

Томић Маја (1961, Београд); графички дизајнер; пише кратке приче; живи у Београду.

Тубић Момчило Момо (1961, Маглај), виши машински техничар; пише кратке приче и песме; објавио збирке песама: „Домовини из туђине“ (1996), „Жубори усахнулог завичаја“ (1998), „Радост повратка“ (2006) „Завичајни Снови“ (2015); превођен на немачки; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Међашима код Бијељине.

Турински-Лазих Славица (1974, Осиек), преводилац; пише поезију и кратке приче; објавила збирку поезије „Род сумрака“ (2016); заступљена у зборницима; награђивана.

Ћатић Драгана (1960, Топола), новинар; објавила је шест књига: „На зрну душе“ (поезија, 1995), „Новинарска“ (збирка новинских репортажа, 1999), „Рам за песму“ (поезија, 2000), „Трепет лептирових крила“ (хаику поезија, 2010), „Борових иглица плес“ (хаику поезија, 2015) и „Плаветни сневач“ (2016); превођена на руски и македонски језик; заступљена у више песничких антологија; живи у Београду.

Ћосић Денис (1996, Карлсруе, Немачка), студент туристичког менаџмента; пише поезију и кратке приче; живи у Немачкој и Хрватској.

Ђурчин Витомир (1948, Зрењанин), дипломирани инжењер електронике и телекомуникација; пише кратке приче, афоризме и политичке колумне; објавио књигу „Шешир са црвеном траком“ (2016); заступљен у зборницима; награђиван; живи у Зрењанину.

Филиповић Илонка, дипломирани социјални радник, пише кратке приче и поезију за одрасле и децу и приповетке; заступљена у зборницима; живи у Загребу.

Франчич Фрањо (1958, Љубљана), завршио Вишу школу за социјалне раднике; песник, прозаиста, писац за децу и драмски писац; пише кратке приче, песме, драмске текстове, радио-драме, романе, сценарија, радиографске игре, сатиру; аутор је више од 50 књига – романа, збирки кратких прича, песничких збирки, драмских текстова и радио-драма, као и књига за децу и омладину, као што су „Еготрип“ (1984, приче), „Домовина бледа мати“ (1986, роман), „Не“ (1986, кратке приче), „Јеб“ (1988, роман), „Milostni strel – Orgija“ (1989, кратка проза), „Klovnova obzorja“ (1990, песме), „Sovraštvo“ (1993, роман), „Začasno osvojeno ozemlje“ (1992, песме), „Беле смрти“ (1994, кратка проза), „Male vojne“ (1994, кратка проза), „Poševni stolp v Pisi“ (1995, кратка проза), „Шкорпионова балада“ (1995, роман), „Otroštvo“ (1996, кратка проза), „Dobro jutro Charles Bukowski!“ (збирка еротских прича), „Hvalnica sončni-

cam” (2002, књига за децу), „Ljubezni in sovraštva” (2002), „Za vse boš plačal” (2006, хумореске), „Barufa in kažin” (2005, хумореске), „Trkaj, trkaj na nebeška vrata” (2006, изабрана проза), „Za vse boš plačal, Ne spominjam se” (2006, кратка проза), „Ledeni ogenj resničnosti” (2006, роман), „Kje se skrijejo metulji pred dežje” (2009), „Ніро” (2010), „Где се скривају лептири од кише” (2011), „Разврат самоће”, „Волео бих да зауставим време”; заступљен у антологијама; превођен је на многе језике, посебно на немачки; добитник је више од тридесет награда; живи у Сечовљу.

Цветковић Јелена (1984, Ниш), дипломирани правник; пише песме и кратке приче; објавила збирку прича „Приче са прашњавих полица”; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Нишу.

Цекић Слободан (1948, Ниш), пише кратке приче, поезију и хаику поезију; награђиван и објављиван у Јапану, Немачкој, Бугарској и САД; заступљен у зборницима; живи у Нишу.

Шехић Нарциса (1976, Сарајево); магистар дизајна; пише поезију и кратке приче; живи у Сарајеву.

Шкиљевић Зоран (1962, Београд), трговац; пише кратке приче, новеле и романе; објављене књиге: „Happening“ (кратке приче, 2014), „Врата подземних вода“ (роман, 2015), „О љубави и још којечему“ (кратке приче, 2016); сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима; живи у Београду.

Шолкотовић Снежана (1962, Кладово), пише поезију и прозу; објавила је седам књига за децу и одрасле: „Песма је мој живот“, „Од срца срцу“, „У знаку љубави – Сурове судбине“, „Извор живота“, „Кад проговори душа“, „Шапат ветра“, „Дечја заврзлама“; заступљена у многобројним зборницима; сарађује са часописима.

Штимац Звонко (1968, Сремска Митровица), професор информатике, програмер; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Сремској Митровици.

Штимац В. Наташа (1969, Винковци), службеник; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Сремској Митровици.

Шток Андреа (1985, Ријека), енолог; пише романе и кратке приче; сарађује са часописима; живи у Бакру.

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2016
(ПРИРЕДИО ЂОРЂЕ ОТАШЕВИЋ)

прво издање

<i>Рецензениј</i>	Владимир Павловић
<i>Ликовно решење корица</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма”, Београд
<i>За издавача</i>	Ђорђе Оташевић
<i>Штампа</i>	„Пресинг”, Младеновац
<i>Тираж</i>	200
<i>ISBN</i>	978-86-7974-473-9

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–36(082.2)

Најкраће приче 2016 / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2017 (Младеновац : Пресинг). – 231 стр. ; 21 см. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; 220)

Тираж 200.

ISBN 978-86-7974-473-9

COBISS.SR-ID 231876620